

Nr. 1 (17) 2006 m.

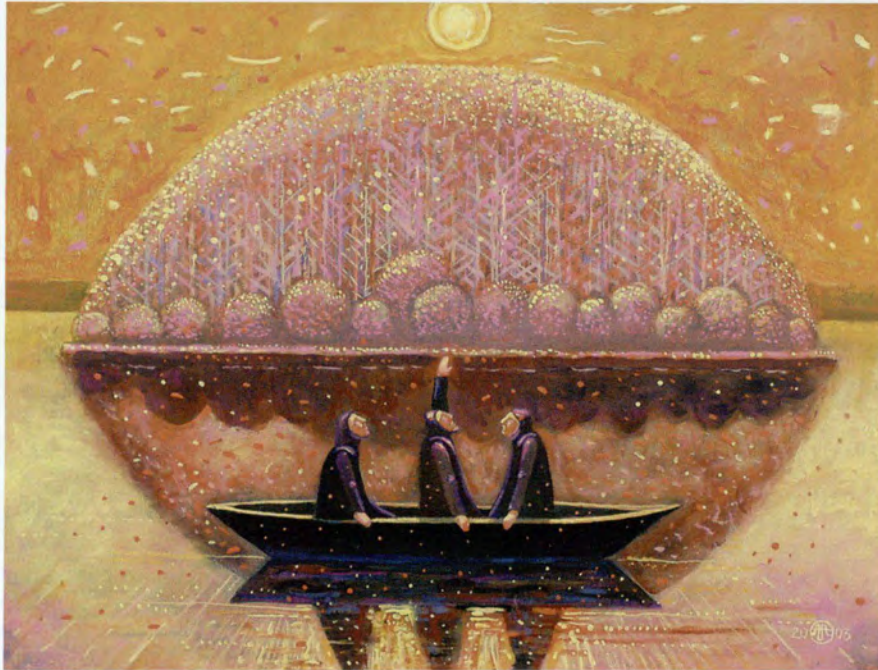
ISSN 1822-6221

Prie Nemunėlio

ROKIŠKIO KRAŠTO KULTŪROS ŽURNALAS

- Rokiškio dailininkų klubas „RODA“

Arūnas Augutis „Trys moterys, žiūrinčios į rudens saulę“

Rimvydas Pupelis „Šokėjos“

Prie Nemunėlio

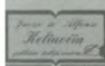
ROKIŠKIO KRAŠTO KULTŪROS ŽURNALAS

Nr. 1 (17) 2006 m.

LEIDĖJAI

Rokiškio rajono savivaldybės
viešoji biblioteka

Juozo ir Alfonso Keliuočių
palikimo studijų centras

RĖMĖJAI

Lietuvos Respublikos
kultūros ministerija

Lietuvos Respublikos kultūros
ir sporto rėmimo fondas

Rokiškio rajono savivaldybė

REDAKcinė KOLEGIJA

Alicija Matiukienė (ats. redaktorė)

Arūnas Augutis

Andrius Konickis

Nida Lungienė

Violeta Melvydienė

Nijolė Šniokienė

Rita Viskaitienė

Nepriklausomybės a. 16,

LT-42117 Rokiškis

www.rokiskis.rvb.lt

El. paštas bibliogr@rokiskis.rvb.lt

Telefonas 8 458 51502

Faksas 8 458 52106

Pirmajame ir ketvirtajame
žurnalo viršeliuose – fotomenininko
Gintauto Dainio nuotraukos

Išleido leidykla „Margi raštai“

Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius

www.margirastai.lt

Spausdino UAB spaustuvė „ARX Baltica“

Veiverių g. 142^B, LT-46353 Kaunas,

www.arxbaltica.lt

ISSN 1822-6221

Turinys

- 3.... RITA VISKAITIENĖ. Pirmieji „Prie Nemunėlio“ redaktoriai
- 5.... ELENA BUKELIENĖ. Liudo Dovydeno sugrįžimas
- 8.... VIKTORAS ALEKNA. Alfonsas Keliuotis
- 12.... VIDA PAPAURĖLIENĖ. Alfonsui Keliuočiui
- 13.... VIOLETA ALEKNIENĖ. Prisiminimai apie Matildą Olkinaitę
- 15.... VIOLETA KARALIŪNIENĖ. Alfonsas Gaška – žymiausias
Pandėlio kraštotyrininkas
- 19.... ARŪNAS AUGUTIS. Gintauto Dainio atminimui
- 20.... STANISLAVA JUŠKIENĖ. Rokiškyje skamba vargonų muzika
- 21.... NERINGA DANIEENĖ. Rokiškio liaudies teatras: neįtikėtini metai
- 24.... MARIJONA MIELIAUSKIENĖ. Medžio drožėjų darbų parodos
ir plenerai, skirti Lionginui Šepkai
- 27.... ONA MACKEVIČIENĖ. Vieno eksponato istorija
- 29.... MARIJONA MIELIAUSKIENĖ. Prakartėlė – šv. Kalėdų pamokslas
- 32.... REDA KISELYTĖ. Lituanistikos centras
- 34.... ARŪNAS AUGUTIS. Rokiškio dailininkų klubas „RODA“
- 36.... Nematomos žvaigždės šviesa...
- 39.... ELENA KURKLIETYTĖ. Laumės
- 41.... RIMGAUDAS VALENTINAS GRAIBUS. Eilėraščiai
- 42.... SALVINIJA KALPOKAITĖ. „Vaivorykštės“ pavilioti
- 44.... MINGAILA RASTENIS. Eilėraščiai
- 45.... REDA KISELYTĖ. Miniatiūros
- 46.... JOLITA ČEIČYTĖ. Eilėraščiai
- 47.... GABIJA DEKSNYTĖ. Miniatiūros
- 48.... MARITA LISOVSKAJA. Eilėraščiai
- 49.... RASA JUŠKEVIČIŪTĖ. Eilėraščiai
- 50.... 2006 metais išleistos rokiškėnų knygos

Rokiškio Juozo Keliuočiaus viešosios bibliotekos
bibliografijos informacijos ir
kraštotyros skyrius

Jūsų rankose – Rokiškio krašto kultūros žurnalas „Prie Nemunėlio“. Jis parengtas įgyvendinant projektą, kurio tikslas – puoselėti kultūrinį krašto paveldą ir pristatyti nūdienos kultūros erdvę rajone. Šiuo sumanymu norime tęsti vyresniosios kartos rokiškėnų inteligentų, 1989–1997 metais parengusių šešiolika laikraščio „Prie Nemunėlio“ numerių, prasmingą kultūrinę veiklą. Juozo ir Alfonso Keliuočių palikimo studijų centro iniciatyva pristatyti kultūrinio pobūdžio žurnalą siejama su redaktoriaus, kraštiečio Juozo Keliuočio žurnalo „Naujoji Romuva“ įsteigimo 75-mečiu bei vieno iš laikraščio „Prie Nemunėlio“ redaktoriaus Alfonso Keliuočio 95-osiomis gimimo metinėmis.

Rašytinio paveldo retrospektyvai parengti straipsniai krašto rašytojų, kultūros veikėjų jubiliejinėms sukaktims paminėti, jų atminimui įamžinti. Intensyvų ir įvairiapusį šiandienos rajono kultūrinį gyvenimą, kūrybinius ieškojimus pristato kultūros ir švietimo įstai-gų, nevyriausybinių organizacijų veiklos bei renginių apžvalga. Meninio žodžio subtilybėmis dalijasi kraštiečiai poetai ir rašytojai. Publikuojama rajono literatų kūryba, jaunatviškiems išgyvenimams at-siveria kuriantys moksleiviai.

Tikėdama žurnalo gyvavimo tęstinumu, už projekto finansinę paramą dėkoju rėmėjams – LR kultūros ministerijai, LR kultūros ir sporto rėmimo fondui ir Rokiškio rajono savivaldybei.

Už geranoriškumą ir bendradarbiavimą dėkoju straipsnių autoriams, kraštiečiams, moksleiviams, literatams, Rokiškio dailininkų klubo „RODA“ nariams ir p. Daliai Dainienei.

Nuoširdus ačiū žurnalo redakcinės kolegijos nariams, bendra-minčiams, kartu ieškojusiems, svarsčiusiems ir patikėjusiems „Prie Nemunėlio“ atgaivinimo idėja.

Alicija Matiukienė

Juozo ir Alfonso Keliuočių
palikimo studijų centro pirmininkė,
Rokiškio viešosios bibliotekos direktorė

Pirmieji „Prie Nemunėlio“ redaktoriai

RITA VISKAITIENĖ

*Rokiškio viešosios bibliotekos Bibliografijos
informacijos ir kraštotyros skyriaus vedėja*

Dar 1988 metais įvyko Lietuvos kultūros fondo Rokiškio rajono tarybos steigiamasis susirinkimas, kurio metu rajono kultūros entuziastai suburti prasmingai veiklai. Viena svarbiausių veiklos sričių buvo leidyba. 1989 metų rugpjūtį išleistas pirmasis laikraščio „Prie Nemunėlio“ numeris. Antrasis numeris išėjo jau 1990 metais. Produktiviausi buvo 1991, 1993 ir 1995-ieji, kada išleista net po tris šio leidinio numerius. O iš viso 1989–1997 metais pasirodė šešiolika „Prie Nemunėlio“ numerių.

Pirmasis „Prie Nemunėlio“ redaktorius buvo poetas ir pedagogas Alfonsas Keliuotis. Žurnalistinę patirtį jis įgijo jau 1931–1940 metais brolio Juozo redaguojamoje „Naujojoje Romuvoje“. Tuometinėje redakcijoje dirbo tik trys žmonės. Alfonsas buvo paskirtas sekretoriumi, ir jam teko milžiniškas techninis darbas. Jis turėjo peržiūrėti ir redaguoti bendradarbių straipsnius, taisyti jų kalbą ir stilių, rengti skyrių „Faktai ir idėjos“. Šis darbas atėmė nemažai laiko, todėl užsitęsė ir Alfonso lituanistikos studijos Kauno Vytauto Didžiojo universitete. Tačiau šis darbas turėjo ir naudos: atsirado galimybė publikuoti savo eilėraščius to meto spaudoje ir net išleisti poezijos rinkinį „Nerūpestingas berniokas“ (1939).

Grįžusiam į tėviškę sunkiu pokario laikotarpiu teko imtis mokytojo darbo, kurį išdirbo 36 metus. Kadan-

gi Keliuočių pavardė dėl jų aktyvios kultūrinės veiklos prieškaryje sovietmečiu atsidūrė nepageidaujamųjų sąraše, Alfonsui ilgai nepavyko išleisti antrojo savo poezijos rinkinio ir teko tenkintis tik Rokiškyje vykusiais literatūros vakarais arba mokytojų pobūviais. Tik atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, 1991 metais pasirodė jo ilgai svajotoji „Klajūnė liepsnelė“. Šį rinkinį šiltais priėmė Rokiškio poezijos mėgėjai, palankiai įvertinto Vilniaus universiteto profesorius Vitas Areška. 1992 metų kovo mėnesio „Prie Nemunėlio“ numeryje išspausdintas jo straipsnis „Alfonsas Keliuotis „Klajūnė liepsnelė“.

Alfonsas Keliuotis niekada nemokėjo atsisakyti jam kraunamų pareigų, todėl turėjo daugybę būrelių mokykloje, vaidino mokytojų spektakliuose, sutikdavo pabūti net Seneliu Šalčiu. Dalyvaudavo jis ir visuose Viešosios bibliotekos renginiuose, su malonumu ir nuostabia intonacija skaitydavo savo poeziją. Net ir išėjęs į užtarnautą poilsį, neatsisakė aktyvios kultūrinės veiklos. Su didžiausiu malonumu ėmėsi redaktoriaus darbo, sumanius leisti Lietuvos kultūros fondo Rokiškio rajono visuomeninės tarybos laikraštį „Prie Nemunėlio“. Jau pirmojo numerio straipsnyje „Rūpinkimės savo krašto kultūra ir jos paminklais“ Alfonsas apibrėžė šio leidinio tikslus ir uždavinius – iškelti ir kiek įmanoma aprašyti Rokiškio krašto kul-

tūrą ir jos paminklus. Tiesa, pirmajame numeryje jis dar neįvardijamas kaip redaktorius, įvardijama tik redakcinė kolegija, į kurią įėjo jau minėtas profesorius Vitas Areška, Petras Blaževičius, Alfonsas Keliuotis, Ona Mackevičienė, Irena Ratkienė ir Elena Vajegienė. Nuo antrojo numerio – Alfonsas Keliuotis jau oficialus redaktorius. Čia jis paskelbia savo atsiminimus apie Juozą Tumą-Vaižgantą. Tai straipsnis „Žaviuosi juo“, skirtas šio žymaus rašytojo 120-osioms gimimo metinėms. Vėlesniuose numeriuose A. Keliuotis prisiminė pirmąją pažintį su poetu Pauliumi Širviu, rokiškėnams priminė išeivijos rašytoją Juozą Švaistą. Pagal kraštotyryninko Alfonso Gaškos surinktą etnografinę medžiagą Keliuotis parašė scenarijų senovinėms pandėliečių ir panemuniečių vestuvėms, kurios anksčiau buvo suvaidintos Pandėlyje. Šis scenarijus taip pat pateko į „Prie Nemunėlio“ numerius. Išspausdinti čia ir du Alfonso eilėraščiai: „Daina apie Rokiškį“ ir „A. Strazdui“.

Alfonsas Keliuotis redagavo šį laikraštį, kol leido jėgos. Bet amžius ir liga padarė savo... Jau 1995 metų kovo mėnesio „Prie Nemunėlio“ numeryje skaitome redakcinės kolegijos atsisveikinimo žodį „Mūsų redaktorių palydėjus“. Į mus žvelgia besišypsantis Alfonsas iš nuotraukos, įamžinusios jį su žmona Monika ir broliu Juozu. Bet jis jau tik bendra-

darbių, jo poezijos gerbėjų, mokinių, kitų jį pažinojusiųjų atmintyje...

Nuo dešimtojo „Prie Nemunėlio“ numerio redaktore tapo Elena Vajegienė. Šio nelengvo darbo ji ėmėsi jau pradėjus sirgti Alfonsui Keliuočiui. Taip likimas lėmė, kad ji redaktoriavo taip pat iki paskutiniųjų savo gyvenimo dienų.

Elena Naginskaitė-Vajegienė buvo gimusi Rokiškio mokytojų, žinomų kultūros žmonių Adelės ir Stasio Naginskų šeimoje. Jaunystėje jau linko į poeziją, literatūrą. Kaip rašė jos mokslo draugė Regina Mikšytė, „Alė Naginskaitė atėjo ne iš šiaurinės pastogės, šimtamečių uosių juosiamos sodybos, bet iš knygų pasaulio, tokios retos prieškarinio biografinio elito kultūros atmosferos. Į literatūrą ją sąmoningai vedė motinos pedagogės ranka, dėmesingas ir pasvertas žodis iš už stiklinės sienos anuomet beveik nepagydomai tuberkulioze sergančio tėvo – K. Būgos bendradarbio, Šekspyro „Hamleto“ vertėjo“. Neatsitiktinai ji pasirinko lietuvių kalbos ir literatūros studijas Vilniaus universitete, kurias baigusi buvo paskirta mokytojauti Alytuje. Vėliau, jau su vyru Vytautu Vajega, persikėlė į Rokiškį, į tėvų namus. Įvairiose Rokiškio mokyklose 38 metus mokė jaunimą gimtosios kalbos.

Lyg pakylėta pasitiko Lietuvos atgimimą, rūpinosi, kad seniausia rajono mokykla atgautų Juozo Tumo-Vaižganto vardą. Jos iniciatyva apie šią mokyklą, šventusią 75 metų jubiliejų, parengtas leidinys. Vajegienė rūpinosi, kad būtų surengtos direktoriaus ir mokytojo Juozo Janulionio 100-osios gimimo metinės. Jai

teko savo kūrybą skaityti įvairiuose mitinguose ir renginiuose, rašyti straipsnius kultūros temomis. Daugiausia jų paskelbė laikraštyje „Prie Nemunėlio“. Čia ji rašė apie buvusią muzikos mokytoją Kazimierą Jovaišą, apie poetę partizanę Dianą Glemžaitę, apie iš Kunigiškių kaimo kilusias moteris švietėjas Danutę ir jos tetą Pranę Šilinytes. Žinomo Lietuvos mokslininko ir visuomenės veikėjo 115-osioms gimimo ir 50-osioms mirties metinėms Vajegienė paskyrė straipsnį „Mykolas Riomeris ir Lietuva“. Supažindino rokiškėnus ir su kraštiečiu visuomenės veikėju Petru Jakštu, vėliau savo veiklą tęsusių Mažojoje Lietuvoje. Savo studijų laikų universitete prisiminimus pateikė straipsnyje „Balį Sruogą prisiminus“. Žymaus rašytojo atminimui ji paskyrė ir savo eilėraščių „Ruduo kapinėse“.

Nepamiršo Elena ir žymių kraštiečių, švenčiančių savo garbingus jubiliejus. Viena iš tokių – išėivijos rašytoja Alė Rūta. Neakivaizdinį pokalbį su šia asmenybe Vajegienė pristatė ir „Prie Nemunėlio“ skaitytojams. Jis pavadintas „Pokalbis per Atlantą: Rokiškis – Santa Monika“. Būta ir vietinių pokalbių: su Rokiškio miesto meru Eugenijum Majausku, kraštotyrininku Feliksu Mažeikiu. Rokiškio krašto muziejaus 60-ųjų metinių proga užrašytas pokalbis su šio muziejaus direktore Nijole Šniokiene.

Ir štai paskutiniajame „Prie Nemunėlio“ numeryje skaitome:

*Aš niekad nepareisiu,
Bet vienašyk išėisiu
Ant slenkščio neužmynus
Pro uždarus duris...*

Tai buvo pačios Elenos pranašiški žodžiai, kurie išsipildė vieną 1997-ųjų žiemos dieną. Poetė ir „Prie Nemunėlio“ redaktorė išėjo palikusi tik savo darbus – baigtus ir nebaigtus... Taip jau atsitiko, kad jos poezijos rinktinė „Viskas arba nieko“ išleista po jos mirties – 1998 metais.

Paskutinįjį, 16-ąjį, „Prie Nemunėlio“ numerį redagavo kita Elenos bendražygė ir kolegė, pedagogė lituanistė Aldona Rakūnienė. Prisimindama savo darbo metus Pandėlio vidurinėje mokykloje, mokytoja Rakūnienė išspausdino straipsnį „Panemunio mokiniai“. Tai prisiminimas apie buvusius mokinius: literatę Valentiną Četkauskaitę-Barauskiene, rašytoją Rimantą Šavelį, kalbininką Antaną Jakulį. Rakūnienė tęsė buvusio kolegos Alfonso Keliuočio darbą. Jau mokytojaudama tuometinėje Rokiškio Edvardo Tiškaus vidurinėje mokykloje, kaip ir Keliuotis, ėmėsi režisūrinio darbo. Jos vadovaujami abiturientai kasmet suvaidindavo tradicinį atsiveikiniavimo su mokykla spektaklį. Be to, ji režisuodavo vaidinimus ir su savo auklėjamąja klase. Taip 1975–1990 metais pastatyta net aštuoniolika dramos kūrinų.

Taip jau likimas lėmė, kad Rakūnienėi teko redaguoti ir paskutinįjį Keliuočio pradėto leidinio „Prie Nemunėlio“ numerį. Buvo 1997-ųjų gruodis. „Prie Nemunėlio“ leidyba nutrūko... Ir tik praėjus dešimtmečiui, iškilo būtinybė jį atgaivinti. Juk tiek daug įdomių kultūrinių reiškinių reikėtų įamžinti, apie juos pranešti kuo didesniai auditorijai, suburti platesnį kultūros entuziastų ratą tolesnei leidybinei veiklai.

Liudo Dovydeno sugrižimas

Profesorė

ELENA BUKELIENĖ

Rašytojas Liudas Dovydenas gimė 1906 metų sausio 14 (1) d. Trumpiškyje, Rokiškio apskrityje. Lankė Čedasų pradžios mokyklą, vėliau mokėsi savarankiškai. Dirbdamas husarų pulko bibliotekos vedėju Kaune, turėjo geras sąlygas lavintis, daug skaitė. 1931 metais išėjo pirmasis apsakymų rinkinys „Cenzūros leista“. Iki karo parašė keletą knygų vaikams („Kelionė į pievas“, „Jaujos pasakos“, „Varpinės šuva“) ir „Broliai Domeikos“ (1936). Pastarasis romanas apdovanotas valstybine premija.

Per pirmąją sovietų okupaciją buvo išrinktas į Liaudies seimą, tačiau labai greitai pamatė, jog okupantų ir jiems pritariančių savųjų valdžia pražūtinga Lietuvai. Apie tai L. Dovydenas rašo beletrizuotuose dokumentiniuose atsiminimuose „Mes valdysim pasaulį“.

Baigiantis karui, rašytojas pasitraukė į Vakarų, nuo 1949 metų gyveno JAV. Išėmimoje parašė romaną „Per Klausčių ulytėlę“ (1952), keletą apsakymų ir apsakų rinkinių („Mes ieškom pavasario“, „Pašturpo mano velnias“, „Vasaros vidurdienis“), knygų vaikams ir jaunimui.

Populiariausias Liudo Dovydeno kūrinys – „Broliai Domeikos“, prieškarinio Lietuvoje pelnęs valstybinę premiją. Trisdešimtmetis savamokslis, husarų pulko bibliotekininkas parašė romaną profesionaliai geriau pasirengęs, negu galima įsivaizduoti. Tokio intelektualaus savamokslio

lietuvių literatūroje, rodos, daugiau ir nebebuvo. „Broliai Domeikos“ tik pasirodę buvo palankiai įvertinti, tačiau kažin ar pakankamai adekvačiai. Romanas buvo laikomas buitiniu socialiniu. Tokių bruožų jis turi, tačiau svarbesni yra kiti.

Romano veiksmo laikas panašus į mūsų vakardieną: nelabai seniai išsivaduoja iš Rusijos imperijos – dar prisimenami rusiški keiksmazodžiai, litą kaimo žmogus dar pavadina rubliu. Kaimas sunkiai keliasi iš vargo, pelnosi sukčiai kraudamiesi nešvarius pinigus. Tačiau vėl darosi svarbu sąžinė, dorovė, teisingumas. Rašytojo kuriama ypatinga dvasingumo atmosfera. Jo žmogus nėra tik žemės kormis. Svarbiausia jam – šviesi kaimiečio galva, vidinės galios, išmintis, natūralus sielos grožis. Potizuodamas žmogaus jausmus, gėrėdamasis jo minties skrydžiu, autorius pasiekia egzistencinio savo kūrinio skambėjimą.

Romanas turi stiprų ir intelektualinį, ir emocinį užtaisą, pridengtą santūrumu arba vos juntama ironijos distancija. Išskirtinė romane gausių gamtos vaizdų funkcija. Gamta čia – lygiavertis žmogui veikėjas. Implikuojama mintis apie visuotinę tvarką, viso, kas gyva, tarpusavio ryšį ir priklausomybę. L. Dovydeno gamta ne idiliška, ne sentimentalai nuteikianti. Tai žemdirbio gamta – rūpi, permaininga kaip žmogaus gyvenimas.

Neužmirštamas „Brolių Domeikų“ personažas – šimtametis Ažubalis. Jis vaikšto nuo vieno Domeikos pas kitą ir perpasakoja, ką kuris kalba. Buitiniame romano plane tokio Ažubalio elgesio motyvas – būtinybė išgyventi: už reikalingas naujienas senis gauna viralo ir tabokos. Bet tai nėra nei svarbiausios, nei vienintelės Ažubalio funkcijos romane. Autorius pakyli jį iki simbolinės figūros. Pirmiausia jis visai žinis išminčius, lyg iš kito lygmens stebįs kasdienybės karuselę. Atrodo, jog jis stovi daug aukščiau ir širdyje kikeną iš kaimiečių silpnųjų. U ž u b a l i s – net pavardė rodo jį esant iš kitos, anapus esančios erdvės. Senis aiškiai turi kipšo-gundytojo bruožų. Be jo, kaip gandonešio ir kurstytojo, pastangų dviejų brolių konfliktas neįsivaizduojamas. Tačiau paklauskime savęs: o jeigu broliai nebūtų susipykę ir nesibylinėję, ar dėl to jų charakteriai pasikeistų? Ne. Ažubalis nepadarė žmogaus nei geresnio, nei blogesnio, o tik pastato jį prieš veidrodį, idealiai atspindintį jo žmogiškąsias silpnības – egoizmą, pavydą, kerštingumą – visą jo žemiškąją tuštybę, kasdienybės bruzdesio menkumą. Rašytojui neprireikia išplėtos analizės, jam užtenka Ažubalio, kuris tarsi sako: naži, pasirodyk, koks esi, atverk savo sielą iki dugno, o tada gal suprasi, jog tik pats žmogus formuoja save ir savo santykius su aplinka.

Rašytojo Liudo Dovydeno 100-ųjų gimimo metinių minėjimas Rašytojų klube. Iš kairės: Rokiškio rajono Čedasų L. Dovydeno pagrindinės mokyklos direktorė Aldona Riūkienė, Rokiškio rajono meras Egidijus Vilimas, Rokiškio viešosios bibliotekos direktorė Alicija Matiukienė, doc. Kęstutis Urba, prof. Elena Bukelienė, LR Seimo narys Vytautas Saulis ir LMTA studentas Mantautas Katinas. 2006 m.

Ažubalis – savotiškas kūrėjas, rašytojo antrininkas, kurio pasakojamos istorijos nejučia perveda romaną iš buitinio plano į visuotinesnių dalykų apmąstymą.

Romane „Per Klausčių ūlytelę“, parašytame po penkiolikos metų, toli nuo tėvynės, rašytojas vėl grįžta prie jo prigimčiai artimiausios tikrovės – prieškario kaimo, bažnytkaimio žmogaus nesudėtingo, bet spalvingo gyvenimo. Romane pulsuoja tokiu gailiškumu lietuvių gyvybingumu, čia taip laisvai, natūraliai ir visapusiškai atsiveria žmogaus prigimtis, kad skaitydamas negali atsistebėti ir atsigėrėti autoriaus kūrybingumu – lyg staiga iš giliausių gelmių būtų ištryškusi, su nesulaikoma jėga išsiveržusi karšta lava. Ugnikalnis veržiasi savaime, autorius „išsilydęs“ tekančioje lavoje. Kelia nuostabą jo sugebėjimas pasijusti liaudiškos stichijos epicentre ir perteikti tokią autentišką, nenudailintą, nesušukuotą, spalvingą ir turtingą prieškario kaimo žmogaus ar mažo miestelio gyvenimo freską.

„Užrašai“ parašyti sekant karštomis įvykių pėdomis. Tai atsimini-

mai apie 1940-aisiais Lietuvą ištikusią Sovietų Sąjungos okupaciją, kurią autoriui teko labai intensyviai išgyventi, nes jis buvo išrinktas į Liaudies seimą ir norom nenorom ištiesus metus buvo karščiausių įvykių sukuryje, regėjo istorines Lietuvos tragiško likimo akimirkas.

Karo metais išleidęs antisovietinius „Užrašus“, rašytojas nebeturėjo jokios galimybės likti Lietuvoje. Jis su šeima pasitraukė į Vakarų. Po ketverių metų, praleistų Vokietijoje, 1949-aisiais įsikūrė JAV. 1970-aisiais išleido atsiminimų knygą „Mes valdysim pasaulį“ (du tomus). Čia panaudota visa „Užrašų“ medžiaga, bet ir atsiradę nemaža naujo. Sunku vienareikšmiškai apibūdinti knygos žanrą. Memuarai? Taip. Bet jie šioje knygoje susitinka ir neblogo dera su politine eseistika. Autoriui labai svarbus komunistinės ideologijos ir praktikos įvertinimas.

Įspūdžių tikrumas, liudijimų autentiškumas nekelia abejonių ir dėl to, kad daug ką iš šioje knygoje pasakotų dalykų atpažįstame, juos

gali patvirtinti ne vienas L. Dovydeno ir jaunesnės kartos žmogus. Rašytojui rūpi išskleisti prieš mūsų akis savąją pasaulinės reikšmės istorinio reiškinio sampratą bei prasisverkšti iki pačių socializmo, o kartu ir nacizmo ideologijos šaknų, brangiai pasauliui kainavusio 20-ojo amžiaus barbarų žiaurumo, jų sukurto politinio ir psichologinio absurdo, antžmogiškų sistemos paskatų ir principų. Tai ne istoriko formulavimai, netgi ne politiko, nors politikos dalykai L. Dovydeno išmanyta gana giliai ir iš esmės. Pirmiausia tai rašytojo humanisto matymas. Kalbant apie mūsų tautai tekusias skaudžias istorijos pamokas, etinė pozicija šiandien ar nebus tik pati reikalingiausia. Faktus galima rasti ir juos pasitikrinti istorijos veikaluose. O štai individualų, nenuasmenintą požiūrį į juos, jų vertinimą ir emocinį santykį patikimai saugo humanisto liudininko ir dalyvio atminimas.

Atsiminimuose įdomiai atsiskleidžia ir paties autoriaus asmenybė. Jis neslepia turėjęs socialdemokratiškų iliuzijų dėl gyvenimo sovietiniame „rojuje“. Prieš karą nemažai buvo tokių, kurie manė, jog didesnė grėsmė kyla iš fašistinės Vokietijos. Mat Hitleris buvo atviras, o Stalino absoliutaus melo migla ne vieną klaidino. Tačiau per labai trumpą laiką visos iliuzijos žlugo, atsivėrė kraupi realybė, kurią rašytojas pagal galimybes adekvačiai ir įvertina. Įtarti jį turėjus kokių karjeristinių ar prisitaikėliškių siekių dėl to, kad nuėjo į Liaudies seimą, nėra jokio pagrindo. Vidinis jo politinės veiklos paskatų mechanizmas knygoje atsiveria gana aiškiai: turėdamas didesnes galimybes, norėjo padėti žmonėms. Tai ir stengėsi daryti.

Artimųjų liudijimu, rašytojas iki žilos senatvės turėjo gerą atmintį, buvo sąžiningas ir reiklus sau. L. Dovydenas – lyg koks lietuviškasis G. Orvelas

ar M. Džilas – skubėjo išreikšti savo skaudų nusivylimą ir atliko savotišką išpažintį, atvirai prisipažindamas, jog klydo patikėjęs gražiais komunizmo idealais. Tai knyga – riksmas, knyga – perspėjimas ir įpareigojimas ateičiai.

Didelę L. Dovydeno kūrybinių dalių sudaro apsakymai ir apysakos apie XX amžiaus pradžios lietuvių emigrantų gyvenimą Amerikoje. Rašytojui svarbūs buvo pažintiniai aspektai, labai specifinis lietuvių, dažniausiai paprastų kaimo žmonių, mikropasaulis, susikurtas svetimame krašte: pavojingas darbas po žeme, dvasiniai interesai, moralė, socialiniai bei ekonominiai sunkumai, santykiai su amerikiečiais ir, žinoma, skausmingas gimtinės ilgesys. Novelių ciklas „Vasaros vidurdienis“, paremtas vaikystės prisiminimais. Rašytojui ypač patrauklūs senieji lietuviai, gražiai išlaikę savo tapatybę, archaišką folklorinę atmintį ir pasaulėjautą, kalbą, papročius, tėvų įskiepytas moralines nuostatas. Tai vienintelis jų stiprybės šaltinis.

Savamokslis rašytojas L. Dovydenas turėjo itin stiprią „psichologinę klausą“, gebėjo tiksliai pagauti ir subtilius bendražmogiškus savo herojų psichikos bruožus, ir specifinius individualius charakterio niuansus, nulemtus prigimties ir suformuluotus nepakartojamų gyvenimo situacijų. Lietuvis Amerikoje – tai nevienareikšmė sąvoka, nors ir ne beribė. Daug ką atpažįstame ir šiuolaikiniuose „pabėgėliuose“. Nors tai jau ne senojo kaimo žmonės, bet aspiracijos ir laikysena ne vienu atveju sutampa.

L. Dovydenas visus penkis dešimtmečius buvo išbrauktas iš lietuvių literatūros. Po daugelio metų tylos dabar vėl pradėdame apie jį kalbėti, leidžiame jo raštus ir tarsi iš naujo atrandame šį įdomų rašytoją. Poetas ir kritikas A. Nyka-

Mielas broli Juozai,
 Dangų linkėjimų, uos ir parėnuotai, tau ir žmonai ir
 Joimai!
 Mes sutikom Naujusius sveiki, taip ^{lab} gyvendami, tik
 vienais metais senesni.
 Paulina man rasė apie mūšy, tūny kapus. Supratau, kad
 gana aplaisti. Atsimenu, buvai minėjęs senokai apie reikalų
 Jų. pastatyti paminklą. Tačiau kaip anais metais orškas pra-
 smuhs be atitinkamo dėmesio.
 Manau, būtų mums vieniems - tau, Paulinai ir Sofijai ir
 man labai skusodėiai griaudu, jei tūny atminimą užleis-
 tam. Ai manau, norėčiau statyti ant tūny kapo kūrį, ke-
 žius ir angelus, kaip gi vidori cementas, plitės neturka.
 Paireikokit laukuose akmenis, gerus dyvelius ir atveškit
 raskit meistrų, kuris suveba nustipuoti kucis nos akmenis
 pars ir ten istalkti tūny vardus, įmimo, mirimo datas.
 Abu kapai reikia aptvarti tvortele. Laidinai nos medi-
 ne, Baltai dazūta, o gal sugebėtu mit rasti ir metalines
 tvoreles. Pasitark su kūrniu protinigu žmogum dėl akmenis,
 gal net rasi kūrį architektų, kuris galėtų patarti.
 Tolonidas ai privedėsiu savo dalį, kiek mums vieniems
 neitū. Ai gal padėngsiau ir Sofijos dalį, nes jūnai ne iš
 pasibūrimėis. Reikia gerai pagalvoti ir nederėti, nes ir liet-
 vienai netūni sutacties su laidūtu. Tu, Juozai, imkis vėda-
 omio, gal kiek patalpininkaus ir Povėliai, H. Vilkas.
 Pasakyk man savo nuomonę, taipgi pasakyk kūrį
 Ožlygū, iš tūny - basūnyėis, gal jū laidimo reik? Ai ap-
 laimai, kaip atrodė Čedam, pūra pūjos kapai, ar dar laiko-
 si vėspinė, kaip patū basūnyėis? Kūrį kūrūjus tvare,
 ar jū Čedamūse gyvena?
 Manau, netenka aiškiuti, kad tai na mūsų darbas,
 bet per žūmū pasirengus, parasarūp vėbaigėte.
 Kita proga pasadyti daugiau. Dėnuų vėndis juos
 paridėlimū!
 Jūs, Liudas.

Sauris 18. 1972

Liudo Dovydeno laiškas, rašytas broliui Juozui 1972 m.

Nilūnas yra gražiai ir taikliai api-
 būdinęs vyresnįjį kolegą: „Visuo-
 met jis mokėjo šiltai ir draugiškai
 prabilti į skaitytoją, sakytume, pa-
 imti už rankos ir vestis į savo per-
 sonažų pasaulį“. O tas rašytojo per-
 sonažų pasaulis be galo gyvas, spal-
 vingas, įsimenantis. Ryškios ir
 veiksmo aplinkybės – ar būtų vaiz-
 duojama mūsų prieškarinio kaimo
 kasdienybė, prisodrinta etnografi-
 nio kolorito, išpūdingų gamtos vaiz-
 dų, šiltų vaikystės prisiminimų, ar
 kuriama amerikietiško išėivių gyve-
 nimo atmosfera, materialinio ir dva-

sinio gyvenimo kontrastai. Rašyto-
 jas turėjo neeilinį pasakoriaus ir hu-
 moristo talentą bei gyvą kalbos
 jausmą. Toks yra gyvenimas, šyp-
 sodamasis sako mums rašytojas, –
 čia pat juokas ir ašaros, meilė ir aist-
 ra, mirtis ir gimimas. L. Dovydeno
 vertybių pasaulyje bene didžiausias
 dėmesys, netgi savotiška adoracija
 sutelkta į nekvestionuojamus, aukš-
 čiausią žmogiškumą liudijančius
 jausmus – nesvarstomą, absoliučią
 meilę. L. Dovydeno proza – gyvy-
 binga, aktuali, įdomi ir estetinė, ir
 pažintine prasme.

Alfonsas Keliuotis

Literatūrologas

VIKTORAS ALEKNA

Šiomet sukako devyniasdešimt penkeri metai nuo poeto, laikraštiniuko, mokytojo Alfonso Keliuotio gimimo. „Žurnalistikos enciklopedijoje“ (1997, p. 219) rašoma: „Keliuotis Alfonsas (1911 09 12 Joniškio k., Rokiškio valsč. – 1994 12 29 Rokiškyje), poetas, spaudos darbuotojas. Mokėsi Rokiškio gimnazijoje, Vytauto Didžiojo universitete studijavo lituanistiką. 1933–40 dirbo J. Keliuotio redaguojamo ir leidžiamo žurnalo „Naujoji Romuva“ korektoriumi ir sekretoriumi. Kartu laikraščiuose ir žurnaluose spausdino eilėraščius, 1939 m. išleido eilėraščių rinkinį „Nerūpestingas berniokas“. Nuo 1943 m. bendradarbiavo žurnale „Kūryba“ ir kt. leidiniuose. Nuo 1944 m. mokytojavo Rokiškyje. Nuo 1989 redagavo Rokiškyje leidžiamą kultūros leidinį „Prie Nemunėlio“. Išėjo lyrikos rinkinys „Klajūnė liepsnelė“.

Vytauto Vanago knygoje „Lietuvių rašytojų sąvadas“ (1996, p. 297) Alfonsas Keliuotis minimas dar glausčiau: tik užsiminta, kad pagal senąjį kalendorių jis gimė rugpjūčio 30 d. Matyt, ši gimimo diena buvo įrašyta ir jo gimimo metrikuose.

„Lietuvių literatūros enciklopedija“ (2001, p. 231–232) gyvenimo eigą mini dar trumpiau, bet baigia rašinį taip: „Išleido eilėraščių rink. „Nerūpestingas berniokas“ (1939) ir „Klajūnė liepsnelė“ (1991), kuriuose neoromantinius lekiančių jaunystės

žirgų ir mėlynos ilgesio paukštės motyvus derino su dainiška forma, kasdienybės realijomis ir provinciniu lokališkumu. Eil. „Joninės“ („Ak, neklauskit, kam nešioju / Gėlę švarko atlape!“) virto liaudišku romansu.“

Panašiai A. Keliuotį aptaria ir Bostono lietuvių enciklopedija, o „Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje“, (t. 9, p. 710–711) Alfonsas Keliuotis visai neminimas. Tik enciklopedijoje „Lietuvių kariuomenės karininkai 1918–1953“ (t. 4, p. 205–206) ir A. Keliuotio nuotrauka, ir išsami gyvenimo eiga, nors jis buvo tik atsargos karininkas.

Vytautas Kubilius savo knygoje „Tautinė literatūra globalizacijos amžiuje“ (2003) trumpai primena tik brolių Juozą Keliuotį, kuris 1931 metų rudenį aplankė Salomėją Nėrį, gyvenančią jau Kaune, Žaliajame kalne, ir pamatė, kad ant jos stalo guli Markso veikalas ir keli R. M. Rilksės tomeliai (p. 267).

Tąsyk Juozas Keliuotis pas Salomėją Nėrį buvo nuėjęs kartu su broliu Alfonsu, bet Kubilius jo nemini. Kubilius Alfonso Keliuotio nemini ir knygoje „Dvidešimtojo amžiaus literatūra“ (1995). Matyt, lietuvių literatūros istorikui Alfonso Keliuotio kūryba buvo per menka.

Alfonsas Keliuotis eilėraščius rašė jau besimokydamas Rokiškio gimnazijoje, kurią baigė 1930 metais. Kai kuriuos jo eilėraščius bendramoksliai mėgindavo ir dainuoti. Eilėraštis „Jo-

ninės“ buvo ypač pamėgtas. Alfonsas Keliuotis, besimokydamas gimnazijoje, buvo ateitininkų kuopos narys ir jų susirinkimų metu taip pat skaitydavo savo eilėraščių. 1930 m. vasarą per mokinių atostogas Telšiuose buvo surengtas moksleivių ateitininkų suvažiavimas, į kurį su Rokiškio gimnazijos ateitininkų būriu nuvyko ir Alfonsas Keliuotis. Ten rokiškėnai dainavo ir „Jonines“, kurios labai patiko ir kitų gimnazijų ateitininkams. Tai jie „Jonines“ parsivežė namo į savo gimtines ir į gimnazijas. Taip „Joninės“ virto lietuvių liaudies daina. Rengdamasis rašyti apie Alfonso Keliuotio kūrybą, nuėjau į Lietuvių tautosakos archyvą Vilniaus Lietuvių kalbos ir literatūros institute ir ten radau, kad A. Keliuotio „Joninės“ užrašytos net dvidešimt vieno tautosakos rinkėjo įvairiose Lietuvos vietose: Tauragnų, Leliūnų, Lapių, Papiškių, Obelių, Biržų, Alytaus, Raseinių, Platelių, Čekiškės, Kupiškio, net Suvalkų Kalvarijos, taip pat Zarasų rajone.

1968–1976 metais aš gyvenau netoli Giedraičių, Juodiškių kaime, ir, ten užrašinėdamas tautosaką, išgirdau ir A. Keliuotio „Jonines“. Širvintų raj. Alionių apylinkės Mickinių kaime augo balsinga Dragūnų šeima: sūnus ir penkios dukterys. Visi jie gimė ir augė dar nepriklausomoje Lietuvoje, o keli gyveno ir sovietiniais metais. Viena iš jų – Regina Dragūnaitė-Kondrotienė man

padainavo ir „Jaunystę“. Keturis ar penkis posmus. Baigusi papasakojo, kad šią dainą dar prieš karą juos išmokęs čia dirbęs pradžios mokyklos mokytojas. Daina buvusi ilga – net devynių posmų, bet dabar ji atsimeganti tik keturis.

Atsimenu ir aš vieną įvykį. 1940 metų sausio pradžioje pradėjau dirbti Alytaus gimnazijos lietuvių kalbos ir literatūros mokytoju. Jau vasario viduryje gimnazijos vadovai mane įpareigojo bendrame moksleivių susibūrimė papasakoti apie naujausią lietuvių poeziją. Aš ir pasirengiau. Sumanęs savo pranešime papasakoti apie 1939 metais išleistus visus eilėraščių rinkinius, neužmiršau ir „Nerūpestingo bernioko“. Paskaičiau iš knygelės „Joninės“ ir paklausiau mokinių, ar jie moka šią dainą. Jie tylėjo. Tada pradėjau dainuoti. Pirmąjį posmą padainavau vienas, o pradėjus antrąjį, prisidėjo ir mokiniai ir tuojau įsitraukė visa salė.

Aš su Alfonsu Keliuočiu susitinkau 1933 metų rudenį, vos pradėjęs studijuoti Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakultete. Jau buvau girdėjęs, kad jis talkininkavo vyresniajam broliui Juozui Keliuočiui, kuris leido „Ateities spindulius“ jaunesniesiems moksleiviams. Kai 1930 metų pabaigoje vyresnysis brolis išleido „Naujosios Romuvos“ pirmąjį numerį ir 1931 metais tęsė savaitinį žurnalą, Alfonsui teko vienam redaguoti ir leisti „Ateities spindulius“. 1931-ųjų pabaigoje šis moksleivių žurnalas buvo pavestas Bernardui Brazdžioniui, o Alfonsas Keliuotis buvo pasodintas „Naujosios Romuvos“ redakcijoje ir įpareigotas rengti spaudai rankraščius, skaityti jų korektūrą ir stebėti žurnalo spausdinimą spaustuviėje.

Studijoms liko labai mažai laiko, bet Alfonsas atėjo į universitetą klausyti kai kurių dalykų paskaitų, kurias ir aš tada pradėjau lankyti, ir

mužu greitai susipažinome. Alfonsas buvo kuklus, draugiškas, todėl manęs neatstūmė, kaip kai kurie vyresni studentai, ir mužu ne tik sėdėdavome greta, bet kartais ir pasi-vaikščiodavome.

1934 metų pradžioje universitete susirinko būrelis studentų naujai studentų bendrijai steigti. Į susirinkimą atėjo ir Juozas Keliuotis, buvo nutarta steigti naujaromuvių grandį ir išrinkti valdybą. Kai buvo siūlomi kandidatai (susirinkime dalyvavo daugiau kaip 20 studentų), Alfonsas į valdybos kandidatus pasiūlė ir mane, ir buvau išrinktas kartu su Alfonsu ir keliais kitais studentais. Nuo tada retkarčiais užeidavau į žurnalo redakciją ir savo akimis pamačiau, ką vakarais redaktoriaus kabinete veikia Alfonsas: skaito rankraščius, taiso kalbą, kartą per savaitę, dažniausiai trečiadieniais, skaito korektūrą. Redakcijos patalpose jis ir gyveno. Korektūrą skaityti pamokė ir mane.

Kai 1935 metų rugsėjį atvažiavau į Kauną tęsti studijų, Alfonso redakcijoje jau neradau: jis buvo pašauktas atlikti kario prievolės ir imtas į Karo mokyklą aspirantu, o redakcijos sekretoriumi vietoj jo jau dirbo naujaromuvių grandies pirminkas studentas Kostas Vosylius. Administratoriumi ten dirbo studentas teisininkas naujaromuvis Kostas Poškus, o ekspeditoriumi studentas humanitaras naujaromuvis Pijus Andziulis. Šis rugsėjo pabaigoje sužinojo, kad jam paskirta stipendija, todėl tuojau pasiūlė, kad aš pakeisčiau jį ir imčiau ekspeditoriaus pareigų. Sutikau ir nuo spalio 1 d. jau atsisėdau prie man skirto stalelio „Naujosios Romuvos“ redakcijoje.

Taigi visus metus su Alfonsu susitikdavome tik tada, kai jis šeštadieniais ar sekmadieniais gaudavo leidimą išeiti į miestą ir atėjęs užsukdavo į redakciją. 1936 metų rugsėjį jis baigė karinę tarnybą ir grįžo į redakciją, o aš tą patį rudenį taip pat

gavau stipendiją ir nuo spalio 1 d. atsisakiau darbo „Naujojoje Romuvoje“. Universitete aš lankiau nedaug paskaitų ir į redakciją pas Alfonsą užeidavau gana dažnai iki 1937 metų birželio, kada nuo liepos pirmosios dienos ir aš buvau pašauktas atlikti kario prievolės. Dabar jau susitikdavome gana retai.

Baigęs kario tarnybą, išvažiavau mokytojauti į Raseinius, į Kauną nuvykdavau retai, o nuvažiavęs užeidavau ir į „Naują Romuvą“, kur visada rasdavau ir Alfonsą, teberedaguojantį rankraščius ir tebeskaitantį korektūras. Jau žinojau, kad redakcijos sekretorius kiekvienam numeriui turėdavo parašyti skyrelį „Faktai ir idėjos“. Dirbdamas su Vosyliumi, tuos faktus ir idėjas rašyti kartais padėdavau Kostui Vosyliui ir aš. Kol dar studijavau ir gyvenau Kaune, Alfonsas kartais į talką pasikviėdavo ir mane.

Alfonsas dirbdamas ir studijavo, kartais ir pats parašydavo eilėraščių, recenzijų ar kitokių rašinių ir juos spausdindavo savo tvarkomame ar kitame žurnale. Bet jo spausdinama kūryba nebuvo dažna, o jis tuo ir nesigirdavo, todėl gerai ir nežinojau, kiek ir ko jis yra sukūręs.

1939 metų rugsėjo 1-ąją prasi-dėjo Antrasis pasaulio karas. Iš vakaro buvau atvažiavęs į Kauną, ketinau čia gyventi ir baigti laikyti kelis paskutinius egzaminus universitete. Apie karo pradžią sužinojau atėjęs į „Naują Romuvą“ iš Alfonso, kuris tą naujieną jau buvo išgirdęs per radiją, o dešimtą valandą išėjęs iš redakcijos į Laisvės alėją kartu su Feliksu Grušu – jaunesniuoju rašytojo Juozo Grušo broliu, pamačiau, kaip Laisvės alėja laksto vaikai su glėbiais laikraščių ir šaukia: „Prasidėjo karas: pirkite rytinį „Lietuvos aidą“!

Rugsėjo 16 d. buvo paskelbta dalinė mobilizacija ir Lietuvoje. Kur buvo pašaukti Alfonsas ir Feliksas, jau neatsimenu, o mane tą pačią

naktį pasitiko tamsoje skendintis artilerijos pulkas Panevėžyje, ir rytojaus dieną jau visi Panevėžio kariai patraukėme Vilniaus link. Bet mobilizacija tęsėsi neilgai – spalio pradžioje dalis mobilizuotų karių jau buvo paleisti į atsargą, o spalio 10 d. visa Lietuva išgirdo, kad taip ilgai lauktas Vilnius grąžinamas Lietuvai.

Juozas Keliuotis užsidegė paskui į Vilnių žengiančius karius vežti ir „Naują Romuvą“. Bet viskas vyko ne taip greit, o aš, kaip ir Keliuotis, svajojau vykti į Vilnių.

Alfonsas, išgirdęs, kad jau važiuoju į Vilnių, atskleidė paslaptį: jis jau atidavęs spaudai savo poezijos rinkinį „Nerūpestingas berniokas“, kurį sutiko išleisti spaustuvininkas Atkočiūnas. Ir nebrangiai: du šimtus knygelių išspausdins už du šimtus penkiasdešimt litų. Išgirdęs, kad aš važiuoju į Vilnių, paprašė manęs Vilniuje surasti Atkočiūno spaustuvę ir perskaityti spaudai parengtą „Nerūpestingą bernioką“. Aš tai ir padariau.

Tuoju po Kalėdų vėl važiauvau į Vilnių, tikėdamasis įsikurti kartu su Keliuočiais ir dailininku Adolfu Valeška Barboros Radvilaitės gatvėje, kur Juozas Keliuotis jau buvo susiradęs net šešių kambarių butą ne tik „Naujosios Romuvos“ redakcijai, bet ir jos darbuotojams. Ten jau buvo ir Alfonsas Keliuotis bei Adolfas Valeška. Kelias naktis ten nakvojau ir aš.

Alfonsas Keliuotis papasakojo, kad, atvažiavęs į Vilnių, savo „Nerūpestingą bernioką“ radęs jau spausdinamą, tik patikrinęs išspausdintus lapus nustebęs, kai pamatė, kad rinkinio pirmojo eilėraščio „Pavasaris veikia“ pirmajame posme nėra pirmosios eilutės „Susimąstę vaikšto stogais katinai“. Parodęs Atkočiūnui, kuris taip pat nustebęs ir tuoj pat sustabdęs spausdinimą, kol nebus pataisytas pirmasis eilėraštinis.

Paskutinę metų dieną išėjau į miestą savais reikalais, o Alfonsas sakė eisiąs pas Atkočiūną pažiūrėti, kaip

spausdinamas jo rinkinėlis. (Sakau rinkinėlis todėl, kad jame vos septyniolika eilėraščių – kukli knygelė.) Vidurdienį einu tada dar Adomo Mickevičiaus, dabar Gedimino prospektu ir, priėjęs Kražių (dabar Jakšto) gatvę, matau – ateina Alfonsas ir Mykolas Linkevičius, taip pat jaunas, bet jau išleidęs kelis eilėraščių rinkinėlius poetas. Alfonsas nešasi ryšėlį „Nerūpestingų berniokų“. Pasisveikinęs džiugus Alfonsas pasiūlė visiems kartu užėiti į „Rūtos“ valgyklą pietauti. Užiname. Kai susėdame prie stalo, Alfonsas tuoj atriša ryšėlį ir ištraukia po egzempliorių man, Mykolui ir sau, visi vartome, sulaukiame ir pietų patiekalų, dar išgeriame po penkiasdešimt gramų ir nuoširdžiai atsiveikiname... dvidešimčiai metų.

Bet ne visai. Grįžęs į Kauną, tuojau parašau straipsnelį apie „Nerūpestingą bernioką“ ir pasiunčiu „Vilniaus balsui“ – naujam Vilniaus balsas“ mano rašinėlį išspausdino. Čia rašinėlio tekstas:

„Diena iš dienos Vilnius tampa lietuviškojo gyvenimo centru, darosi kaip kultūrinio, taip ir organizacinio gyvenimo pirmuoju miestu. Kuriamos čia naujos įstaigos, keliasi laikraščiai, žurnalai, paskiri menininkai, rašytojai, rengiami įvairiausių organizacijų suvažiavimai.

Ir knygų pasaulyje Vilnius savo leidinių skaičiumi tuojau pradės konkuruoti Kaunui. Štai jau turime patį naujausią poezijos rinkinį, išleistą kaip tik Vilniuje, pažymėtą 1939 metų data.

Šio rinkinio autorius Alf. Keliuotis periodinėje spaudoje savo poezijos dalykais rodosi jau nuo 1930 metų, tačiau atskiru leidiniu, parodančiu visos jo šio laikotarpio poezijos veidą, išėjo viešumon tik prieš pat Naujuosius Metus.

Jo poezija, kaip jau ir pats knygos pavadinimas rodo, yra tai jaunystės dienų apdainavimas, kurias jis

idealizuoja, jų ilgisi, jomis gyvena. „Šventojų jaunystėj“ šit kaip apibūdina tą jaunystę:

*Išblyškus kakta, žvilgsnis gi –
[sakalinis,
Plaukai prisisunkę elektros švelnios.
Palaimintas metas, kai barzda
kaltis (ima
Ir verdantis kraujas užt smilkinius.
(12 pusl.)*

Ta jo jaunystė pilna įvairių nuotykių, romantinių klaidžiojimų, meilės svajonių, tačiau netrūksta ir kartesio, nusivylimų, net dvasinių skausmų, ypač kai poetas pasilieka vienas. Taip beklajodamas poetas po miestą, gerdamas jo visą kartesį, pagaliau prisimena, kad turi tėviškę, kuri jam

*Kaip upę marios, taip mane tu,
Tėviške, trauki, ir aš vykstu!
(47 pusl.)*

Tačiau kaip poetui tenka nusi-vilti, kai jo sūnum nenori pripažinti net tikrasis tėvas, nes laukė sūnaus pono ir su puikiu automobiliu parvažiuojančio. Tąsyk jau

*Vis tiek kur eiti ir būti kur –
Dabar man liūdna jau bus visur.
(51 pusl.)*

Tokia tai „Nerūpestingo bernioko“ idėjinė pusė. Formos gi atžvilgiu šis debiutuojąs Vilniuje poetas duoda gana vykusią ir net naujų palyginimų, apsciai vartoja ir kitų figūrų, o eiliavime yra ypatingas savo ritmika, kuri yra sunkoka ir dėl tarmiškumų vartojimo kai kam net ne visur bus priimtina. Rimuose Alf. Keliuotis nėra taip stiprus. Rimuoja daugiausia asonansais.

Apskritai, Alf. Keliuotis šiuo savo pirmuoju rinkiniu pasirodė kaip jaunystės dainius. Tačiau rinkinio paskutiniai eilėraščiai, kurie, reikia

manyti, bus vėlyvesnieji ir chronologiškai, aiškiai rodo, kad poetas jau yra subrendusi jėga, jau nėra koks kūrybos naujokas ir žada mums stiprios poezijos.

Rinkinys išleistas Vilniuje 1939 metais. Viršelis pieštas dail. P. Augio Augustinavičiaus. Rinkinio 64 pusl., kaina 2 lt., pardavinėjamas knygynuose ir Naujosios Romuvos administracijoje: Vilnius, Karališkoji 9.“

Alfonšą gal ir nudžiugino mano rašinėlis. Kitaip jį perskaitęs pagalvojo kitas bendraamžis poetas Vytautas Sirijos Gira. Jis, perskaitęs mano rašinėlį, tuoj parašė rašinėlį „Du nerūpestingi berniokai“, ir šis šaipinėlį buvo išspausdintas, rodos, Kau-no „Lietuvos aide“.

Dvidešimt metų!.. Aš tuoj išvažiavau į Alytų. Kur nuo 1940 metų sausio 8 d. pradėjau dirbti Alytaus gimnazijoje mokytoju. Po trejų metų dar dirbau Kaune, Laukuvoje. O 1945 metų rugpjūčio 8 d. buvau suimtas... dvylikai metų, kuriuos praleidau Vorkutoje. 1957 metų liepos mėn. grįžau į Lietuvą. Dirbau Švenčionėliuose melioratoriumi. Paskui Švenčionėlių internatinės mokyklos ūkvedžiu. Darbai buvo lengvesni negu Vorkutos anglių kasykloje, bet...

Švenčionėlių internatinės mokyklos muzikos ir dainavimo mokytojas Mikšys vadovavo ir Švenčionėlių mokytojų chorui. 1959 metų birželį, jau pasibaigus mokslo metams, Utenoje buvo surengta septynių Lietuvos rajonų mokytojų chorų šventė. Su Švenčionėlių choru nuvažiavau į Uteną ir aš. Ten Rokiškio mokytojų choro būryje pamačiau ir Alfonšą Keliuotį. Kai po koncerto pasisveikinome, jis papasakojo, kad taip pat dirbęs mokytoju Rokiškyje. Ir po to retkarčiais vienas kitam parašydavom laiškelį, sveikinimą švenčių proga. O 1983 metų gruodžio pabaigoje nuvažiavome į Rokiškį, kur buvo mūsų jaunesniosios dukters Sigutės vestuvės. Ji tekėjo už

rokiškėno Arvydo Bagdono, tada dar Vilniaus dailės akademijos studento, o dabar jau žinomo dailininko.

Kai rašau šias eilutes, kaip tik pas mane atvažiavo Arvydas su Sigute. Kai jo paklaustas, ką veikiu, atsakiau, kad rašau apie Alfonšą Keliuotį, jis tuoj šūkteli „Tai ir mano lietuvių kalbos mokytojas. Prisimenu jį. Aš mokiausi E. Tičkaus vidurinėje mokykloje. Keliuotis per lietuvių kalbos pamokas žingsniuodamas per klasę užsimerkęs kažką kartojo. Matyt, eiles kūrė. Mes, mokiniai, manydavome, kad jis užsimerkęs mūsų nemato, todėl mėgindavome išdykauti, bet jis ir nematydamas, o tik jausdamas mus greitai perprasidavo ir švelniai, be riksmo mūsų užmačias užkirsdavo. Niekad nekėlė balso, atrodė geležinių ramių nervų žmogus, turintis sveiką humoro jausmą. Mokinių dauguma jį gerbė už įdomius pamokų interpretavimus, pasakojimus apie rašytojų gyvenimą ir kūrybą...“

Vyresnįjį brolių Juozą pirmą kartą sutikau Vilniuje jau po susitikimo su Alfonsu Utenoje. Sutikau besėdintį Černiachovskio aikštelėje. Nuoširdžiai pasisveikinome, pasikalbėjome. Jis man davė savo adresą ir pakvietė jį aplankyti, kai tik būsiu Vilniuje ir turėsiu laiko. Ir lankydavau. O 1982 metų rugpjūčio pabaigoje, minint Juozo 80-metį, aplankiau jį ir ten, be Juozo Miltinio, Bložės, Vytauto Kubiliaus, sutikau ir Alfonšą. Deja, 1983 metų kovo mėnesį Alfonsas atvažiavo pas mane į Širvintų rajono Kantrimiškių kaimą, kur aš gyvenau nuo 1976 m. lapkričio... Atvažiavo ne aplankyti, o pasakyti, kad Juozas sunkiai serga, guli ligoninėje.

Nuvažiavome. Juozas gulėjo koridoriuje, nes palatose nebuvo vietų. Kitą dieną jį perkėlė į palatą, ir netrukus – tą pačią naktį – jis užsimerkė amžinai...

Prabėgo dar pluoštas metų, ir Alfonsas man atvežė „Klajūnė liepsnelė“. Vėl skaičiau tą naują jo rinkinį,

kuriame, be naujesnių eilėraščių, buvo įdėtas ir „Nerūpestingas berniokas“...

Dabar, kai sumaniau parašyti apie Alfonso Keliuotio eiles, juos perskaičiau dar kartą. Skaičiau lėtai, apmąstydamas ir beveik kiekvieną eilėraštį skaitydamas, vis pajusdavau, kad jie kažkokie labai nekasdieniški, jautrūs, jaunatviški. Bet ne šių dienų jaunatvė skamba žodžiuose *Susimąstę jau vaikšto stogais katinai*, o anais jaunystės laikais, kai buvo parašyta trumpiau, be intarpo „jau“. Ir visas šis eilėraščių naujajame rinkinyje šiek tiek taisytas, bet man atrodo, kad jo nereikėjo taisyti. Arba trečias šio eilėraščių posmas:

*Ak, vėjas užpuola ir išpeša man
Iš po kozirkos kuokštą plaukų.
Atveria gyslas ir įlieja kraujan
Drungno nerimo girių, laukų.*

Rodos, viskas buvo suprantama, aišku, ką tada darė vėjas jaunuoliui. O dabar ta pati mintis buvo lyg ir ryškinta kitais taisyklingiau pasakytais žodžiais:

*Prisitaikęs išdykėlis išpeša man
Iš po priekakčio kuokštą plaukų
Ir, prasmelkdamas gyslas, įlieja
kraujan
Drungno nerimo girių, laukų.*

„Kazirkos“ ar „kozirkos“ dabartiniuose lietuvių kalbos žodynuose nėra. Bet kodėl dabartiniuose lietuvių kalbos žodynuose yra „koziris“? Kuo jis lietuviškesnis už „kozirką“? Žinoma, aš nenoriu teigti, kad gerai, jei prieš karą parašytame eilėraštyje „kozirka“ buvo tinkamas žodis.

Būtų galima parašyti daug eilučių aptariant jaunystę ir senatvę parašytų eilėraščių skirtumą. Amžius labai daug ką būna pakeitęs, todėl ir aš baigiu aptarinėti eilėraščius. Šis rašinys turėjo kalbėti ne apie eilėraščių kūrimą. Galbūt bus įdomu ir tai, ką apie Alfonšą Keliuotį prisimenu...

Alfonsui Keliuočiui

VIDA PAPAURĖLIENĖ

*Apie žilvytį dainavai,
Kurį išpjaustė bernužėlis...
Bumbsėjo soduos obuoliai,
O atlape žydėjo gėlės.*

*Švytėjo žiedas prie širdies.
Balta gėlė Tau tiesė ranką...
Kad oštų kloniai ir miškai,
Vien meilės žmogui neužtenka.*

*Užgros armonika ir vėl...
Daug metų pralėkė pro šalį.
Tu išėjai – raudos klevai,
O mes Tavęs užmiršt negalim...*

VIDA PAPAURĖLIENĖ gimė 1949 metų sausio 8 d. Kauno krašte. Baigusi vidurinę, studijavo lituanistiką VVPI, mokytojavo Molėtuose ir Pandėlyje. Šiuo metu dirba Rokiškio Juozo Tūbelio gimnazijoje direktoriaus pavaduotoja ir moko jaunimą lietuvių kalbos bei literatūros. Buvo ilgametė Rokiškio rajono literatų klubo „Vaivorykštė“ pirmininkė. Kūryba spausdinta rajono literatų klubo almanachuose ir rajoninėje spaudoje. 1997 m. išleista poezijos knyga „Taip šaukia ten“.

Prisiminimai apie Matildą Olkinaitę

VIOLETA ALEKNIENĖ

Kupiškio etnografijos muziejaus direktorė

Rokiškio rajone, Panemunėlio geležinkelio stotyje, gyvenusi vaistininko Naumano Olkino šeima niekuo neišsiskyrė iš kitų mažos žydų miestelio bendruomenės. Šeimoje augo keturi vaikai. Duktė Matilda išsiskyrė jautrumu, vienišumu, sugebėjimu kurti eiles. Ji, kaip nesuspėjusi atsiskleisti jauna asmenybė, priklausė paskutiniajai iki Antrojo pasaulinio karo gyvenusiai Lietuvoje žydų bendruomenei.

Rinkdama žmonių prisiminimus apie gimtąjį Panemunėlį, prisiliečiai ir prie

Olkinų šeimos likimo. Artimiausiai Matildą Olkinaitę pažinojo jos vaikystės draugė Liucija Neniškytė-Vizgirdienė. Jos sukurtas eiles ir dienoraštį išsaugojo teatrologė profesorė Irena Veisaitė. Nemažai apie M. Olkinaitę pasakojo iš Panemunėlio kilusi Genovaitė Šukytė-Grigienė, Kupiškio gimnazijos mokytoja Aldona Zinkevičienė. L. Vizgirdienės pastangomis pavyko rasti buvusią Iljos Olkino žmoną Lizą Abrasonaitę. Olkinų šeimos ir kitų Panemunėlio žydų tragediją prisimena netoli žudynių vietos gyvenusi A. Tarkauskai-

tė-Dranceikienė. Surinktus prisiminimus papildo L. Vizgirdienės išsaugotos šios šeimos nuotraukos.

Svarbiausias šaltinis tyrinėjant M. Olkinaitės gyvenimą ir kūrybą yra eilėraščiai ir dienoraštis, kurio išsaugoti 96 lapai. Dar iki galo neišaiškinta dienoraščio išsaugojimo istorija. Ateityje būtina spaudai parengti M. Olkinaitės poezijos rinkinį. Atlikę šį darbą, pasauliui atskleistume jaunosios žydaitės sielos ir jaunatvės grožį, o jos lyrika iš kartos į kartą nešėtų nesuspėtą pasakyti žodį.

Rokiškio rajone, Panemunėlio geležinkelio stotyje, netoli mano senelio Marcelino Neniškio gyveno vaistininko Naumano Olkino šešių asmenų šeima. Naumanas Olkinas išnuomotuose Makutėno namuose buvo įkūręs vaistinę. Jo žmona Asna Olkinienė augino vaikus ir prižiūrėjo namus.

Naumanas ir Asna Olkinai užaugino keturis vaikus: sūnų Ilją (gim. 1919 m.), dukras Matildą (1920 ar 1921 m.), Miką (1925 m.), Grunią (apie 1934 ar 1935m.)

Labai gerai pažinojau visus šios šeimos narius, nes ištisas vaikystės ir jaunystės vasaras praleisdavau Panemunėlyje. Labiausiai bendravau su Mika. Ją artimieji tiesiog vadindavo Minoločka. Nuostabioji Mika, aš ją taip vadinau, tapo bendramižių rato lydere. Ji sumanydavo

įvairiausių žaidimų. Mes nežaidėme su lėlėmis. Turėjome susikūrę savo žaidimus: „Gatvės atidarymas“, „Teismas“, „Laikraštis“. Prie Olkino vaistinės turėjome pasidarę savo skelbimų lentą, kurioje dažniausiai Mika, paruošusi pranešimą apie naujos gatvės atidarymą, pakabindavo skelbimą. Mes visi perskaitė atbėgdavome į nurodytą vietą. Atidarymo šventę dažniausiai vesdavo Mindoška. Jos nurodymu perkirpdavome juostelę.

Mano senelio Marcelino Neniškio lėptjūvėje iš nepjautų rąstų pasidarydavome teismo salę. Kas pagal mus nusikalsdavo, tą ir teisdavome. Dažniausiai nubaustuojau tekdamo būti Iljai už saldinių atiminėjimą. Prokurorą vaidindavo Matilda, o advokatą Mika. Vieną kartą Mika net mirti buvo nuteisusi vieną drau-

gą. Apie 1938–1940 metus leidome laikraštį „Panemunėlio žinios“. Šeštadienį, per šabą, Olkinų namuose už 20 centų savo leidinį parduodavome susirinkusiems svečiams. Prieš išleidami laikraštį, fiksuodavome visas geležinkelio stoties naujienas. Prieš keleivinio traukinio atvažiavimą bėgdavome į peroną apsižvalgyti. Sužinodavome, kas ir kur išvažiuodavo, kas ir pas ką atvažiuodavo. Laikraščiu reikėjo karikatūrų ir eilėraščių. Matilda kurdavo eiles, o Mika – karikatūras žinutėms. Plačiai ir šmaikščiai aprašydavome prie Šetekšnos upės vykstančias gegužines. Prisimenu juokingai parašytą straipsnį „Pamesta kiaulė“. Pagrindinis veikėjas – miestelio gyventojų paklydusi ar pabėgusi kiaulė.

Mano teta, prieš išvažiuodama iš Kauno į Panemunėlį, nupirkdavo

apie 10 metrų perkelio. Labai vertinome tetos Teofilės dovanotą medžiagą. Panemunėlyje mano bobutė Mikai, Matildai, Gruniai ir Liucijai pasiūdavo vienodas vasarines sukutes.

Į Panemunėlį aš atvažiuodavau per šv. Kalėdas ir šv. Velykas. Mano teta Teofilė Neniškytė ir bobutė Anelė Balaišytė-Neniškienė labai gerbė Olkinų šeimą. Olkinai mane visada pamaitindavo, todėl parėjusi pas senelius nenorėdavau valgyti.

N. Olkinas labai gerai išmanė farmaciją, bet mėgo ir klasiką. Buvo perskaitęs Lermontovą, Puškiną. Šeštadieniais Olkinai renkavo įdomius vakarus. Į svečius ateidavo M. Neniškis, daktaras Sadauskas. Mika, Matilda, Ilja, Grunia ir aš ruošdavome programas.

Nepastebimai prabėgo dešimt draugystės metų. Prieš išvažiavimą visos verkdavome. Tačiau atvažiuojančios visada laukdavo geležinkelio stotyje. Mano bobutė, nuslėpusi nuo senelio, dažnai nešdavo Olkinams sūrių, sviesto. Dažniausiai pietus 12 val. valgėdavau pas Olkinus, o 14 val. – pas Neniškis.

Matilda buvo už mane keleriais metais vyresnė. Tėvas dažnai jai liepdavo sėdėti namo salkoje ir kurti eilėraščius. Kai parašydavo, Matildą išleisdavo. Kodėl taip tėvas elgėsi, aš nežinau. Matilda mėgdavo būti viena. Vaikų šurmulyje likdavo tik stebėtoja. Ji labai jautriai reaguodavo į kiekvieną reiškinį. Iš gimnazistų išsiskirdavo individualumu, kultūringumu, kūrybiškumu. Nė vienas literatūros vakaras, vykęs Rokiškio gimnazijoje, nepraeidavo be Matildos. Ją buvo išimylėjęs Rokiškio vaistininko Šero sūnus. Jaunasis Šeras Olkinaitei nelabai patiko.

Jaunuolis lankydavosi ir Panemunėlyje.

Matilda rašė dienoraštį, į kurį sudėdavo ir savo sukurtas eiles. Ji dažnai rašydavo apie ankstyvos mirties nuojautą.

1939 m. baigusi Rokiškio J. Tumo-Vaižganto gimnaziją, išvažiavo studijuoti lituanistikos į Kauno universitetą.

Pirmosiomis karo dienomis Matilda grįžo pas tėvus į gimtąjį Panemu-

Senelio Marcelino Neniškio darželyje, Panemunėlyje. Iš kairės pirmą sėdi Matilda Olkinaitė, stovi Liucija Neniškytė, sėdi Mika Olkinaitė ir Grunė Olkinaitė. 1936 m.

nėlį. Kunigas K. Vaičionis, Matildos gimnazijos draugas, prisimena paskutinį kartą sutikęs jau įkalintą Matlę, beplaunančią grindis Panemunėlio geležinkelio stotyje. K. Vaičionis pasiūlė jai bėgti ir pasislėpti pas jo gimines prie Panevėžio. Ji atsisakė, matyt, nenorėdama palikti savo šeimos.

Prisimenu, kad Šeras Matildai buvo nupirkęs moderniškų batelius. Batų nesuspėjo sugrąžinti, nes Lietuvą okupavo vokiečiai.

Vyriausias Matildos brolis Ilja studijavo farmaciją Kaune, buvo sumintas ir uždarytas į Kauno getą, iš kurio jam pavyko pabėgti į Valkininkų miškus. Tose apylinkėse buvo įsikūręs žydų gelbėjimo komitetas. Be to, jis išgelbėjo savo žmoną Lizą ir paslėpė vienuolyne. Liza Olkinienė liko gyva ir dabar, sulaukusi 96-erių, gyvena Vilniuje. Ilja Olkinas žuvo eidamas maisto į artimiausią kaimą. Vienodo likimo draugai, buvę pasaloje, jį sužeidė. Draugai dar vežė į ligoninę, bet pakeliui sveikata silpo. Ilja paprašė draugo, kad jį nušautų. Taip ir įvyko...

Panemunėlio geležinkelio stotyje gyvenusius žydus suėmė ir uždarė buvusiam dvaro kumetyne. Matildos klasės draugė G. Šulytė nešdavo suimtiems žydams sriubos. Su Matilda jos susitikdavo kumetyno kieme. Šukytė įkalbinėjo Matildą kartu bėgti ir kur nors pasislėpti. Ji nesutiko ir iki pat susodinimo į arklinį vežimą netikėjo, kad gyvenimas baigiasi.

N. Olkiną klebonijoje slėpė kunigas J. Matulionis. Vieną vakarą Olkinas, išėjęs pasivaikščioti, skelbimų lentoje perskaitė vokiečių skelbimą, parašytą lietuviškai. Jame pranešama, kad už žydų slėpimą gresia mirtis. N. Olkinas paliko kleboniją ir pats pasidavė vokiečiams.

Kaip pas J. Matulionį pateko Matildos dienoraštis, aš nežinau. Iš prisiminimų galima daryti išvadą, kad J. Matulionis bendravo su Olkinų šeima. Panemunėlio kunigas Matlės dienoraštį kažkam perdavė. Jį išsaugojo filosofas A. Andrijauskas.

Pasakojo Liucija Neniškytė-Vizgirdienė, gimusi 1926 m. kovo 24 d. Kaune, dabar gyvenanti Vilniuje, Treniotos g-vėje nr. 30, 4-ajame bute.

Alfonsas Gaška – žymiausias Pandėlio kraštotyrininkas

VIOLETA KARALIŪNIENĖ

Pandėlio gimnazijos mokytoja

Pandėlyje nėra nė vieno vyresniosios karto žmogaus, kuris nebūtų pažinojęs Alfonso Gaškos, mokytojo, kraštotyrininko, švietėjo. Daugelis studentų humanitarų kursinius darbus rašė naudodamiesi jo darbais, klausydami jo pasakojimų. Visada mandagus, paslaugus, kultūringas – tokį A. Gašką atsimena pandėliečiai.

Alfonsas Gaška gimė 1906 metais vasario 22 d. Rokiškio apskrities Stenionių kaime. Motina Gracilda Kesiūnaitė buvo iš šviesios, kultūringos, gerbiančios knygą šeimos. Tėvas Romualdas Gaška dirbo Rygos metalo liejimo fabrike. Anksti neteko sveikatos ir 1911 metais mirė. Motina liko su keturiais mažais vaikais ir besilaukianti penktojo, todėl A. Gaškos vaikystė buvo skurdi ir alkana. Pirmojo pasaulinio karo metu visus Gaškų laukus numynė vokiečių kavalerijos arkliai. Tuo metu šeima į duoną dėdavo net dobilų sėklų.

Vos vaikai prakuto ir pradėjo atsistoti ant kojų, prasidėjo kėlimasis į vienkiemius. A. Gaška, būdamas 16 metų, kartu su keturiolikmečiu broliu išardė senuosius pastatus ir pasistatė juos vienkiemyje. Vaikai mokėjo visus ūkio darbus: sugebėjo padaryti roges, nukalti girnas, pasiūti seserims batukus. Štai kaip savo biografiją eiliuotai pasakojo pats A. Gaška:

Alfonsas Gaška

*Gimiau aš prie Apaštelės,
Prie gėlėtų jos krantų,
Kai pražydo rugiagėlės
Su ramunėmis kartu.*

*Piemenėliu basakoju
Pievas, lankas išbėgiojau
Ir prie miško Variokojo
Vienkiemėlyje apsistoju.*

*Čia dalelė buvo žiauri,
Tik žinai, kad gyvenai,
Drabužėliai buvo kiauri
Ir aruodai nepilni...*

Nuo pat mažų dienų A. Gaška troško mokytis. Pradinio mokslo pagrindus, pamokydamas žiemos va-

karais, jam davė kaimynas Antanas Kaladė. Pas Gaškas į kaimą atvykdamo dėdė Povilas Kesiūnas. Vietoj diktantų Alfonsiukui jis liepdavo apklausinėti senus kaimo žmones ir užrašyti jų pasakojimus apie senovę. Gal jau tada Alfonsas pajuto pagarbą praeities kultūrai.

1924 metais A. Gaška išvažiavo gyventi ir dirbti į Kauną pas dėdę Povilą Kesiūną, kultūros veikėją, teisininką, rašytoją. Alfonsas dienomis dirbo statybose, o vakarais lankė suaugusiųjų gimnaziją. Vėliau mokėsi aukštesniojoje elektrotechnikos mokykloje. Pas dėdę rinkdavosi to meto šviesuoliai. A. Gaškai teko bendrauti su dailininku P. Kalpoku, poetu K. Binkiu. Jie nerimavo, kad nyksta senosios tradicijos, senieji ornamentai ir kt., ir planavo steigti kultūros centrą, kuris rūpintųsi krašto paveldu. Be abejo, tai turėjo įtakos tolesnei A. Gaškos veiklai.

1927–1940 metais A. Gaška tarnavo Lietuvos kariuomenėje, kur įgijo viršilos laipsnį. Jis gilino savo žinias: baigė telefonistų-telegrafistų, perkūnsargių įrengimo ir statymo, karvelių dresavimo ir kitus kursus. Tarnavo karaliaus Mindaugo IV pėsčininkų pulke.

1932 metais vedė Anastaziją Baltrūnaitę. Susilaukė dviejų dukterų: Nijolės ir Danutės.

1940 metais, nenorėdamas tarnauti svetimoje armijoje, dėl sveikatos išsiprašė į atsargą. Dirbo įvairius

darbus: sąskaitininku Kupiškio kooperatyve ir Panevėžio banke, ūkvedžiu. Vakarais lankė Panevėžio technikos mokyklą. Karas užklupo šeimą Panevėžyje. Po didžiųjų bombardavimų Gaškos persikėlė į tėviškę Stenionių kaime.

Prasidėjus mobilizacijai į sovietų armiją, pažįstamo kapitono padedamas 1945 metais A. Gaška pradėjo dėstyti karinį parengimą Rokiškio mergaičių gimnazijoje. Vėliau persikėlė dėstyti karinio parengimo į Pandėlį. Taip pat mokė fizikos, braižybos, vėliau – darbus ir fizinių lavinimą berniukams. Mokiniai jį gerbė už toleranciją, įdomų dalyko aiškinimą. Buvo mandagus, labai kultūringas. Kaip prisimena mokytoja G. Samulėnienė, net mokiniai su juo sveikindavosi mandagiai: ištraukdavo rankas iš kišenių, nusiimdavo kepurę, mandagiai palenkėdavo galvą.

Nuo 1946 metų dirbo Pandėlio rajono švietimo skyriaus vedėju. A. Gaškai teko bendrauti su Justu Paleckiu. Kai jis, atvykęs į Pandėlį, paklausė, kuo skiriasi šis žemės kampelis nuo Žemaitijos ir Suvalkijos, A. Gaška papasakojęs apie senąją sėlių žemę, jų papročius, meną. Dar nuvedė J. Paleckį pas medžio drožėją Lionginą Šepką, kuris tuo metu baigė daryti paminklą brolio kapui. Krašto savitumą A. Gaška įrodė konkrečiais pavyzdžiais – J. Paleckis buvo sužavėtas ir pažadėjo paramą.

A. Gaška rūpinosi dabartinės Pandėlio mokyklos statyba. Į Vilnių važiuo prašyti lėšų. Siuntė net prašymą į Maskvą. Deja, jis buvo sulaukytas, o A. Gaškai teko aiškintis LTSR Ministrų tarybai. Tačiau jis rankų nenuleido: tėvų prašymą su parašais vis dėlto pavyko perduoti Maskvai, LTSR Ministrų tarybos sutikimas dėl lėšų skyrimo buvo gautas. Rokiškio rajono valdžia stebėjosi, kad Pandėliukas (taip jį sakė) statys naują mokyklą. Naujasis mokyklos pastatas iškilo 1961 metais. Jame mokiniai mokosi iki šiol.

Pats A. Gaška yra sakęs: „Aš, būdamas neramaus būdo ir vis skubėdamas, padariau viską, kad būtų pastatyta nauja mokykla, todėl ramia sąžine sulaukiau pensijos ir gilios senatvės“.

1958 metais buvo pašalintas iš švietimo skyriaus vedėjo ir mokytojo pareigų dėl dukters Nijolės, garsios rezistentės, veiklos. Iki pensijos dirbo Pandėlio ligoninėje ūkvedžiu. 1968 metais, išėjęs į užtarnautą poilsį, visą laisvalaikį A. Gaška galėjo skirti sielai artimam kraštotyros darbui. Užrašinėjo Panemunio, Pandėlio apylinkių papročius, tradicijas, senų žmonių pasakojimus. Šis žmogus išvaikščiojo beveik visus mūsų krašto takus ir takelius. Iš kiekvienos kelionės jis parsinešdavo storą sąsiuvinį, pluoštą nuotraukų ar kokį seną eksponatą. Tai, apie ką svajojo, ėmė pildytis. Kruopelę po kruopelės nešė ir kaupė mūsų tautos lobyną. Rinko medžiagą apie pandėliečių buitį, užrašinėjo senų žmonių pasakojimus, dainas, anekdotus, mįsles, padavimus ir kt. Aprašė daugybės švenčių papročių, žaidimų. Sukaupė medžiagos apie senojo kaimo teatro, Joninių, pieмениukų ir kt. šventes. Daug medžiagos surinko apie gimtąjį Stenionių kaimą. Yra išlikęs labai įdomus A. Gaškos užrašytas pasakojimas apie evangelikų ir katalikų kovą Pandėlyje. 1665 metais Romos katalikai baudžiauninkų rankomis Pandėlyje pastatė mūrinę bažnyčią, o evangelikai šiek tiek vėliau – medinę bažnytelę. Tada Romos katalikų pamokslininkai liepė evangelikus vadinti šunimis, o evangelikes – kalėmis, o šį priemiestį – kalių miestu, arba Kaliamiesčiu. Šis pavadinimas likęs iki šių dienų.

A. Gaškos surinkta medžiaga buvo spausdinama rajono spaudoje, „Kraštotyros“ leidinyje. Ypač reikšmingas darbas ir sukaupta medžiaga apie pandėliečių – panemuniečių senovines vestuves. Šiam darbui medžiagos buvo gauta net iš 1622 metų vienuolyno kronikos. Viename pasakojime pažy-

mima, kad „iki 1760 metų Panemunio apylinkės gyventojai prie ugnies dalyvaudant kriviui dar kėlė pagoniškas vestuves. Jie nešė ugnį iš jaunosios namų į jaunojo sodžių...“ Duomenis šiam darbui pandėlietis rinko apie 60 metų, galima sakyti, kad tai buvo viso gyvenimo darbas. Remdamasis surinkta medžiaga, mokytojas, poetas A. Keiliotis parašė scenarijų vaidinimui „Senovinės pandėliečių – panemuniečių vestuvės“. Šis vaidinimas buvo labai populiarus – vaidmenis atliko apie 100 pandėliečių. Krivių vaidino ir pats A. Gaška. Vestuvės buvo vaidinamos daugybę kartų.

Nemažai A. Gaškos darbų pristatyta į Vilniaus universiteto mokslinę biblioteką, Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Tautosakos sektorių, Istorijos instituto Etnografijos skyrių. Reikšmingiausi darbai: „Senieji pandėliečių – panemuniečių papročiai“, „Senovinės pandėliečių – panemuniečių vestuvės“, „Senovinės sėlių vestuvės“, „Saulės kultas, senovės laidojimo papročiai Pandėlio ir Panemunio apylinkėse“.

Mokytojas A. Gaška labai mylėjo savo kraštą, vertino ryšius su mokykla. Didžiavosi, kad buvo mokytojas. Aktyviai kovojo už blaivybę, mokiniams skaitydavo paskaitas apie alkoholio žalą. Senatvėje pradėjo rašyti eilėraščius. Pora jo eilėraščių išspausdinta rinktinėje „Eilievimai“ („Lietuvių dainos“, „Lelijėlė ir jurginėlis“).

Eidamas 80-uosius metus nebeamatė skaityti, dėl to labai sielojosi. Prašydavo dukters Danutės ir paskaityti, ir užrašyti jo mintis, eilėraščius.

1994 metais pandėliečių klubas, įsikūręs Vilniuje, Alfonsą Gašką išrinko klubo garbės nariu.

A. Gaška mirė 1994 metų rugpjūčio 17 d. Palaidotas Pandėlio kapinėse.

Tai buvo tikras Pandėlio patriarchas, sovietiniais laikais skleidęs tautiškumo šviesą, išsaugojęs savo krašto paveldą dabartinėms kartoms.

Konferencija, skirta mokytojo, kraštotyrininko Alfonso Gaškos 100-mečiui

2006 metais, minint Alfonso Gaškos 100-ąsias gimimo metines, Pandėlio gimnazijoje buvo surengta konferencija. Joje dalyvavo mokiniai, pandėliečiai, Rokiškio krašto muziejaus atstovai. Konferencijos organizatorė lietuvių kalbos mokytoja Violeta Karaliūnienė kalbėjo apie A. Gaškos, mokytojo, kraštotyrininko, reikšmę Pandėlio gyvenime. Pranešimą „Alfonso Gaška – kraštotyrininkas“ skaitė Rokiškio krašto muziejaus Istorijos skyriaus vedėja Onutė Mackevičienė. Labai šiltai prisiminimais apie tėtį dalijosi buvusi Pandėlio gimnazijos mokytoja Danutė Gaškaitė, ilgametis mokyklos direktorius Adolfas Samulėnas. Buvusi mokinė Vilma Bukaitė, šiuo metu dirbanti Vilniaus signatarų namų vyresniąja muziejininke, kalbėjo apie krašto istorijos ir etnografijos nerašytinio palikimo kaupimą mokyklų muziejuose. Vyresniųjų klasių mokiniai skaitė pranešimus apie krašto istorijos išsaugojimą. Pandėlio kultūros namų folklorinis ansamblis „Varpelis“, vadovaujamas Jūratės Bagužienės, parodė atkurtą senųjų pandėliečių vestuvių žilvitvakarį. Gimnazijos muziejuje atidaryta paroda, skirta Alfonso Gaškos 100-mečiui. Joje eksponuojami asmeniniai daiktai, surinkta kraštotyrinė medžiaga, straipsniai spaudoje, padėkos ir pagyrimo raštai, nuotraukos ir kt. Po konferencijos jos dalyviai aplankė Alfonso Gaškos kapą Pandėlio kapinėse. Šį renginį parėmė Rokiškio rajono savivaldybė.

Alfonso Gaškos 100-osioms gimimo metinėms skirtos konferencijos Pandėlio gimnazijoje akimirkos. 2006 m.

Gintauto Dainio atminimui

Dailininkas

ARŪNAS AUGUTIS

Taip jau keistai šis pasaulis su-tvarkytas, kad tik tada, kai šalia ne-bėra to žmogaus, pajėgi suprasti, ko-kios asmenybės neteko miesto ben-druomenė, kolegos, draugai, pažįs-tami ir tu pats. Vargu ar Gintukas suprato, koks svarbus jis buvo Ro-kiškiui. Mes visi galėjome stebėti, kaip paprastame ir nuoširdžiame ber-nioke pamažu bunda menininkas, ir tai labai savotiškai nuspalvino visą jo paties ir šalia esančių gyvenimus.

Visi pažinojome Gintą kaip fo-tomenininką, vaizdo operatorių, bet turbūt daugiausia žavesio jo as-menybei suteikė nuolatinis gyveni-mo prasmės ieškojimas ir priešini-masis bet kokiai banalybei. Galbūt todėl viskas, prie ko jis prisiliesda-vo, įgaudavo kitokią – svarbesnę – prasmę... Su Rokiškio liaudies te-atru būdamas Kogalymo mieste (Tiumenės sritis Sibire), įsikabaro-jo į siaubingo aukščio bokštą norė-damas nufilmuoti tenykštę panora-mą... Turėjo nuostabią muzikos įra-šų kolekciją – nuo budistų vienuo-lių tantrų iki elektroninio avan-gardo... Niekada nenorėjo vai-ruoti automobilio ir visur spė-davo savo nepakeičiamu dvira-čiu... 35 metų sulaukęs, ėmė mokytis anglų kalbos... Su medžio drožėju G. Varnu ka-lė ir pjaustė skulptūras iš le-do... Šoko nuo Vilniaus tele-vizijos bokšto norėdamas su-prasti, kas yra aukščio bai-

mė... Dalyvaudavo visuose Rokiš-čio dailininkų klubo renginiuose, nors su šypsena kartojo: „Aš klubo „RODA“ penkta koja“... Pirmasis iš pažįstamų perskaitė ir visiems pažįstamiems rekomendavo literatū-rinį bestselerį „Da Vinčio kodas“... Ruošėsi važiuoti pasižvalgyti darbo Airijoje... Jis tarytum skubėjo ra-gauti visą gyvenimo druską.

Gintukui labai svarbus buvo bendravimas, todėl draugai neretai sulaukdavo įvairiausių pasiūlymų ar idėjų, kaip įdomiau praleisti lais-valaikį, susitikti. Bet kuriuo paros metu (pavyzdžiui, trečią valandą nakties) galėjai gauti tokią jo tele-

foninę žinutę: „Svarbus pranešimas: Dainys nuo rytdienos „vienas namuose“. Siūlyti įvairius variantus“ (žinutė iš S. Daščioro archyvo). Žy-gis baidarėmis, egzotiškas ritualas pirtelėje (buvo fanatiškas pirties mėgėjas) arba pernykštis lapkričio mėnesį „RODOS“ dailininkų klu-bo narių atsisveikinimas su Rude-niu... smilkstant saldžiam arabiško kaljano dūmui ir čirškant židinyje kepsniams jo išpuoselėtame sodo namelyje su gausybe senienų ir nu-karšusių „Jawos“ motociklų balko-ne. Žinutės apskritai tapo Gintuko meninės išraiškos priemone. Daž-na žinutė ironija ir minties taiklu-mu nenusileidžia J. Erlickui, kurio žavėjosi: „Talentas – retas reiškinys ir jo ilgam užtenka. Talentų turime išlaukti, juos atpažinti, su jais apsiprasti... Aš gi jaučiu turįs Talen-tą Problemų NEIŠSPRENDIMUI“ (žinutė iš R. Pupelio archyvo) arba „Myliu gimines ir kt. artimus, ale pijokų kaip nekinčiu (a kad anys mana brendį išryja)... Lėk, lėk, pa-kol jaunas – pasensi, nupūsi – nei tau Joninės, nei Nauji metai“ (ži-nutė iš S. Daščioro archyvo).

Tokį mes jį atsiminsime – ne-kreipusį dėmesio į madingus rū-bus ir išorinius efektus, bet gra-žų ir turtingą vidumi, mokė-jimu pasakyti tiesą į akis, nesislapstantį už kitų nu-garų, kai reikia rimtai pa-dirbėti.

Rokiškyje skamba vargonų muzika

STANISLAVA JUŠKIENĖ

Panevėžio kolegijos Rokiškio filialo direktorė

Rudolfas Lymanas – čekų muzikas, pedagogas, vargonininkas, pakviestas grafienės M. Tyzenhauzaitės-Pšezdeckienės, 1883 metais atvyko į Rokiškį ir įsteigė Grafiškąją muzikos ir giedojimo mokyklą. Šios mokyklos įkūrimas buvo svarbus kultūrinio gyvenimo įvykis Rokiškyje.

Šiuo metu Panevėžio kolegijos Rokiškio filialas tęsia ir puoselėja vargonavimo ir sakralinio giedojimo tradicijas – rengia muzikos pedagogus bažnyčios vargonininkus.

2000-aisiais kilo mintis Rokiškyje rengti vargonų muzikos festivalius, skirtus Rudolfui Lymanui. Šiai minčiai pritarė Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Vargonų ir klavesino katedros vedėjas doc. Gediminas Kviklys. Tais pačiais metais įvyko pirmasis vargonų muzikos festivalis. 2006 metais festivalio ugnis buvo uždegta jau septintąjį kartą. Per tuos metus festivaliuose dalyva-

vo daug įžymių atlikėjų iš Lietuvos ir užsienio. Tai: Gediminas Kviklys, Bernardas Vasiliauskas, Renata Marcinkutė-Lesieur, vargonininkė iš Latvijos Lelde Krastina, Digna Velička, iš Čekijos Tomas Imbramajeris, Deividas Postraneckis, Leošas Koukalas, Katerina Chrobakova, iš Vokietijos Kristina Kuzmiškaitė, solistai: Virgilijus Noreika, Eduardas Kaniava, Mindaugas Žemaitis ir kt. Jau keletą metų į festivalį atvyksta Vilniaus Arkikatedros bazilikos jaunimo choras, Lietuvos valstybinės filharmonijos kamerinis ansamblis „Musica Humana“, Agluonos bazilikos jaunimo choras (Latvija).

Bendradarbiaujant su Rokiškio rajono savivaldybe, Rokiškio krašto muziejumi, Rokiškio rajono savivaldybės viešąja biblioteka, buvo surengtos 5 knygų parodos, 6 konferencijos, 5 meno darbų bei fotografijų parodos, jaunųjų vargonininkų konkursas ir kiti renginiai.

Festivalis nuolat keitėsi. Pirmasis prasidėjo ir vyko vieną dieną, kiti tęsėsi vieną ar du mėnesius. Pirmųjų festivalių koncertai vyko tik Rokiškio Šv. Mato bažnyčioje, o septintojo – jau ir Aleksandravėlės, Obelių, Kamajų, Pandėlio bei Panemunio bažnyčiose.

Sukurta festivalio simbolika: gairėlės (autorė – juodupietė tautodailininkė Genė Šimėnienė), aukuras (autorius – puodžių puodžius iš Aleliūnų Vytautas Vileišis), 7-ojo festivalio dovanas gamino rokiškėnas dailininkas Arūnas Augutis.

Daugelį metų festivalį rėmė ir globojo Čekijos Respublikos ambasada Lietuvoje, JE ambasadorius Piotras Voznica su žmona. 7-ojo festivalio globėjas – rajono meras Egidijus Vilimas, pagrindiniai rėmėjai – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Rokiškio rajono savivaldybė, be to, festivalį remia daug rajono verslininkų ir privačių asmenų.

Rokiškio liaudies teatras: neįtikėtini metai

NERINGA DANIEIENĖ

Rokiškio kultūros centro režisierė-scenaristė

Prieš metus, 2006 metų pirmąjį gruodžio šeštadienį, Klaipėdoje vyko 15-osios Lietuvos mėgėjų teatrų šventės „Atspindžiai“ finalas. „Atspindžiai“ – tai visos Lietuvos mėgėjų teatrų apžiūra. Tai tarsi teatrų „Dainų dainelė“. Profesionalių dramaturgų, aktorių, režisūros katedros dėstytojų, Mėgėjų teatrų sąjungos narių ir kt. komisija kasmet peržiūri daugybę spektaklių ir išrenka geriausius. Pernyškio finalo dalyvis Rokiškio liaudies teatro spektaklis „Erelnyčia“ iš Klaipėdos parsivežė pirmuosius laurus – žiūrovų prizą, profesionalios komisijos pripa-

žinimą ir kelialapį į 2006-ųjų Šiaurės Europos šalių mėgėjų teatrų aljanso festivalį Farerų salose.

Tokia buvo pradžia. Po kelių mėnesių, 2006 metų pavasarį, Rokiškio liaudies teatrui įteiktas prestižinis Lietuvos liaudies kultūros centro apdovanojimas „Aukso paukštė“. O Jono Buziliausko režisuotas spektaklis J. Marcinkevičiaus „Erelnyčia“, kaip geriausias sezono pastatymas Lietuvoje, buvo apdovanotas statulėle „Tegyvuoją teatrą“. „Erelnyčia“ – geriausių įvertinimų ir daugiausia apdovanojimų pelnęs Rokiškio liaudies teatro spektaklis.

2006 metų rugsėjo 2–8 d. Rokiškio teatralai gynė garbingą Lietuvos, kaip teatro šalies, vardą 4-ajame Šiaurės Europos šalių mėgėjų teatrų aljanso festivalyje Farerų salose. Neabejotina „Erelnyčios“ sėkmė Fareruose paskatino Lietuvos mėgėjų teatro sąjungą rekomenduoti šį spektaklį dalyvauti pasauliniame mėgėjų teatrų festivalyje, 2007 metais vyksiančiame Seule (Pietų Korėja). Kvietimas į šį renginį reikštų kvietimą į teatrų „olimpiadą“ – tai aukščiausias galimas šio žanro pasiekimas. O kol teatralai laukia žinių iš Korėjos, Jūsų dėmesiui – dar gyvi išpūdžiai iš Farerų.

Farerai... Daugumai tai skambėjo kaip Kanarai, ir visi mums, išvykstantiems, linkėjo gero įdegio. O ir mes patys, sužinoję, kad būtent mūsų spektaklis išrinktas atstovauti Lietuvai, atslūgus pirmajai džiaugsmo bangai, puolėme prie žemėlapių: kurgi tie Farerai?

Farerų valstybę sudaro 18 nedidelių salelių Atlanto vandenyne, pakeliui į Islandiją (taigi iki karštųjų kurortų toloka). Pro salas teka šiltoji Golfo srovė, tad klimatas pakankamai švelnus (vasarą +15°C, žiemą –5°C). Šalis pavaldi Danijai, tačiau turi savo kalbą, pinigus ir valdžią. Salose gyvena daugiau kaip 48 tūkst. žmonių, apie 12,5 tūkst. – sostinėje Toršavne (mažiau negu Rokiškyje). Fareriečiai augina avis ir žvejoja.

Maždaug tiek informacijos turėjome vykdam į šią egzotišką šalį. Džiūgavom, kad mums pasisekė patekti būtent į šių metų festivalį, kas kart vykstantį vis kitoje šalyje (pvz., kitas vyks Latvijoje) – juk šiaip į Farerus kažin ar išsiruostum? Žinoma, kelionė gerokai brangesnė ir sudėtingesnė (dekoracijų gabenimas, skubūs persėdimai oro uostuose ir pan.), tačiau išpūdžių tikėjimės nepakartojamų. Ir...

Vos iškėlus koją iš lėktuvo, užburia gamta – paskendę rūkuose kalnai, vos ne ranka pasiekiami debesys ir samanytai, samanytai... Medžių, netgi krūmų Fareruose nepamatysi, jie negali augti ant akmens. Užtat kuo toliau nuo oro uosto, vis labiau akį traukia nuo kal-

nų čiurlenančių upelių grožis. Natūralūs kriokliukai, krintantys nuo akmeninių sienų prie pat autobuso, iškart tapo mūsų fotoaparatu tikiu, bet, kai jie pasipylė kas 20 metrų, akys priprato. Kraštovaizdis vienodas – vienoj pusėj kelio kalnas, kitoj – vandenynas. Rodos, visiškai stačiomis uolomis ramiai sau kopinėja tikrosios šalies šeimininkės – avys. Kaip jos nenusirita, mums taip ir liko mįslė. Didžiosios salos sujungtos tuneliais, kuriuos pastatė danai. Ne itin jauku tris kilometrus važiuoti tuneliu ir žinoti, kad virš tavęs vandenynas.

Be galo išpūdingi fareriečių miesteliai. Jie mažulyčiai, bet nepaprastai jaukūs, švarūs ir spalvingi. Žmonės ten mėgsta ir supranta grožį – kadangi

gamta pagailėjo spalvų, namus ir stogus jie dažo ryškiai, o mažičius kiemelius paverčia tikrais meno kūriniais. Gyvenvietėse labai prižiūrimi auga medžiai, pievelės, kiekviena akmenų krūva apsodinta gėlėmis, pririkiuota skulptūrėlių. Beje, skulptūrėles jie mielai stato ir ant palangių tarp vazų ir vazonų, nes užuolaidos ten nemandingos. Bet didžiausią išpūdį paliko ir ant senovinių, ir ant naujausių pastatų stogų auganti žolė – tankios bene dvidešimties centimetrų aukščio smilgos. Toks tautos architektūrinis paveldas, kaip Lietuvoje šiaudinis stogas, tik kad mes seniai tuos šiaudus pamiršom...

Panašiai atrodo ir šalies sostinė Toršavnas, kuriame vyko festivalis. Daugiabučių ten nėra, visi gyvena nedideliuose spalvotuose nameliuose, todėl miestas užima ne tokį jau mažą plotą. Žinoma, centrinėje miesto dalyje įsikūrę viešbučiai, įstaugos, parduotuvės – kaip visur. Gražus, pilnutėlis katerių, jachtų, žvejybinių laivelių uostas, kurio puošmena – didžiulis kruizinis laivas. Gyvenimas čia teka ramiai, mašinos

važinėja lėtai, praleidžia pėsčiuosius ir avelės, nusikalstamumas mažas, todėl durų ir automobilių niekas nerakina. Stipresnių alkoholinių gėrimų maisto prekių parduotuvėse nėra, kur jų išigyti, žino ne kiekvienas sutiktas. Taigi...

Pirmąsias dvi dienas apėmusi lengva euforija nuo daugybės išpūdžių pamažu apleido, ir mes įsiliejom į festivalio rutiną. Po pirmąjį vakarą vykusio oficialaus festivalio atidarymo su visomis privalomomis svarbių žmonių kalbomis antrąją dieną įvyko išpūdinga eisena – festivalio dalyvių prisistatymas miestiečiams. Kiekviena delegacija buvo pasipuošusi nacionaline atributika. Rokiškėnai atsivežė didžiulę, kokių 8 metrų ilgio vėliavą, aplink kurią tilpo visas kolektyvas. Buvome pasidabinę vienodais Rokiškio liaudies teatro marškinėliais, kaklus puošė trišpalvės juostelės ir daug klausimų aplinkiniams sukėlę maišeliai su lietuviška žeme. Vyrai traukė dainas, o miesto aikštėje visus pralinksmino sušokę humoristinį liaudies šokį „Meškutė“.

Visos kitos dienos pralėkė kaip viena. Rytą pusryčiai, kūrybinės dirbtuvės, kuriose visi režisieriai galėjo pasidalyti savo darbo metodais. Po pietų oficialūs vakarykščių spektaklių aptarimai, ekspertų vertinimai, diskusijos. Festivalyje dalyvavo daugybė stebėtojų – visų šalių mėgėjų teatrų sąjungų prezidentai, pasaulinių teatro organizacijų atstovai, profesionalūs režisieriai, kritikai. Jų vertinimas ištis svarus. Nuo 17-tos valandos – du arba trys spektakliai, vakarienė. Į pedagogų ruošimo centrą, kuriame gyvenome, grįždavome vėlai vakare, rinkdavomės į valgyklą, į vadinamąjį festivalio klubą ir... Pažintys, diskusijos, dainos pritariant gitaroms, šokiai baigdavosi paryčiais. Beje, jokių naktinių vaišių, – jei nori, nusipirk bare silpno ir brangaus alaus, jei turi – atsinešk savo gėrimų ir užkandos. Bendraujama laisvai, jokia Lietuvoje neišvengiamo persivalgymo ir persigėrimo.

Per savaitę pamatėme aštuonis spektaklius, devintasis – mūsiškis. Išpūdingiausi, sukėlę daugiausia emocijų mums pasirodė islandų, šeiminkų fareriečių ir norvegų, idomūs, saviti ir švedų, danų, estų spektakliai. Vieninteliai latviai (neapkalbant kaimynų) į festivalį atvežė nei ši, nei tą. Nesmagu buvo, kažkas vietoj įprastų ovacijų net švilpti bandė. Pavyzdžiui, suomiai neatsiuntė savo atstovų, mat nerado tinkamo lygio spektaklio. Beje, neatvyko ir Grenlandija (nerado lėšų), baltarusiai (Danija nedavė vizų), Šetlando salų teatras (negalėjo atskristi: dėl oro sąlygų dvi dienas į Farerus ne-skraidė lėktuvai).

Ypatingiausias mums, lietuviams, buvo šeštadienis – mūsų spektaklio diena. Po truputėlį pradėjom jaudintis jau po pirmųjų pamatytų spektaklių, nes supratom, kad festivalio meninis lygis tikrai aukštas. Kaip priims mus, ar supras, ar pajus mums svarbius dalykus, emo-

Scena iš Jono Buziliausko režisuoto spektaklio J. Marcinkevičiaus „Erelnyčia“, pastatyto Rokiškio liaudies teatre

Rokiškio teatralai 4-ajame Šiaurės Europos šalių mėgėjų teatrų aljanso festivalyje Farerų salose. 2006 m.

cijas? Juk „Erelnyčia“ – labai lietuviškas, specifinis, tautinius jausmus žadinantis spektaklis, kuriame labai svarbus tekstas. Lietuviškas tekstas. Be to, slėgė atsakomybė, nes Lietuva laikoma gero teatro šalimi ir visi iš mūsų nemažai tikėjosi. Todėl neapsakomo saldumo jausmas užliejo ir dar kelias dienas nepaliko mūsų, kai supratom, jog žiūrovai perskaitė spektaklį tarp eilučių, kai žmonės – oficialūs asmenys ir eiliniai festivalio dalyviai – visas likusias dienas vis ėjo prie mūsų norėdami padėkoti, pagirti, išsakyti patirtas emocijas, paklausti vieno ar kito dalyko. Žinoma, ypatingo dėmesio susilaukė Jonas Buziliauskas, režisierius ir pagrindinio vaidmens atlikėjas. Oficialiame aptarime labai daug ir emociškai buvo kalbama apie spektaklio dramatiškumą, jausminę krūvį, atmosferos kūrimo priemones, puikią, veiksmingą scenog-

rafiją, kostiumus, simbolius ir prasmes.

Diena tuo nesibaigė. Vakare mūsų dar laukė pasirodymas festivalio klube – savo šalies pristatymas. Dauguma delegacijų šalies vakarėliuose mokė savo liaudies dainų, šokių, žaidimų. O mes paruošėm tikrą šou, atspindintį, kuo garsi Lietuva: krepšiniu, teatru, dailiomis merginomis, vaišingumu, o šiuo metu ir Arnoldo Lukošiaus euroviziniu šokiu. Žodžiu, šou pagal grupių „LT United“ ir „In Culto“ muziką įvyko, skandinavai lietuviškąjį humorą suprato, audringai plojo, gyrė lietuviškas vaišes (skilandžius, sūrius, duoną, medų, ir, žinoma, „Starką“) ir visą vakarą mielai šoko pagal šiuolaikinius lietuviškus šlagerius. Vakaras buvo mūsų...

Sekmadienis – ekskursijų diena. Dviem autobusais išdardėjom į kelis valandų kelionę. Pakilę kalnų serpantiniais, gėrėjomės įspūdingiau-

siais Farerų vaizdais, naujausia bažnyčia, įkopėme į vieną iš kalvų, skanavome stebuklingo skonio blynų (o gal mes jau buvom išsiilgę tokio maisto?). Stebino su visais drabužiais upelyje besimaudantys vaikai – šaltas vėjas tiesiog vertė iš kojų, temperatūra +12°C... Pralinksminom gidę, klausinėdami apie jiems savaime suprantamus gyvenimiškus dalykus, pavyzdžiui, kaip jie laidoja žmones, juk nėra dirvožemio; kodėl gatvėse nematyti nė vieno policininko; kaip neprieinamuose kalnuose atsiranda statiniai ir elektros stulpai; tos visur besibastančios avys – jos naminės ar laukinės?

Dabar mums atsakymai į šiuos ir panašius klausimus atrodo savaime suprantami. O jei tai domina ir Jus, pirkit bilietą į Farerus. Žmonės ten keliauja žvejoti, pajusti atšiaurią gamtos didybę, o kartais ir vaidinti...

Medžio drožėjų darbų parodos ir plenerai, skirti Lionginui Šepkai

MARIJONA MIELIAUSKIENĖ

Rokiškio krašto muziejaus Dailės skyriaus vedėja

Jau daugiau kaip 30 metų Rokiškio krašto muziejų garsina Liongino Šepkos drožinių ekspozicija. Ji paprasta ir kukli, tačiau unikali, jaudinanti. Nė vienas svečias neaplenkia šios ekspozicijos. Atsiliepimų knygoje daug garsių menotyrininkų, rašytojų, užsienio šalių ambasadorių ir kitų svečių susižavėjimo kupinų atsiliepimų. Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus, apžiūrėjęs L. Šepkos drožinius, parašė: „Laiminga tauta, turėdama tokių talentų“. Muziejuje sukaupta didžiulė meistro darbų kolekcija, pradedant nuo paminklų broliui ir baigiant paskutiniu – nebaigtu.

Garsiausio XX a. dievdirbio pirmieji darbai į muziejų pateko 1961 metų vasarą, kai meistras tuometinės Pandėlio valdžios nurodymu buvo išvežtas į Didvyžių (Vilkaviškio r.) senelių namus.

1971 metais lankytojams duris atvėrė dvi L. Šepkos drožinių salės, ir nuo to laiko muziejus ima garsėti šia unikalia ekspozicija. Daugeliui žmonių Rokiškis asocijuojasi su L. Šepkos vardu, jo kūriniais, o muziejus dažnai vadinamas jo vardu.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, atsirado galimybė atnaujinti ir išplėsti L. Šepkos drožinių ekspoziciją. Remontas ir ekspozicijos rengimas išpuolė labai sunkiu momentu – vyko ekonominė blokada. Norint gauti menkiausią daiktą, teko gerokai pasistengti. Reikėjo ne tik

įrengti naujas ekspozicijų sales, bet ir atnaujinti senąsias, ištaisyti eksponavimo klaidas: paminklo broliui Petruui smulkiąsias detales gožė panoraminė nuotrauka, užėmusi visą galinę sieną. Nuotrauką teko nuimti ir galvoti apie kitokį foną, kuris išryškintų ažūrinę paminklo viršūnę. Laukė dar vienas sudėtingas darbas – kompozicijos „Paukščių balius“ montavimas. Muziejininkai, kuriems teko triūsti prie ekspozicijos įrengimo, prisimena tą laiką kaip nepaprastai malonų ir jaudinantį. Prisiļietimas prie L. Šepkos drožinių teikė nepaprastai stiprių išgyvenimų.

Vienintelės medžio drožėjų plenera dalyvavusios moters Vandos Umbrasienės skulptūra „L. Šepkos ženklai“. 2001 m.

1992 metų pavasarį įvyko atnaujintos ir išplėtos L. Šepkos drožinių ekspozicijos atidarymas. Jos plotas padidėjo nuo 85 m² iki 253 m². Lankytojus labiausiai domino įspūdingas antrojo kūrybos etapo darbas – erdvinė kompozicija „Paukščių balius“, Vilniuje sukurta giminių portretų serija, paskutinis nebaigtas drožinys „Kareivėliai“.

Su L. Šepkos vardu susijusi ne tik įdomiausia ekspozicija, bet ir visoje Lietuvoje garsus renginys: 1993 metais muziejaus taryba pateikė rajono valdžiai pasiūlymą įamžinti drožėjo atminimą – buvo nutarta Rokiškio krašto muziejuje kasmet organizuoti šalies medžio drožėjų darbų konkursines parodas ir geriausiam drožėjui teikti rajono savivaldybės premiją.

Parodos organizuojamos nuo 1994 metų. Jos sulaukė didelio medžio drožėjų susidomėjimo ir per keletą metų L. Šepkos premijos laureato vardas tapo prestižiniu. Jose atsiskleidžia šio tautodailės žanro stipriosios ir silpnosios pusės, naujos tendencijos ir tradicijų tąsa. Menotyrininkė Alė Počiulpaitė šias parodas apibūdino kaip parodas, darančios įtaką visai Lietuvos skulptūros raidai. Parodų dalyviai įsitikino, kad tapti L. Šepkos premijos laureatu nėra lengva. Kartais to tenka siekti net keletą metų. Parodų lankytojams suteikta teisė išrinkti jiems labiausiai patikusius kūrinius. Jų autorius apdovanojamas žiūrovų prizų, kurį įsteigė Pandėlio seniūnija – L. Šepkos žemiečiai.

13-osios respublikinės medžio drožėjų darbų konkursinės parodos Lionginui Šepkai atminti laureatas Jonas Tvardauskas, 2006 m.

L. Šepkos premijos laureatais tapo:
1994 – Vanda Briedienė (Biržų r.),
Robertas Matulionis (Vilnius),
1995 – Ipolitas Užkurnys (Vilnius),
1996 – Antanas Jusevičius (Kaunas),
1997 – Antanas Šergalis (Šakių r.),
1998 – Arvydas Petrusis (Panevėžys),
1999 – Venecijus Jočys (Rokiškio r.),
Zenonas Skinkys (Vilkaviškis),
2000 – Saulius Lampickas (Alytus),
2001 – Adolfas Teresius (Kauno r.),
2002 – Pranas Dužinskas (Telšių r.),
2003 – Rūta Kavaliauskienė (Plungė),
2004 – Kazys Striaupa (Plungės r.),
Juozas Videika (Jurbarkas),
2005 – Vidas Jatulevičius (Biržų r.),
2006 – Jonas Tvardauskas (Anykščiai).

Konkursinę parodą remia ne tik Rokiškio rajono savivaldybė. Rokiškio ir kitų miestų meno mylėtojai kasmet įsteigia prizus šios parodos dalyviams.

2007 metais minėsime L. Šepkos 100-ąsias gimimo metines. Šiai sukakčiai ruošiamės.

Nuo 2001-ųjų Rokiškio krašto muziejus vykdo ilgalaikį projektą, kurį remia Kultūros ministerija, Panevėžio apskrities viršininko administracija, rajono savivaldybė ir kitos organizacijos. Esame užsibrėžę tikslą per septynerius metus Rokiškio miesto parke sukurti skulptūrų ansamblį. Jau šešias vasaras garsiausi Lietuvos medžio drožėjai kuria improvizuodami L. Šepkos gyvenimo ir kūrybos temomis. Vieno drožėjo nuomone, L. Šepkos kūryba yra neišsenkantis idėjų šaltinis, žadinantis daug originalių sumanymų. Meistrai siekia ne kopijuoti L. Šepkos kūrybą, bet atskleisti savo požiūrį į jo kūrybą ir jo asmenį. Į plenerus kviečiami ir patyrę, įgudę medžio meistrai, ir jauni, dar tik pradėdantys kūrybos kelią. Šiose kūrybinėse stovyklose vyrauja labai draugiška ir kūrybinga atmosfera.

2001 metais parke atsiradusios skulptūros susilaukė didelio rokiškėnų susidomėjimo. Kitais metais ro-

kiškėnai jau reiškė pageidavimus muziejininkams ir medžio drožėjams: „Kurkite ne tik menišką, bet ir funkcionalią skulptūrą“. Šis pageidavimas buvo išgirstas. Labai vykusiai funkcionali Adolfo Teresiaus sukurta skulptūra „Sėkmės paukštė“. Ant jos galima sėdėti, nes paukštės nugara virto suolu. Iki to laiko, kol parke nebuvo skulptūrų, žmonės per jį tik praeidavo trumpindami kelią iš mikrorajono į senamiestį. Kai parke atsirado skulptūrų, jis tapo ir pasivaikščiavimo, ir vaikų žaidimų, ir susitikimų, ramiai šnekučiuojantis vieta. Per šešerius plenerų metus Rokiškyje padirbėjo daug įvairaus kūrybinio braižo meistrų. 2006 metais pleneruose dalyvavo ir svečias iš Latvijos – Ivaras Rurans. Visuose pleneruose dalyvavo garliaviškis Adolfas Teresius. Penkerius metus čia dirbo Saulius Lampickas (Alytus). Nuo 2001 metų pleneruose dirbę meistrai ir jų sukurtos skulptūros:

Skulptūrų parko fragmentas. 2003 m.

2001 m.

Vytautas Jackūnas (Pasvalys)

„L. Šepkos tėvai“

Saulius Lampickas (Alytus)

„L. Šepkai“

Adolfas Teresius (Kauno r.)

„L. Šepką prisimenant“

Jonas Tvardauskas (Anykščiai)

„L. Šepkiukas – piemenukas“

Vanda Umbrasienė (Elektrėnai)

„L. Šepkos ženklai“

2002 m.

Raimundas Blažaitis (Vilkaviškio r.)

„Keistuolis“

Kęstutis Krasauskas (Pasvalio r.)

„Žalčiai į žemę, paukščiai į dangų“

Saulius Lampickas (Alytus)

„Piemenukas ir medis“

Pranas Petronis (Vilnius)

„Šv. Pranciškus ir šv. Klara“

Nerijus Šatinskas (Alytus)

„L. Šepkos paukščiai“

Adolfas Teresius (Kauno r.)

„Sėkmės paukštė“

Vanda Umbrasienė (Elektrėnai)

„Medžių sielos“

Rimantas Zinkevičius (Ukmergė)

„Ažuolas L. Šepkai“

2003 m.

Gintautas Akstinas (Druskininkai)

„Paukščių vestuvės“

Kęstutis Krasauskas (Pasvalio r.)

„Paukštelių pietūs“

Saulius Lampickas (Alytus)

„Paukščiai“

Adolfas Teresius (Kauno r.)

„Keistuolis“

Jonas Tvardauskas (Anykščiai)

„Arkliukai ir avytė“

Gintaras Varnas (Rokiškio r.)

„Apsipykę paukšteliai“

2004 m.

Ramūnas Gudliauskas (Kėdainių r.)

„Įkvėpimas“

Žilvinas Karkauskas (Alytus)

„Bičiuliai“

Kęstutis Krasauskas (Pasvalio r.)

„Saulės giesmė“

Saulius Lampickas (Alytus)

„Miško dvasia“

Antanas Lastauskas (Kalvarijų sav.)

„Zitos darželis“

Adolfas Teresius (Kauno r.) „Girinis“

Nauris Valuckas (Vilkaviškio r.)

„L. Šepkos gyvenimas“

Gintaras Varnas (Rokiškio r.)

„Mintys“

2005 m.

Vaidotas Butkevičius (Biržų r.)

„Paukščių medis“

Stanislavas Janušas (Panevėžys)

„Angelas“

Jonas Kęstutis Ražanskas (Alytus)

„Gėlės ir paukštis“

Almantas Sriubiškis (Rokiškio r.)

„Stok ant akmenėlio, sėski ant žirgelio“

Adolfas Teresius (Kauno r.)

„Eglė – žalčių karalienė“

Algirdas Varžinskas (Panevėžys)

„Šaukštai popiet“

Juozas Videika (Jurbarkas)

„Piemenėlis“

Vidmantas Vikšraitis (Kaunas)

„Suoliukas – pievelė“

Justas Janulis, Ugnius Savickas ir

Deividas Visockas (Rokiškio r.)

„Suolelis“

2006 m.

Gediminas Ašmonaitis (Vilnius)

„Angelas muzikantas“

Stanislavas Janušas (Panevėžys)

„Saulutė“

Vidas Jatulevičius (Biržų r.)

„Labas“

Ivars Rurans (Latvija, Jekabpilio r.)

„Sfinksas“

Saulius Lampickas (Alytus)

„Malda Ažuolui“

Linas Saladis (Kauno r.) „Augimas“

Almantas Sriubiškis (Rokiškio r.)

„Rūpintojėlis“

Adolfas Teresius (Kauno r.)

„Vainikas Šepkai“

Gintaras Varnas (Rokiškio r.)

„Čiulbantis paukštelis“

Audrius Vasiliauskas (Kėdainiai)

„Vėjo varpeliai“

Rimantas Zinkevičius (Ukmergė)

„Angelų giesmė“

2006 metais parke nutiesti take-liai, pastatyti suoliukai ir šiuokšliadėžės, įrengtas apšvietimas. Šie darbai atlikti už tarptautinio projekto lėšas.

Per šešias vasaras sukurta 50 skulptūrų, kurios pastatytos miesto parke. Jis tampa jaukiu gamtos ir žmonių sukurtu kampeliu ir atsvara pilkam daugiabučių namų rajonui.

Švęsdamas L. Šepkos 100-ąsias gimimo metines, Rokiškis turės ne tik unikalią jo drožinių ekspoziciją, bet ir skulptūrų parką, kuriame bus galima matyti šiuolaikinių drožėjų kūrinį, jų požiūrį į garsiausio XX a. dievdirbio kūrybą ir idėjas.

Vieno eksponato istorija

ONA MACKEVIČIENĖ

Rokiškio krašto muziejaus Istorijos skyriaus vedėja

Įvairiais keliais keleliais daiktai atkeliauja į muziejų. Čia prasideda jų naujasis gyvenimas, čia jie pavadinami eksponatais. Eksponatais tapusių daiktų dėka atgaivinama prabėgusių epochų romantika, geriau pajaučiamas protėvių gyvenimo pulsas, prisimenami tuos daiktus gaminę ir naudoję žmonės.

Dažniausiai eksponatus suranda muziejininkai, tie kultūros ir buities relikvų sekliai. Bet būna ir taip, kad eksponatas pats randa kelią į muziejų. Ir koks beribis muziejininkų džiaugsmas, kai eksponatas pasirodo esąs tūkstantmečio sensacija. Šitaip mums atsitiko maždaug prieš metus, kai muziejuje viešėjo Kaune įsikūrusio Aerogeodezijos instituto mokslininkai, lančę respublikos mokslo tyrimo įstaigas ir domėjęsi senais žemėlapiais. Iki valios pasigėrėję mūsų muziejuje saugomu labai retu, XVI a. išleistu spalvotu Brauno atlasu, grafų Tyzenhauzų įsigytais ir į odinius viršelius įrištais Lietuvos – Lenkijos atlasais, 1772 m. Vienoje išleistu Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žemėlapiu, unikaliu Pirmojo pasaulinio karo metų pabaigos Lietuvos valstybės žemėlapiu, išleistu Berne, mokslininkai išvyko dėkodami provincijos muziejui už sukauptą ir išsaugotą vertingą kartografijos kolekciją. Tarp mokslininkų buvo ir, muziejinę medžiagą apžiūrinėdamas paslaptį šypsojosi, žemie-

tis, pasauliui žinomas mokslininkas geodezininkas Antanas Ražinskas, išleidęs arti šimto mokslinių publikacijų, pranešimus skaitęs tarptautinėse konferencijose ir simpoziumuose, dirbęs įvairiose mokslo įstaigose ir universitetuose.

Prabėgo keletas mėnesių. Šią viešnagę jau primiršome, gyvenome kitais darbais. Bet telefono skambutis vėl priminė mokslininkus geodezininkus. Kukliai, kaip ir dera intelektualui, Aerogeodezijos instituto darbuotojas Romualdas Girkus pasakė skambinąs įpareigtas Antano Ražinsko ir paklausė, ar mūsų muziejui reikia Rokiškio grafystės žemėlapiu. Klausimas užgriuvo taip staigiai, kad iš pradžių net nesuvokiau jo esmės. Grafystė, jos žemėlapis atrodė tokie fantastiški dalykai ir skambėjo lyg balandžio 1-osios pokštas. Tik kai pašnekovas pradėjo minėti žinomų miškelių, kaimų, smuklių, upelių ir ežerų pavadinimus, teko patikėti, jog Rokiškio grafystės žemėlapis, išleistas 1848 m. liepos 1 d., iš tiesų egzistuoja. Jį užsakė Rokiškio grafas Konstantinas Tyzenhauzas (1785–1853) norėdamas įamžinti tėvo Ignoto Tyzenhauzo (1760–1822) atminimą. Vertingą jį žemėlapi – tūkstantmečio sensaciją – išsaugojo ir muziejui pasiūlė žemietis, mokslininkas Antanas Ražinskas, gimęs 1925 06 04 netoli Lukštų, Rozališkio vienkiemyje, dabar gyvenantis Kaune.

Grafystės žemėlapis – ištis unikalus dalykas. Tokį darbą kartografams galėjo užsakyti tik turtingas, suvokiantis žemėlapių svarbą žmogus. Rokiškio grafas Konstantinas Tyzenhauzas kaip tik toks ir buvo – žemvaldys, kuriam priklausė Rokiškio grafystė, kuris valdė didelius dvarus Baltarusijoje, Lenkijoje, mokslininkas, sukaukęs didžiausią paukščių iškamšų kolekciją Rytų Europoje, kultūrininkas, turėjęs garsią paveikslų kolekciją.

Rokiškio grafystės matmenys įspūdingi: aukštis – 1,34 m, ilgis – 2,49 m. Įdomu, kad pasaulio šalyse jame nurodytos mums neįprastu principu – šiaurė yra ne viršuje, o kairėje žemėlapių pusėje. Tokį principą dažnai naudojo XIX a. kartografai. Žemėlapis labai puošnus – pieštas ranka, spalvos, nors ir pablukusios, vis tiek ryškios ir skirtos 23 pozicijoms pažymėti. O tai reiškia, kad žemėlapis ištis smulkus – jame pažymėtos įvairios paskirties žemės plotai, skirtingų rūšių medžių miškai, vandens telkiniai, keliai, palivarkų ribos. Pažymėtos net bendruomenės dirvos ir pievos. Apatiniame, kairiajame, žemėlapių kampe yra tekstas lenkų kalba, kuriame rašoma: „Žemėlapis visų Rokiškio grafystės žemių su palivarkais, miesteliais, kaimais, vienkiemiais ir karcemomis – svarbiausiu Rokiškio turtu. Visa tai yra Vilniaus gubernijoje, Ukmergės pavieta, Rokiškio,

Rokiškėnai prie restauruoto Rokiškio grafystės žemėlapis, išleisto 1848 metais. 2006 m.

Kamajų ir Obelių parapijose ir paveldėta iš jo šviesybės grafo Ignoto Tyzenhauzo, Lietuvos pėsčiosios gvardijos šefo, daugelio ordinų kavaleriaus... Geometriniai matmenys atlikti 1848 m. liepos 1 d. Žemėlapi braižė matininkas Michalovskis.

Žemėlapis, kuriam greit sukaks 160 metų, į muziejų pateko gerokai „pavargęs“. Jį suradęs bei išsaugojęs Antanas Ražinskas sakė, jog į Kauną jis atkeliavo iš Kėdainių ir kurį laiką buvo kaip mokymo priemonė. Vėliau senuosius žemėlapius naikino, tačiau Antanas Ražinskas senąjį savo gimtinių žemėlapi išgelbėjo. Į mokslininko rankas jis pateko jau sunykęs – padalytas į 8 gabalus, apiplyšusiais kraštais, nublukusiomis spalvomis. Tačiau ir to-

kios būklės žemėlapis vertė neįkainojama. Mokslininkas Antanas Ražinskas už jį paprašė simbolinės sumos. Apskritai, žemėlapiai yra retas daiktas, o ypač piešti XIX a. pirmojoje pusėje. Jų niekas nepardavinėja, o jei jau parduoda, tai už neįkandamą kainą. Įsigytą žemėlapi pirmiausia reikėjo restauruoti. Pamačiusios mūsų brangenybę, P. Gudyno restauravimo centro Grafikos skyriaus restauratorės net pašūrho: šitoks eksponato dydis, šitokia prasta būklė. Restauratorių – eksponatų gydytojų – rankose žemėlapis išbuvo beveik metus.

Ir štai švenčiant Rokiškio miesto šventę, 2006 metų rugsėjo 23 d., žemėlapi naujose ekspozicijose „Rokiškio grafystė“, išdėstytose dviejose

restauruotose dvaro salėse, pirmą kartą išvydo rokiškėnai ir Rokiškio svečiai. Eksponuojamas per visą salės sieną, įrėmintas ir įstiklintas Rokiškio grafystės žemėlapis pritaikė visų dėmesį. Kad jis – toks orus, puošnus ir labai informatyvus – tapęs pagrindine muziejaus naujųjų ekspozicijų ašimi, gali džiuginti lankytojus, muziejūninkai pirmiausia dėkingi jį išsaugojusiam žemiečiui Antanui Ražinskui. Taip pat dėkingi rajono tarybai, rajono merui Egidijui Vilimui, kurie, iškart supratę žemėlapis vertę ir reikšmę rajono istorijai, Lietuvos istorijai, skyrė lėšų žemėlapiui įsigyti ir restauruoti.

Štai tokia laiminga vieno eksponato – Rokiškio grafystės žemėlapis – istorija.

Prakartėlė – šv. Kalėdų pamokslas

MARIJONA MIELIAUSKIENĖ

Rokiškio krašto muziejaus Dailės skyriaus vedėja

Prakartėlių atsiradimas siejamas su šv. Pranciškaus vardu. Šis jo sumanymas taip aprašomas Johannesio Jorgenseno knygoje „Šv. Pranciškus Asyžietis“: „Kalėdas 1223 metais Pranciškus pasiryžo švęsti kaip dar niekuomet. Pranciškaus turėta Greccio mieste geras globėjas matininkas Giovanni Vellita, kuris buvo Pranciškui ir jo broliams padovanojęs kalniuką, mišku apaugusį.

Šį savo globėją pasikvietė Pranciškus pas save ir pateikė jam tokį sumanymą: „Aš noriu šių metų Kalėdų naktį atšvęsti draug su tavim. Tik paklausk, kaip aš esu sumanęs tai įvykinti. Miške, prie vienuolyno, rasi uoloje didelį urvą; tenai pastatyk prakartėlę, pridėk šieno ir atvesk jautį ir asilą, kad būtų visa taip, kaip Betliejaus kūtelėje kad buvo, Jėzui gimstant. Aš savo akimis norėčiau regėti, kokiame skurde Dievo sūnus ant žemės gimė.“

Prakartėlių parodos Rokiškio krašto muziejuje rengiamos nuo 1998 metų Kalėdų. Šią idėją pasiūlė italų dailininkas, verslininkas ir mecenatas Angelo Frosio, su Rokiškio krašto muziejumi bendradarbiaujantis nuo 1994 metų. Muziejui jis pasakojo, kad jo tėvynėje Italijoje pasitinkant gražiausią ir laukiamiausią metų šventę šv. Kalėdas, yra sena tradicija kurti prakartėles ir jomis puošti butus, miestų

Globėjas viską paruošė. Žmonės, išgirdę apie nepaprastą reginį, pradėjo plūsti iš visos apylinkės, nešini uždegtomis žvakėmis. Broliai vienuoliai taipogi su degančiomis žvakėmis atsistojo prie prakartėlės, visas miškas atrodė liepsnojąs nakties tamsoje. Visa tai sudarė nepaprastai graudingą reginį.

Prakartėle pasinaudota altoriaus vietoje ir ant jos buvo aukotos šv. Mišios...

Vėlai naktį pasibaigė šios nepaprastos apeigos, iš kurių visi grįžo labai sugraudinti ir džiaugsmo kupini.“

1283 metais Arnolfas di Cambio iš marmuro iškalė pirmą mūsų dienas pasiekusią prakartėlę. Jų gamyba suklestėjo Neapolyje XV a. Prakartėlių personažai buvo daromi natūralaus dydžio iš medžio ir nudažomi. Iš Neapolio prakartėlių gamyba paplito visoje Europoje. XVIII a. prasidėjo prakartėlių aukso amžius. Jos tapo meno kūriniais. Vėliau jų kultas ima nykti. Ištaigingas skulp-

aiškštes, vitrinas. Angelo Frosio pasiūlė organizuoti prakartėlių parodą, kurios dalyviams jis skyrė didelį premijų fondą. Tai buvo visai nauja idėja, muziejui teko pasistengti, kad ji virstų tikrove. 1998 metais prakartėlių parodoje dalyvavo tik rokiškėnai – daugiausia mokiniai, vaikų darželių auklėtiniai ir jų darbuotojai. 1-ojoje parodoje daugiausia buvo piešinių, mažai erdviųjų kompozicijų.

tūras pakeičia paprasčiausios molio statulėlės.

Šiandieninėje Italijoje (Vakarų Sicilijoje) jau 20 metų populiarūs „gyvosios prakartėlės“.

Lietuvoje prakartėles lipdė iš molio arba drožė vietiniai meistrai. Figūros dažniausiai statytos po molio lentelių stogeliu. Tai yra lietuviškos prakartėlės variantas, nes Betliejuje tvartelį atstojo nišos uolose. Liaudies meistrai panaudavo ir daugiau lietuviškų elementų.

Sovietiniais metais prakartėlių statymo tradicijos nebuvo. Daugelyje bažnyčių metų metais žmonės pasitikdavo vis tos pačios. Dabar padėtis keičiasi: atsiranda bažnyčių, kuriose galima pamatyti naujų, netikėtų ir net gyvų prakartėlių, organizuojamos jų parodos, jas kurti kviečiami dailininkai. Tas, kas daro prakartėlę, tarsi sako pamokslą. Pamokslą, kuris truks per visas Kalėdas ir kurį išgirsti kiekvieną kartą, įėjęs į bažnyčią.

1999 metais muziejui ir Angelo Frosio nutarė parodoje eksponuoti tik erdvinės prakartėlių kompozicijas ir netaikyti jokių apribojimų medžiagoms. Svarbiausias šios parodos kriterijus – meniškumas, originalumas. Respublikinei parodai darbus pateikė ir garsūs Lietuvos tautodailininkai, ir moksleiviai, darželinukai, ir žmonės, anksčiau neušiminę jokia kūryba. Parodoje eksponuotos 36 prakartėlės, tačiau jų

Prakartėlių ekspozicija Rokiškio krašto muziejuje. 2006 m.

autorių daugiau, nes 12 prakartėlių buvo kolektyvinės. Dalyvavo Alytaus, Molėtų, Utenos, Panevėžio, Telšių, Vilniaus ir Rokiškio kūrėjai. Parodos uždaryme Angelo Frosio visiems dalyviams įteikė premijas (fondas buvo 10 000 Lt). Europos parlamento vicepirmininkas Gvido Podesta įsteigė premiją prakartėlei, kurios autorius sugebėjo suderinti nacionalines tradicijas ir šiuolaikiškumą. Premija atiteko medžio drožėjui ūkininkui Venacijui Jočiui iš Rokiškio rajono Degenių kaimo.

3-iojoje respublikinėje parodoje jau eksponuojamos 79 prakartėlės iš 12 Lietuvos miestų ir rajonų bei Latvijos Cėsio miesto. 4-oji paroda sulaukė 112 prakartėlių iš 11 rajonų ir Latvijos Cėsio miesto. Gausiausia buvo 5-oji paroda – eksponuota 120 prakartėlių. Į parodos uždarymą atvyko ne tik Angelo Frosio, bet ir Europos Sąjungos parlamento vicepirmininkas Gvido Podesta. 6-ojo-

je parodoje pirmą kartą savo prakartėlę eksponavo medžio drožėjas iš Čekijos – Jaroslavas Buncko. 7-ojoje parodoje pirmą kartą eksponuota

Alytiškio Sauliaus Lampicko prakartėlė, eksponuota 8-ojoje respublikinėje prakartėlių parodoje. 2005 m.

prakartėlė, kurios figūros suaugusio žmogaus dydžio. Jos autorius – meistras iš Garliavos Adolfas Teresius. Parodoje eksponuotos 98 prakartėlės iš 13 rajonų ir miestų. Šios parodos rėmėjas ir premijų steigėjas buvo Rokiškio r. savivaldybė. 8-ojoje parodoje dalyvavo kūrėjai iš 13 rajonų ir pateikė 68 prakartėles. Komisija išrinko 18 geriausių. Premijas įteikė Angelo Frosio. Europos Sąjungos parlamento premija skirta drožėjui iš Pasvalio Vytautui Jackūnui ir jo sūnui moksleiviui Rokui.

Įvyko aštuonios prakartėlių parodos, todėl jau galima daryti išvadas. Jų kūrėjai lakios fantazijos ir didelės išmonės. Yra meistrų, dalyvavusių beveik visose parodose. Kiekvienais metais jie vis kitaip pažvelgia į Kristaus gimimą. Šiuo požiūriu ypač daug dirba Saulius Lampickas (Alytus), Adolfas Teresius (Kauno r.), Julija Šarkauskienė, Gintaras Varnas (Rokiškis), Vytautas ir Rokas Jackūnai (Pasvalys).

Rokiškėno Gintaro Varno prakartėlė, eksponuota 4-ojoje respublikinėje prakartėlių parodoje. 2001 m.

Kauniečio Adolfo Teresiaus prakartėlė, eksponuota 7-ojoje respublikinėje prakartėlių parodoje. 2004 m.

Rokiškio vaikų lopšelio-darželio „Linelis“ vaikų, vadovaujamy Nijolės Adamonienės, kolektyvinis darbas, eksponuotas 2-ojoje respublikinėje prakartėlių parodoje. 1999 m.

Rokiškio kūrybos ir darbo centro moksleivių, vadovaujamy Arūno Augučio, prakartėlė, eksponuota 8-ojoje respublikinėje prakartėlių parodoje. 2005 m.

Jų prakartėlės iš įvairiausių medžiagų ir įvairios manieros. Vieni jas drožia iš medžio arba lipdo iš molio, jų personažai detalizuoti, kitų figūros apibendrintos. Vieni autoriai stengiasi atkurti Kristaus gimimo laikmečiui būdingas detales, kiti Kristaus gimimo prakartėlę perkelia į etnografinės Lietuvos kaimo trobą. Autoriai naudoja neįprastas medžiagas: žieves, pakulas, šiaudus, kriaukles, popierių, putplastį, vielos tinklą ir kt. Pasak kunigo Rolando Makricko, „daugelyje šalių vaizduojamas net dangoraižių miestas, kuriame gimsta Jėzus. Kristaus įsikūnijimas yra nuolatinis. Ir į šių dienų kultūrą Dievas ateina taip pat drąsiai, kaip atėjo anais laikais. Dabartinė aplinka netrukdo Dievui veikti pasaulį. Geroji naujiena yra gyva. Dievas nė vieno neatstumia, ir visa tai, ką mes išgyvename, neatskiria nuo Dievo veikimo. Koks pasaulis yra – į tokį ir turime žiūrėti.“ (*Lietuvos aidas*, 1999, gruodžio 24).

Svarbus prakartėlių parodų bruožas yra tas, kad į jų kūrimą įsitraukia šeimos, draugai, klasės ir kiti kolektyvai.

Vytauto ir Roko Jackūnų iš Pasvalio prakartėlė, eksponuota 8-ojoje respublikinėje prakartėlių parodoje. 2005 m.

Prakartėlių parodos Rokiškio krašto muziejuje sukviečia ne tik daug dalyvių, bet ir daug lankytojų. 2001 metų sausio 10 d. pasiektas rekordas: prakartėlių parodą apžiūrėjo daugiau kaip 600 lankytojų. Pažymėtina ir edukacinė svarba: mokiniamis vedama teminė ekskursija „Kalėdų rytą prakartėlė Jėzus gimė“, kurios metu jie supažindinami su krikščionyste, Kristaus gimimo vaizdavimu įvairiais laikotarpiais.

Šios parodos padeda kaupti bene vienintelę Lietuvoje prakartėlių kolekciją, nes geriausius kūrinius autoriai dovanoja muziejui. Jau turime beveik 80 prakartėlių. Dalis kolekcijos 2001 metais eksponuota Lietuvos dailės muziejaus parodoje „Krikščionybė Lietuvos mene“ ir susilaukė didelio susidomėjimo. Nuo 2005 metų prakartėlių paroda Rokiškio krašto muziejuje veikia ištisus metus.

Lituanistikos centras

REDA KISELYTĖ

„Romuvos“ gimnazijos bibliotekos vedėja

*...gyvenimas žavus, jei moki jį mylėti, mylėti visa, kas gyva, kas jauna, kas auga, džiaugtis artimomis sielomis,
įsijungti į tą gairinančios jėgos lauką ir stovėti abipusio spinduliavimo taške.*

Ir stengtis daugiau atiduoti, nei gauti.

Marija Gimbutienė

Kiekvienoje įstaigoje kuriamos ir puoselėjamos savitos tradicijos. Rokiškio „Romuvos“ gimnazija... Jos direktorius Gediminas Matiekus prisimena, kaip tuometei Rokiškio 3-iajai vidurinei mokyklai buvo renkamas pavadinimas. Jį siūlė moksleiviai ir mokytojai. Pavadinimų būta daug ir spalvingų. Išrinktas senovinis romantiškas šventovės Romuvos vardas. Gimnazijos vadovas prisimena entuziastingą Gytį Gruzdą, populiarinusį Romuvos tradicijas. Tai jau istorija. Sklaidau informacinius leidinius... Sartų krašto Romuva – vietovė šiauriniame Sartų ežero gale, prie Bradesių įlankos. Įdomi čia gyvenusio ir Romuvos tradicijas puoselėjusio Višomio – Domo Šidlausko gyvenimo ir veiklos istorija. Jis dalyvavo kuriant lietuviškąją spaudą, veikė lietuviškose organizacijose. Svarbiausiu tikslu jis laikė lietuviybės stiprinimą. Kaip šiandien puoselėjamos romuvietiškos tradicijos?

2005 metų pavasarį, „Romuvos“ gimnazijos vyr. mokytojos Rima Kopnienė ir Jolanta Dirsiene Ignotiškio dvare organizavo seminarą-išvyką „Pagonybės atšvaitai šiuolaikinė-

je visuomenėje“. Gražia gimnazijos tradicija tapo kiekvienų mokslo metų pabaigoje pažymėti Romuviečio šventę, kurios metu įvertinama moksleivių ir mokytojų veikla.

O koks „Romuvos“ gimnazijos bibliotekos vaidmuo saugant lietuviybę? Sklaidydama lietuvių literatūros kritiko, estetiko, prozininko, „Naujosios Romuvos“ žurnalo redaktoriaus Juozo Keliuočio straipsnius, suvokiu, kad šiandien išsaugoti lietuviybę reikia vis labiau ir labiau... Taip gimnazijos bibliotekoje kilo idėja įkurti Lituanistikos centrą. 2004-aisiais, jubiliejiniais Kalbos ir knygos metais, vykdėme projektą „Autografuoti leidiniai“. Su kaupėme unikalią autografuotų leidinių kolekciją, kurioje Lietuvos ir užsienio poetų, rašytojų, politikų, dvasininkų, žurnalistų, fotomenininkų, istorikų, skulptorių, architektų, aktorių, muziejininkų, bibliotekininkų ir daugelio kitų profesijų įžymybių leidiniai su jų autografais. Prisimenu, kaip rajono savivaldybės viešosios bibliotekos direktorė Alicija Matiukienė patarė iš fondo išrinkti jau turimus leidinius su autografais. Tai kunigo Antano Valentino eilė-

raščių knygos „Palaimintasis arkivyskupas Jurgis Matulaitis eilėraščiuose“, „Eilių vainikas šventajam Kazimierui ir Lietuvos krikščionybei“ ir Bronislavos Kerbelytės „Liaudies pasakos prasmė“. O vykdydami projektą „Autografuoti leidiniai“, pirmąją gavome poeto, kritiko ir vertėjo Algimanto Baltakio eilėraščių knygą „Vienuolynas“. Joje įrašas: „...palaikau Jūsų iniciatyvą kukliu indėliu – autografuoju savo paskutinę knygą. Galiu dar pridurti, kad man Rokiškis yra brangus tuo, kad čia, garsioje vargonininkų mokykloje, mokėsi mano tėvas“.

Įžymių Lietuvos ir užsienio žmonių įrašus būtų galima cituoti ir cituoti... Šilti ir nuoširdūs gimnazijos bibliotekai skirti laišukai, atvirukai, sveikinimai, kuriuos atsiuntė istorikas Edvardas Gudavičius, lietuvių literatūros tyrinėtoja, kritikė Elena Bukelienė, literatūros tyrinėtoja Vanda Zaborskaitė, į amžinybę jau iškeliavęs gerbiamas Rolandas Pavilionis ir daugelis kitų Lietuvos bei užsienio įžymybių. Ant rasis kolekcijos pildymo etapas prasidėjo, kuomet gerbiama kraštietė rašytoja ir poetė Alė Rūta (Elena

Nakaitė-Arbačiauskienė) „Romuvos“ gimnazijos bibliotekai dovanojo jai autografuotų leidinių kolekciją, kurioje daugiau kaip 320 dokumentų su autografais. Paminėsiu keletą jų. Širdies balsu kalba prozininkas ir dramaturgas Jurgis Jankus romane „Anapus rytojaus“. Jis įrašą skiria „Brangiems bičiuliams Edmundui ir Alei Arbams su didžiausiu dėkingumu už rūpestį, globą, o labiausiai už tikrą lietuvišką širdingumą“. Gimnazijos bibliotekos fondą praturtino publicisto ir prozininko Algirdo Gustaičio iliustruotos knygos vaikams. Alė Rūta padovanojo unikalią kalinių maldaknygę „Vilties šviesa“, kurios viršelis įrištas audiniu. Tai puiki vaizdinė priemonė gimnazijos ugdytiniam.

Trečiasis autografuotų leidinių kolekcijos pildymo etapas prasidėjo, kai kaupdami šių leidinių kolekciją, užmezgėme ryšius su Amerikos lietuvių kultūros archyvu – biblioteka ir jos vedėju kunigu Rapolu Krasausku. Jis nuolat mums siūnčia autografuotų leidinių.

Pateiksiu keletą įdomesnių autorių. Literatūros tyrinėtojas, žurnalistas ir visuomenės veikėjas Aleksandras Merkelis savo autografą įrašė monografijoje „Juozas Tumas-Vaižgantas“, poetas ir vertėjas Eduardas Mieželis – knygoje „Čia Lietuva“, prozininkas, dramaturgas ir vertėjas Augustinas Gričius – apsakymų ir feljetonų knygoje „Keprės nenukelsim“. Iš Amerikos lietuvių kultūros archyvo gavome nemažai autografuotų mokslinio pobūdžio leidinių: pedagogo ir literatūros tyrinėtojo Vlodo Kulboko leidinį „Lietuvių literatūrinė kritika tremtyje“, 1951 metais išleistą kunigo, filosofo, rašytojo ir visuomenės veikėjo Stasio Ylos atsiminimų ir apmąstymų leidinį „Žmonės ir žvėrys“, visuomenės veikėjo Kipro Bielinio leidinį „Teroro ir vergijos imperija Sovietų Rusija“ ir kitus.

Džiugu, kad šių leidinių kolekcija sėkmingai pildoma, o nuoširdūs ir prasmingi įrašai šildo mūsų sielas.

Toliau gilinomės į lituanistikos mokslą, kuris tiria lietuvių kalbą, literatūrą ir tautosaką, plačiaja prasme – mokslinių žinių apie Lietuvą ir lietuvių tautą visumą. Formavome literatūros fondą, rengėme literatūros parodas gimnazijos ugdytiniam. Bibliotekos darbuotojų tikslas – ne tik kaupti, populiarinti sukaupią informaciją, bet ir ieškoti rėmėjų, bendradarbiavimo partnerių.

2004–2005 mokslo metais gimnazijos biblioteka vykdė Lituanistikos centro kūrimo programą. Per pusę metų pavyko sukomplektuoti naujų, unikalių informatyvių ir vertingų leidinių fondą. Minėtos programos rėmėjai buvo užsienio šalių ambasados Lietuvoje. Gimnazijos bendruomenei pristatyta leidinių paroda „Užsienio ambasadų dovanoti leidiniai“. Joje eksponuojami leidiniai apie Japoniją, Austriją, Daniją, Suomiją, Nyderlandų Karalystę, Ispanijos Karalystę, Čekiją, Vokietiją, Lenkiją. Užsienio ambasadų dovanotojai ne tik mokslinio pobūdžio knygas, bet ir grožinės literatūros leidinius, elektronines laikmenas, atvirukų rinkinius, informacinius lankstinukus. Labiausiai moksleiviai naudojami Japonijos ambasadų dovanotais leidiniais. Ši ambasada gimnazijos bibliotekai nuolat siūnčia iliustruotą žurnalą „Nipponia“. Didelę istorinę reikšmę turi Austrijos, Danijos, Lenkijos, Estijos, Ispanijos Karalystės šilti ir nuoširdūs ambasadorių laišukai. Čekijos ambasadorius Petras Voznica lankėsi „Romuvos“ gimnazijoje ir pasirašė Svečių knygoje.

„Romuvos“ gimnazijos biblioteka gražiai bendradarbiauja su Kanados lietuvių muziejumi-archyvu. Gerbiamo direktorės Rasos Mažeikos dėka gavome „Lietuvių enciklopedijos“ komplektą. Su Toronto Maironio lituanistinės mokyklos

biblioteka keičiamės informacinėmis laikmenomis.

Nemažą dėmesį formuodami Lituanistikos centrą, skyrėme meninei literatūrai, todėl ieškojome rėmėjų Lietuvoje. Maloniai leidinius dovanojo Kultūros, filosofijos ir meno institutas, Kultūros vertybių apsaugos departamentas, Katalikų mokslo akademija, Tautodailininkų, Fotomenininkų, Dailininkų, Žurnalistų ir Architektų sąjungos. Kuriamame Lituanistikos centre atsirado vertingų meno albumų: Jono Vaičio „Tapyba“, Povilo Ričardo Vaitiekūno, Valentino Antanavičiaus albumai, „Lietuvos fotografija: vakar ir šandien‘04“, Vytauto Stanionio „Fotografijos (1945–1959)“, „Lietuvos architektai“ ir kt.

2005 metų vasarą nustebino ir pradžiugino siunta iš JAV. Menotyrininkė Saulė Kristina Jautokaitė ir jos sesuo dailininkė Regina Jautokaitė atsiuntė grožinės literatūros, literatūros mokslo, meno ir muzikos leidinių.

Nuolatinis „Romuvos“ gimnazijos bibliotekos rėmėjas yra Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas. Gerbiamo Mykolo Karčiausko dėka Lituanistikos centre gausėja spalvingų lankstinukų ir įvairių kompiuterinių laikmenų.

2005–2006 mokslo metais Lituanistikos centrą papildė įvairių Lietuvos leidyklų dovanoti leidiniai. Esame dėkingi „Baltų lankų“, „Margų raštų“, „Šviesos“, „Alma literos“, „Vagos“ leidykloms.

Vykdamas įvairaus pobūdžio projektus ir programas, daug padeda informaciniai rėmėjai. Jų dėka sulaukėme didžiulio rėmėjų būrio iš Lietuvos ir užsienio. Operatyvūs informacijos skleidėjai yra „Gimtasis Rokiškis“, „Gimtinė“, „Žemaičių saulutė“, „XXI amžius“, „Dialogas“, „Nemunas“, „Tėviškės žiburiai“ (Kanada) ir kt. Taip mes garsiname romantiškos šventovės Romuvos vardą.

Rokiškio dailininkų klubas „RODA“

Dailininkas
ARŪNAS AUGUTIS

2007 metų pavasarį sukaks 10 metų, kai Rokiškyje įkurtas dailininkų klubas. Kiekvienas naujas dalykas šiame pasaulyje atsiranda tada, kai susiklosto atitinkamos aplinkybės. Taip atsitiko ir su „RODA“. Šiame Lietuvos pakrašty, kuris nuo seno garsėja teatro ir muzikos tradicijomis, vaizduojamojo meno sritis buvo ganėtinai apleista. Nors netrūko tautodailės entuziastų, tačiau tikram šiuolaikiniam menininkų judėjimui Rokiškyje atsirasti buvo reikalingi baigę dailės mokslus ir su moderniomis meno išraiškos priemonėmis susipažinę žmonės. Apie 1992 metus parodas ėmė rengti ne tik Rokiškio tapybos patriarchas Raimondas Gailiūnas, bet ir daugelis jaunesniųjų kolegų. Labiausiai provincijos sąstingį savo parodomis drebinę įdomių plastinių ir intelektualų idėjų nestokojantis anksti miręs Vytautas Gabrielaitis. Į parodų atidarymus susirinkdavo nemažai žiūrovų. Beveik visi renginiai baigdavosi diskusijomis apie menininkų klubo būtinybę. Juolab, kad 1992 metais Pasvalyje įsikūrė menininkų klubas „Rats“, Biržuose netrukus pradėjo veiklą dailininkų grupė „8+“, o Rokiškio pašonėje, Dusetose, susibūrę vietiniai dailininkai įsteigė Dusetų dailės galeriją.

1997 metų pavasarį susirinko visi, kurie buvo neabejingi dailininkų klubo steigimui. Edmundas Petrovas pasiūlė jį pavadinti „RODA“ –

žodžių „Rokiškio dailininkai“ pirmųjų raidžių junginiu. Netrukus buvo patvirtinti įstatai, sukurta emblema ir įregistruotas klubas. „RODAI“ tuomet priklausė 13 menininkų: Svetlana Artichovskaja, Arūnas Augutis, Sigitas Daščioras (klubo prezidentas), Raimondas Gailiūnas, Jūratė Grigaliūnaitė, Ligita Keraitis, Asta Keraitienė, Sigutė Klemkaitė, Edmundas Petrovas, Rimvydas Pupelis, Žilvinas Vaičiūnas, Virginijus Valskis ir Gintas Dainys. 1997 metų balandį Krašto muziejuje surengta 3-ioji rajono dailininkų paroda. Nuo to laiko kasmetinės pavasarinės Rokiškio dailininkų parodos tapo tradicija. Parodose

yra dalyvavę Birutė Dudėnienė, Jolanta Siderkevičiūtė, Giedrė ir Dalius Tijušai, Aušra Viduolienė, Gintaras Milaknis, Marius Balčiūnas.

Įkūrus klubą „RODA“, Rokiškio kūrybinis gyvenimas iš karto pagyvėjo. Savo kūrybą rodėme ir už rajono ribų. 1997–2005 metais kasmet dalyvauta tarptautinėse Sėlių krašto dailininkų miniatiūrų parodose Dusetų galerijoje.

1999 metais surengta tapybos darbų paroda, skirta Rokiškio 500 metų jubiliejui, o paveikslai padovanoti miesto savivaldybei. Tais pačiais metais organizuotas keramikos pleneras „Žemė, ugnis ir vanduo“.

2000 metais atidaryta klubo „RODA“ ir Vilniuje gyvenančių rokiškėčių dailininkų tapybos darbų paroda „Naujųjų skliautų“ galerijoje (Vilnius). Joje dalyvavo Juzefa Čeičytė, Algimantas Kliauga, Rimas Bičiūnas ir kiti.

2001 metais tapybos darbų paroda pristatyta Lietuvos Respublikos Seimo galerijoje. Ji buvo labai gražiai įvertinta, ir už tai esame dėkingi tuometiniam Seimo nariui Jonui Korenkai.

2002 metai buvo ypač turiningi. Pavasarį klubo „RODA“ parodą Lietuvos Respublikos Vyriausybės rūmuose atidarė premjeras Algirdas Brazauskas, o vasarą keturi rokiškėnai buvo pakviesti į tarptautinį tapybos plenerą Latvijoje, Zosas dvare. Plenero paroda eksponuojama Kruspilio pi-

Nijolės Šniokienės ekslibrisas, sukurtas Arūno Augučio

Astas Keraitienės darbai

lyje (Jekabpilis) ir Mancerdorfų galerijoje (Ryga). Rudenį visi klubo nariai tapybos darbus eksponavo Anykščių galerijoje-koplyčioje. O žiemą atidaryta klubo „RODA“ galerija.

2003 metais surengta paroda „Erotika“ „RODOS“ galerijoje, Rokiškio dailininkų parodos Biržų pilyje, Zarasų kultūros rūmuose. Vasarą kartu su dusetiškais organizuotas tarptautinis Sėlių krašto dailininkų pleneras Kriaunose (Rokiškio r.). Plenero tapybos darbų parodos eksponuotos Rokiškio krašto muziejuje ir Zarasų kultūros centre.

Tų pačių metų rudenį nenuilstantis Rimvydas Pupelis sumano unikalų renginį – ugnies skulptūrų parką „Ugnies pėdos“ Obeliuose (Rokiškio r.). Buvo sukurta, o vėliau... sukūrenta 12 šiaudinių skulptūrų. šiam vaizdui neprilygsta joks fejerverkas.

O tada dar Panevėžio apskrities Biržų, Kupiškio, Pasvalio ir Rokiškio dailininkų bendra paroda Panevėžio dailės galerijoje.

2004 metais Rokiškio dailininkų paroda atidaroma Pasvalio ir Kupiškio viešųjų bibliotekų parodų salėse, paroda „Erotika ir miestas“ – „RODOS“ galerijoje. Neblogai pasisekė degančių skulptūrų akcija „Pagoniški ženklai“ Rokiškyje, Savivaldybės aikštėje, miesto šventės metu.

Metų pabaigoje Krašto muziejuje surengta kalėdinė ekslibrisų paroda „Rokiškėnai“. Šia akcija klubo nariai pareiškė norą aktyviau dalyvauti miesto bendruomenės gyvenime.

2005 metų liepą pirmą kartą surengtas langinių tapymo pleneras Rokiškio mieste. Idėjos autorius – Arūnas Augutis, projektą parengė Kultūros centro direktorė Nida Lingienė. Plenero tikslas – atkreipti dėmesį į miesto medinės architektūros problemą, mėginama šiuolaikiškai interpretuoti Lietuvos etnines ir estetines tradicijas.

Gruodį Rokiškio krašto muziejuje atidaryta 2-oji kalėdinė ekslibrisų paroda „Rokiškėnai... ir ne tik...“. Ši kartą eksponuojamos ne tik mūsų

miesto, bet ir Šiaulių, Utenos ir kitų miestų gyventojams kurtos miniatiūros.

2006 metais tęsiami pradėti darbai. Vasarį Rokiškio kultūros centre eksponuojama 11-oji Rokiškio dailininkų paroda, kovą tapybos paroda atidaroma Vilniaus baldų salone „Baldai plius“, o liepą dailininkai iš Latvijos, Šiaulių, Panevėžio ir Rokiškio rinkosi į 2-ąjį langinių tapymo plenerą.

Šioje apžvalgoje nepamintėtos personalinės parodos, individualus dalyvavimas konkursuose, dailės dienose, pleneruose, aukcionuose.

Taip ir gyvename... Nesugebėjome išlaikyti galerijos, dėl kurios taip kovojome, apie kurią taip svajojome. Pasikeitė klubo prezidentas (dabar Ligita Keraitis).

Išėjo Anapilin Gintas Dainys. Anglijon išvyko Virginijus Valskis. Klubą paliko Raimondas Gailiūnas... o jų vieton neatėjo niekas. Bet nenusimename – mes devyni, sunkumai mums patinka, ir „RODA“ visada kupina idėjų.

Nematomos žvaigždės šviesa...

Rašytoja Vanda Juknaitė kalbasi su neregiais vaikais Janušu, Deividu, Rimvydu

V. J.: Norėčiau su jumis pasikalbėti, bet bijau ko nors neatsargiai paklausti.

Devidas: Jei klausimas bus skaudus, aš vis tiek į jį atvirai atsakysiu.

Janušas: Aš irgi būsiu atviras, nes jei jau taip yra, nieko tu čia nepakeisi.

V. J.: Kai vakar jūs skaitėte eilėraščius, skirtus neregiam, ten buvo daug žodžių: juoduma, naktis. Ar tai, ką jūs išgyvenat, ką patys matot, yra tamsa?

Janušas: Aš manau, tai, ką mes patys matom tiesiog ta vidine akimi, tai tikrai nėra tamsa. Nors mes nematom išoriniam akim, bet mes matom vidine akimi. Ir ta vidine akimi matom labai daug. Labai daug. Mes gyvenam. Mes jaučiam. Mes jaučiam tą patį pasaulį, mes jaučiam jo dvelksmą. Aišku būna nesėkmių, būna ir visokių blogybių... bet man tas gyvenimas... aš jį tiesiog jaučiu. Ir bent jau aš noriu gyventi, tiesiog gyventi.

Rimvydas: Tai, ką aš gyvenu, man tikrai nėra tamsa. Nors gal kažkiek ir niūriau. Regintys vaikai, be abejonės, gali pamatyti daugiau, bet aš vis dėlto nepasiduodu. Vis tiek apie pasaulį galvoju gerai. Gerai, kad aš dar galiu vaikščioti, galiu nueiti su draugu į parduotuvę, paklausti, ką šneka kiti, nesu kur-

čias. Dangaus, aišku, aš nepamatysiu, bet jį įsivaizduosiu, man apie dangų gali papasakoti kiti. O jei matyčiau, bet negirdėčiau, na, vis tiek jau ne taip būtų, ne tokia vaizduotė. Tu nematai, bet visa gali išgirsti žodžiais. Negirdėdamas taip tiksliai nesuprasi, ką tau sako mamytė. Kaip ten bebūtų, aš manau, kad aklumas nėra labai didelė neaktis. Tu esi beveik kaip paprastas žmogus, tik tau truputėlį sunkiau gyventi. Nors ir nematai pasaulio, bet vis tiek gera gyventi.

Devidas: Man papasakoja apie kokį daiktą, ir aš jau bandau įsivaizduoti, kad ir apie žemę, na, pavyzdžiui, kad ji apvali. Bandau iš pasakojimų įsivaizduoti tą veiksmą, tą formą. Nors ir nematau, bet aš pasiruošęs žengti pirmyn ir nepasiduoti. Lankau visokius būrelius, užaugsiu ir nemanau, kad tai labai blogai. Yra žmonių, kurie nevaikšto, negirdi ir guli net suparalyžiuoti. Jiems daug blogiau negu mums.

V. J.: Viename tų eilėraščių buvo žodžiai „nematoma žvaigždė“. Kaip jūs ją įsivaizduojate?

Rimvydas: Aš nematomos žvaigždės labai gerai neįsivaizduoju, bet manau, kad ji virš mūsų, nematančių, sklendo ore kaip kokia dvasia. Lyg ji tave stumtų. Būna tokių dienų, taip nenoriu mokytis, atrodo, atsigulsiu į lovą ir gulėsiu. O žinot, vakar! Aš paruošiau vieną pamoką ir galvoju, kam man čia švaistyti laiką,

paruošiu ir kitas. Ir paruošiau. Aš manau, kad ta žvaigždė tokia gera energija.

Devidas: Nematoma žvaigždė yra žvaigždė mums, neregiam, kad neįsijaustume tokie vieniši.

Janušas: Nors aš tą žvaigždę labai įsivaizduoju, bet man atrodo, iš jos galima pasisemti šviesos. Jeigu kas mato tą šviesą naktį, yra kažkiek regėjimo likučio, gal kas nors ją mato. Tu tiesiog pasižiūri į tas žvaigždes, ne tik į vieną, bet į visas žvaigždes, kas mato, pasižiūri į mėnulį, ir tau suteikia vilties tas pasaulis, pasaulio grožis. Ir įsivaizduojamas pasaulio grožis, ir neįsivaizduojamas.

V. J.: Jūs kalbate apie žvaigždę nelyginant apie kokią dvasią.

Janušas: Dvasią tai aš įsivaizduoju kitaip. Žvaigždė yra kažkoks šaltinis. O dvasia yra dar kitoks neapsakomas šaltinis. Dvasia man atrodo kažkokia, ji kaip vidinis balsas, kuris tave skatina. Žvaigždė yra tiesiog dangaus kūnas, iš kurio tu irgi semiesi, bet dvasia yra dar stipresnė, dar pajėgesnė. Kartais toks pyktis apima, o vidinis balsas tau sako, atleisk, nepyk, nes taip nieko nepasieksi. Man dvasia yra vidinis balsas, širdies balsas.

Devidas: Su dvasia galima pasikalbėti, mintyse pasipasakoti. Dvasia mus sutauko, jeigu susipykstat. Draugui nori keršyti ir negali.

V. J.: Tačiau kasdieniame gyvenime jums tenka daugiau sunkumų

nei įprastiems žmonėms. Kaip jūs juos įveikiate?

Janušas: Mes nenusiviliam tuo, kas nutinka. Mes stengiamės laikytis, žengti pirmyn ir gyventi, nepaisant, kas buvo ir kas bus.

Rimvydas: Kas bebūtų, kokie sunkumai, kokie vargai, kad ir kas man nesisektų, aš vis tiek stengiuosi nepasiduoti. Jei gu lankau muziką, jei gu man neišeina pagrot, vis tiek stengiuosi, kad pasisektų. Vis tiek nemetu to būrelio, stengiuos daryti tai, ką esu užsibrėžęs.

Deividas: Aš iš gamtos turėjau blogus pažymius. Galvojau, man pavyks prasilausti iki geresnio pažymio, aš turiu stengtis tai daryti ir man pavyks. Dabar neseniai buvo kontrolinis ir jau gavau septynetą.

Janušas: Aš manau, mes nugalim sunkumus, kaip sakiau, tiesiog tuo vidiniu balsu. Jei pavyksta, mes džiaugiamės, kad pavyko, ir stengiamės dar labiau siekti užsibrėžto tikslo. Vis tiek nebūna taip, kad jau matai, jog visai niekas niekada nepavyks. Kartais nepavyksta iš pirmo, iš antro, iš dešimto karto, bet vis tiek kada nors gyvenime, jei gu tu tą tikslą užsibrėžei ir didžiulė jėga tave traukia prie jo, nori jį padaryti, tau visada būtinai pasiseks.

V. J.: Dažnai pešatės tarpusavy, gal net susimušat?

Janušas: Na, kaip mes mušamės? Mušamės nedažnai. Mes žiūrim filmuką „Drakonų kova“. Kažkaip įsigilinam į tą filmuką ir pradėdam galvoti, kad mes tie herojai, pradėdam juokauti ir kaip tame filmuke kautis. Pradėdam juokais muštis. Ne taip, kad sužeidžiam vienas kitą, mes tiesiog mušamės žaisdami. Muštis nesimušam, bet dažniausiai pykstamės klasėj. Tai sunkiausia. Mes, draugai, kurie esam akli, lygiaverčiai, tai mes nelabai dažnai ir pykstamės. Bet su matančiais, yra toks Gžesikas, pykstamės dažnai, su juo dažniausiai. Jis yra toks greitas, žinot,

Rašytojos Vandos Juknaitės susitikimo Rokiškio viešojoje bibliotekoje akimirka. 2005 m.

viską padaro greit, o mes viską darom lėčiau, ir jis sako, kad be jo mes pražūtumėm. Ir toks pyktis paima, jis mano, kad jis vienas yra toks matantis ir geras. Kai kurie matantys labai nuvertina nematančius.

Rimvydas: Klasėje, aišku, būna visko, būna visokių dienų, visokių nesutarimų, bet vis dėlto, jei susipykstam, tai tą pačią ar rytojaus dieną susitaikom. Kaip Janušas sakė, dažniausiai nesutariam su matančiais draugais. Mes dėl valgyklos, žinote, pavalgę vaikai patys turi nukraustyti stalus ir juos nuvalyti. Aš budėjau su Gžesiku ir dažniausiai man būdavo priekaištaujama dėl to, kad Gžesikas antrąjį patiekalą ir šaukštus atnešdavo greičiau. Bet jisai gali akimis, o aš rankom apčiuopinėti galiu tik vieną vienintelę vietelę. Dabar budžiu su Janušu, tai viskas labai gerai ir nėra jokių priekaištų.

V. J.: Kai turi įveikti didesnius sunkumus, o tave dėl to nuolat nuvertina, tai juk labai skaudina. Ar nekyla pavydas sveikiesiems?

Rimvydas: Pavydo aš, norite tikėkite, norite ne, nejaučiu nė trupučio. Tie, kurie mato, na ir kas, kad jie gali važinėti po miestą su dviračiais, po kelius, po visur. O aš galiu

atsisėsti prie knygos ir ją paskaityti namie, nors ir nelabai man patinka skaityti, bet vis dėlto aš galiu tai daryti. Galiu padėti mamai atlikti visokius darbus, nė kiek nejausdamas pavydo matantiems. Turiu draugų, tėvus, kurie man padeda, ir dėl to didžiuojuosi savimi.

Janušas: Aš matantiems pavydo na... tikrai... nejaučiu... tikrai. Yra tokia patarlė, tiksliai aš jos nežinau, kad pavydas žmones sugraužia. Jei gu jau gimei toks, išėjai į gyvenimą toks, tai nereikia nei gailėtis, nei pavydėti, aš taip manau. Jei gailėsies, ir save skaudinsi, ir artimuosius, o save patį tiesiog sugraušai, kad nematai. Tau viskas pražuvę. Niekada nereikia pavydėti, niekada nereikia galvoti, kad matantiems gyventi geriau. Mums irgi gyventi gera. Jei mes į šią žemę atėjom, tai mes čia kažkam reikalingi.

Deividas: Anksčiau, kai buvau mažiukas, buvo šiek tiek skaudu, kad nematau. Bet apsipratau, susitaikiau su ta mintim, kad nematau, ir gyvenu. Juk aš irgi žmogus. Mes irgi žmonės, nors ir nematom. Aš, pavyzdžiui, namie suplaunu indus, pats pasisiūlau, – visų šeimoms narių indus, viskas labai neblogai išeina.

V. J.: Jūs kalbat kaip sunkumų užgrūdinti žmonės. Turbūt nujaučiate, kad žmonės nėra nei labai ryžtingi, nei labai stiprūs. Ką galėtumėte pasakyti žmonėms, kurių gyvenimas neprivertė kovoti su savo silpnumu ir baime?

Rimvydas: Aš tikrai esu drąsus. Nėra jau to, ko aš labai labai bijočiau, kad jau nieko, nieko, nieko nebeveikčiau. Ne. Jei aš jau labai bijau, tai vis tiek stengiuosi nepasiduoti, bandau susikaupti ir įvykdyti, kas man duota. Na, ir per gatvę baisu eiti. Bet žinai, kad reikia, taigi nestovėsi trejus metus ant asfalto. Paspaudi šviesoforą, pasiryžti tokiam žingsniui ir eini.

Janušas: Aš manau, kad baimę nugalėti tikrai nelengva, bet vis tiek turi tai padaryti. Va, Rimvydas sakė, tu bijai pereiti gatvę, bet ką darysi, jeigu reikia, jeigu būtina. Suskaupi visą drąsą ir eini. Kuo daugiau bijosi ir drebėsi, negalėsi susikaupt, taip ir atsitiks.

Deividas: Svarbiausia nebijoti ir tikėti savimi.

V. J.: Tačiau, kad galėtum savimi pasitikėti, reikia daug kartų save išbandyti, reikia daug kartų ištesėti sau pačiam duotą žodį. O jei tikiesi iš savęs ir nepadarai, apgauni pats save?

Janušas: Aš manau, jog kartais būna, kad tikiesi ir apgauni save. Todėl vis tiek reikia pasitikėti savimi. Jei pradėsi nepasitikėti, tai nepasitikėjimas tave tiesiog sužlugdys. Nenorėsi gyventi, jei neturėsi pasitikėjimo.

V. J.: O jei nori pasitikėti savimi ir negali? Yra labai silpnų žmonių. Žmonės vartoja narkotikus, nenori, o vis tiek vartoja. Negali ištesėti sau duoto žodžio.

Deividas: Gal jie turėtų prašyti kitų žmonių ar gydytojo pagalbos, jei patys negali sau padėti.

Rimvydas: Aš nemanau, jog tai labai svarbu, kad tau neišeina. Svarbu, kad tu stengiesi ir nepasiduodi.

V. J.: Ir vis dėlto, kaip jums atrodo, kodėl žmonės kartais taip žiauriai ir neteisingai elgiasi?

Rimvydas: Aš manau, gal jie neteisingai elgiasi todėl, kad kažkas ir su jais nelabai teisingai elgėsi.

Janušas: Aš manau, kad neteisybės yra dėl pačių žmonių, dėl jų kvailumo. Pasakysiu atvirai, žmonės mano – jeigu turėsi pinigų, turėsi viską. Tai dėl tų pinigų... žmonės, kurie yra dar žali, jie galvoja... kad su tais pinigais jiems bus visas pasaulis.

Deividas: Galiu pasakyti žmonėms, kurie vertina vien pinigus, jiems atrodo, kad jų gyvenimas geras. Bet taip nėra. Žmogui reikia ir kantrybės, ir meilės, ir šilumos.

V. J.: O gal žinote, kas yra laimė?

Deividas: Laimė yra džiaugsmas, kai tau gera širdy, kai tau linksma. Kai tu nieko nebijai ir tau viskas sekasi, ir nėra jokių blogybių. Tai toks jausmas, kai norisi šokti ir dainuoti.

Rimvydas: Laimė tai toks jausmas, dėl kurio tu kažkodėl jautiesi linksmas. Aš manau, kad laimė gali ateiti

netgi savaime. Man šiandien laiminga diena, nes galiu jums išreikšti savo mintis. Ir todėl šiandien esu linksmas. O rytoj, žinau, bus savaitgalis, tai vėl man laiminga diena.

Janušas: Laimė, mano požiūriu, tai džiaugsmas. Džiaugiesi viskuo, džiaugiesi tuo, ką turi. Tu tiesiog džiaugiesi. Tu įkvėpi tą džiaugsmą ne tik savo dvasiai, bet ir artimiems žmonėms. Įkvėpęs laimę kitiems, pasidarai dar laimingesnis. Aš manau, laimė dėl to ir yra pasaulyje, kad žmonės laimę perduotų vieni kitiems.

V. J.: Žurnale man reikės parašyti, kad kalbėjau su neregiais vaikais.

Janušas: Tai tikrai nebus klaida.

Deividas: Aš manau, kad bus gerai.

V. J.: Kodėl?

Deividas: Reikia, kad žmonės žinotų, kokie čia vaikai.

Janušas: Man atrodo, aš dėl to netgi savimi didžiuočiausi. Kad apie mane parašė, kalbėjosi su manimi ir mano draugais. Aš didžiuočiausi savimi, kad nugalėjau baimę ir tam pasiryžau, kad perduodu žmonėms savo nuoskaudas, savo laimes ir nelaimes.

Rimvydas: Man patinka dalytis savo mintimis su daugeliu žmonių. Mane sutikę žmonės sakys, na, tu jau iš žurnalo, koks šaunuolis, ar kažkas panašaus. Tai gera ir linksma.

Deividas: Man atrodo, kaip tik gerai, kad galėjau išsakyti savo nuomonę. Kai žmonės ją paskaitys, tai jau ir pripažins.

Laumės

ELENA KURKLIETYTĖ

Rudens diena buvo tokia skaidri, kad net skambėjo. Nei debesiuko, nei vėjo, nei lapų šnarėjimo. Aidinti tylą gaubė laukus, leidosi iš dangaus su vēstančios saulės spinduliais.

Buvusių kaimynų nė žymės ne-likę, tik koks vienišas kaminas, lyg kito pasaulio minaretas ar Dievo pirštas, rodė į dangų šaukdamasis Viešpaties malonės, o gal keršto. Atrodė, kad šie laukai, apaugę dygiomis usnimis, keliai ir takeliai, pradingę tarp jų, tai pasaulio pakraštys, už kurio – nebyli tuštuma. Staiga išdygo tamši krūmynų siena. Mes brovėmės pro juos. Lenkiamos plonos šakos kirtito botagais per veidą, stojosi piestu nenorėdamos praleisti. Po kojomis pradėjo siūbuoti žemė, krūmokšniai atsitraukė, ir nebebuvo į ką įsitverti ir atsiremti. Samanos ir gailiai slėpė kitą pasaulį, tyvuliuojantį po supuvusių lapų, medžių ir žolių pluta. Pamažu vėrėsi paslaptinga erdvė. Jau iš toli sužiuro nedidelis ežeras, ir jo paviršiaus išgaubtumas buvo toks stulbinamai panašus į gyvo padaro akį, jog mane nusmelkė keistas jausmas: jis stebi mus...

– Nesiartinkite prie ežero, jis klastingas, – įspėjo Aldona, šių kraštų gyventoja. – Čia niekas nesimau- do, net žvejoti vengia. Mano močiutė pasakodavo, kad čia nelaba vieta...

Sulig šiais žodžiais Laura šūk- telėjo:

– Kas gi ten? Kas ten, kitoje eže- ro pusėje?

Rašytoja ir žurnalistė Elena Kurklietytė su vyru rašytoju Vytautu Bubniu Rokiškyje vykusiame kraštiečių šventėje. 2006 m.

Pirmą akimirką man pasirodė, kad tolumoje milžiniški balti paminklai – vienas prie kito, vienas prie kito, aukštesni, žemesni. O gal obeliskai, gal balti uolienu luitai? Pelkėje uolos? – šyptelėjau sau, tačiau regėjimas neišnyko. Bridome per liūliuojantį raistą link ežero, kur ne kur pasirodė spanguolės. Kuo gilyn ėjome į pelkę, tuo atidžiau mus persekiojo išgaubta ežero akis. Kaip baltos, pagalbos šaukiančios rankos atrodė beržų kamienai: belapiai, bešakiai, seniai praradę gyvybę. Kai gnetinai priartėjome prie ežero, buvo galima įžiūrėti, kad ant aukštų nudžiūvusių beržų viršūnių kažkas plaukstosi – baltos marškos ar balinamos drobulės. Skaidrios ir nejudančios dienos vidury jos, nutįsusios iki žemės, iš tikrųjų buvo panašios į

paminklinius obeliskus – vienas prie kito, vienas prie kito.

Laura sušnabzdėjo:

– Ten slankioja moterys. Visiškai nuogos...

– Ar tu gerai matai? – nustėro Aldona. – Iš kur čia nuogoms moterims rasti? Nei maudytis, nei skalbti čia neįmanoma...

Prie ežero išties nebuvo galima prieiti, artėjant prie kranto, kojos giliai klimpo, vanduo siekė guminių aulinukų viršų.

– Ir kas čia galėtų skalbti! – dar labiau stebėjosi Aldona. – Aplink per penkis kilometrus jokio kaimo...

Dabar jau ir aš pamačiau nuogas būtybes, kurių lytį išdavė apvalios kūno formos ir ilgi palaidi plaukai.

– Nudistės! – konstatavo Laura, pas senelį viešinti sostinės panaitė.

Tačiau kaimo moterys negalėjo būti nudistės. O ir iš miesto kas važiuos tokią tolybę į pelkę, kurioje net atsisėsti neįmanoma? Ežeras nei maudytis, nei skalbti neprisileidžia... Ir kas užmes tuos baltus audeklus ant trijų ar keturių metrų beržų stuobrių?.. Kas įsikars į nudžiūvusį aukštaūgį kamieną?

Po kojomis siūbavo pilkšvai žalias samanų kilimas, pribarstytas didžiulių raudonų uogų. Staiga jų radosi tiek daug, kad mes, pagautos azarto, kaip mat palinkome prie jų, bėrėme į krepšelius, net pradėjome ropoti keturpėščios ir tapome panašios į didžiulius kuprotus vabalus,

šokinėjančius nuo kupsto ant kupsto. Pamiršome tą keistą reginį, spanguoliavome karštligiškai, godžiai, tarytum nieko svarbesnio gyvenime ir nebūtų. Anapusinis ežero vaizdas tarytum atsijo, pelkė paskandino mano smalsumą. Tik iš visų pusių lyg kas alsavo, sėlino, stebėjo... Tai vis ta iškilė ežero akis, pamaniau. Niekada nebuvau mačiusi tokio ežero ir, slinkdama aplink jį pusračiu, šiek tiek priartėjau prie tų mįslingų būtybių. Jos neišnyko, dabar jau aiškiai mačiau nuogas šviesiaplaukes moteris, tik negalėjau įžiūrėti veidų. Lėtai, labai lėtai, lyg per kokį ritualą, moterys slankiojo tarp kadamuojančių drobių. Nesigirdėjo nei šnabždesio, nei žodžio kokio ar garso. Retsykiais po mano kojomis šliurpčiojo vanduo, atrodė, kad kas siurbia, traukia gilyn į nežinomą pasaulį, į nepatirtą tikrovę. Spanguolių buvo tiek daug, kad nors riešukučiomis semk. Ir kai pintinė jau buvo artipilnė, aš pakėliau galvą: kitoje ežero pusėje styrojo tik nuogi beržų stuobriai. Kadamuojantys audekai ir nuogos būtybės prapuolė. Dingo taip greitai, kaip negalėtų dingti moterys, susirenkančios drobules ant joms nepasiekiamai aukštų medžių viršūnių. Tuokart jų staigiu dingimu aš lyg ir nebuvau nustebinta. Kaip ir neišpasakytu spanguolių gausumu. Semkite, grobkite, plėškite, šliaužiokite keturpėsčios, prasemkite raisto akivaruose, – burbuliavo pelkė. Mūsų krepšiai buvo pilnutėliai, uogos stambios, prisirpusios kaip vyšnios, tačiau kai kitądien namuose pradėjau jas perrinkinėti, pusė iš jų buvo apipelijusios, puszalės, o kitos taip susitraukusios ir susiraukšlėjusios, kad teko išmesti.

– Ar tu tikrai matei tas nuogas moteris? – atėjusi paklausė kaimynė Aldona.

– Juk mes visos trys matėme!
 – Matyt tai matėme... Tačiau aš pernakt negalėjau užmigti: tai ko gi mes nepriėjome arčiau?
 – Gal kas sustabdė, neleido?
 – Aplink nieko daugiau nebuvo...
 – O gal buvo?
 Moteris žiūrėjo sutrikusi:
 – Šiandien buvo atbėgusi Laura, ji taip pat negali atsistebėti, kodėl mes nepriėjome arčiau. Gal migrantės ten buvusios, spėlioja. Bet kad visos šviesiaplaukės... Ir iš kur ten tiek drobių aukštybėse?

***

Kai kam nors papasakoju šį keistą nutikimą, kurį prieš trejetą metų patyriau Širvintų rajone, juokiamės visi kartu: ne kitaip kaip laumės ten buvusios... Nors logiškai niekas negali paaiškinti trijų porų akių regėjimo, tačiau šaipomės išsijuosę ir pasijuntame viršesni už neįprastos tikrovės reiškinių. Labiausiai stengiuosi pasišaipyti aš pati ir po to jaučiuosi lyg apgauta, kažką išdavusi ar praradusi. Ir nors kiek besijuokčiau, tačiau raisto laumių reginys ne tik neišnyksta, o nuolat stiprėja, net persekioja, detalizuojasi. Juk ir mūsų sapnai kartais būna labiau paveikūs ir įtaigūs negu tikrovė. Tada nebežinau: sapnavai, ar buvo... Bet jeigu sapnavai, vadinasi, taip buvo... Kur riba tarp sapnų ir tikrovės? Ką mes vadiname tikrove ir realybe?

***

Norėdama aptramdyti pernelyg racionalų savo protą, vėl ir vėl vartau Carloso Castanedos knygas, kuriose jis aprašo indėno don Chuano Matuso mokymą, „Kelionėje į Ikstleną“ Carlosas Castaneda rašo: „Don Chuanas negailėdamas nei jėgų, nei laiko stengėsi „atverti man akis“. Jis

aiškino, kad bet kas, auklėjantis kūdikį, tol stropiai ir kantriai piešia jam pasaulį, kol mažylis patiki, kad pasaulis yra toks, kokį jam nupiešė. Pasak don Chuano, mes net nenutuokiame apie tą nelemtą apgavystę jau vien todėl, kad neturime jokio kito atsparos taško. Taigi vaikas tampa „nariu“. Jis jau „pažįsta“ pasaulį, atitinkamai aiškina savo pojūčius ir išgyvenimus, kitaip tariant, įtvirtina savyje pasaulio atvaizdą.

Kasdienio gyvenimo realybė, – toliau rašo Castaneda, – don Chuanui buvo begalinė interpretacijų upė, kurioje mes, ypatingos draugijos „nariai“, plaukiame kartu ir vienodai. Tas plaukimas yra toks natūralus ir nepertraukiamas, jog mes net nesusimąstome, ar toji upė vienintelė. Šis pasaulis per daug realus, kad mes patikėtume pagrin diniu magijos teiginiu: mūsų realybė yra tik vienas iš daugybės pasaulio atvaizdavimų.“

Don Chuanas sako, kad pasaulis neišmatuojamas. Mes niekada jo nesuprasime, neatspėsime jo mįslių. Užtatai privalome laikyti jį tuo, kuo jis yra – didžiule paslaptimi.

***

Dabar skaitau sakmes apie laumes... Stebiuosi tų sakmių gausa ir įvairove lietuvių mitologijoje. Ir visiškai naujai girdžiu laumių dainelę:

*Čiučia, liulia, užuomaršos vaikelė,
 Čiučia, liulia, užuomaršos vaikelė!*

Ką mes esame užmiršę?

P. S. Tai ne vaizduotės rašinys, tai tikras atsitikimas ir tikri vardai tų moterų, su kuriomis kartu spanguoliavau Širvintų rajono Čiurkiškių pelkėje.

Rimgaudas Valentinas Graibus

Kodėl

*Sakyk, kad viskas netiesa,
Kad vakaras šiek tiek priplėkęs.
Tada, kodėl tavam balse
Drugeliai nesuranda nieko?*

*Kodėl apvriušusi naktis
Tave išsirenka tapyti?
Atrodo, kad nesupranti,
Kam ir paveikslu reikia šito.*

2006 05 14

Šalta

*Šalta už durų,
šalta šioj pusėj durų.
Už durų pavasaris
vis tiek daugiau vilties,
kad sušils*

2006 05 27

*Poetas Rimgaudas Valentinas Graibus
Rokiškio viešojoje bibliotekoje. 2006 m.*

Repeticija

*Susigėdusi ašara
greit grįžo atgal.
Nepanoro, kad ją pamatyčiau
susišukavusių ir pasidažiusių.
Dabar valosi grimą.
Tiki,
kad tokią tikrai atjausiu.
Koketuoti moka,
nes baigė du universitetus –
skausmo ir džiaugsmo.
Dabar renkasi,
kurį parodyt diplomą.*

Sudie

*Vėl gražiai pasirodyti vakaras stengės.
Ir nemanė, kaip būna, liūdėt.
Tyliai vėjas prislinko prie lango,
Tyliai tu pasakei man sudie.*

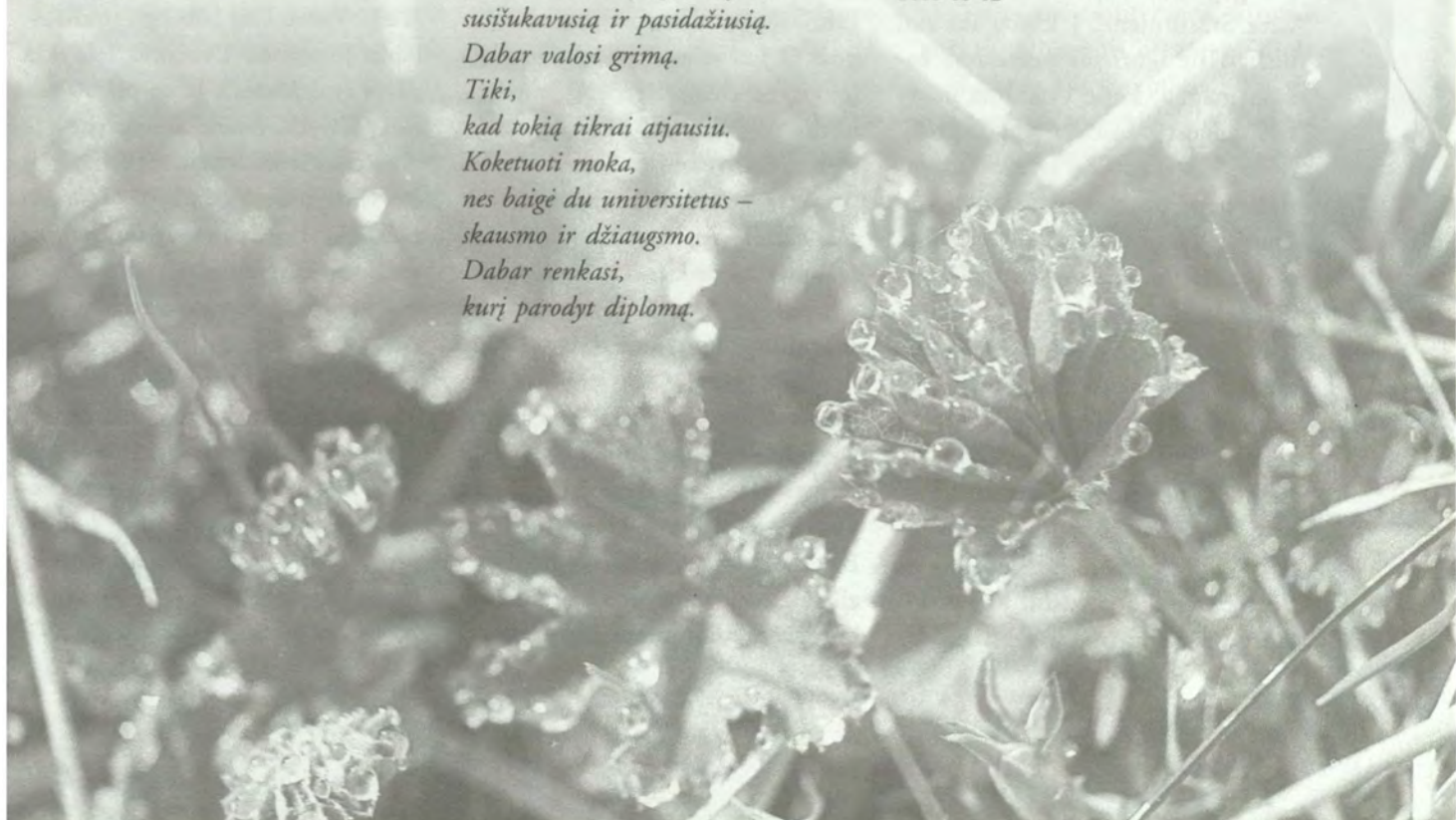
*Ir gražus tas paveikslas išnyko,
Netgi vėją norėjau išbart.
O sudie tarpdury pasiliko,
Nežinau, kur jį dėsi dabar.*

2006 07 26

Būna ir taip

*Buvo viltis prie durų.
Neužėjo.
Buvo nelaimė prie durų.
Pats įleidau.
Bijojau vienatvės.*

2006 08 02

„Vaivorykštės“ pavilioti

SALVINIJA KALPOKAITĖ

Rokiškio rajono literatų klubo pirmininkė

Ruduo – apmąstymų metas. Vis labiau norisi įsiklausyti į medžių ošimą, lapų šnarėjimą, žvilgsniu palydėti išskrendančių gervių virtinę, vėlų vakarą stebėti dangaus žiburėlius. Kartais taip norisi sielai atgavos ir ramybės. Ši malonumą suteikia knyga.

Žodinė kūryba – vienas iš saviraiškos būdų, savo džiaugsmų ir rūpesčių, minties ir patirties įprasminimas. Kuo įvairesnė kūryba, tuo daugiau širdžių aprėpia, tuo daugiau skaitytojų sulaukia.

Šiomet savo jubiliejų šventė prieš du dešimtmečius po Viešosios bibliotekos sparnu įsikūręs rajono literatų klubas „Vaivorykštė“. Pirmoji šio klubo pirmininkė buvo poetė, pedagogė Vida Papaurėlienė, vėliau – Zita Stasiūnienė. Į klubą iki šiol buriasi tie, kuriems nesvetima žodžio magija, kurie brandina kūrybos daigus, puoselėja gerį ir grožį. Mūsų kraštą garsino šviesios atminties poetai pedagogai: Alfonsas Keliuotis, Vytautas Šavelis, Jonas Pladis, muziejininkas Sigitas Araminas ir kiti.

Šiuo metu „Vaivorykštės“ klubas vienija per 20 aktyvių narių. Tai įvairaus amžiaus ir įvairių profesijų žmonės: poetai, liaudies eiliuotojai, dainuojamosios poezijos atlikėjai, prozininkai ir šiaip knygos bičiuliai. Vieni metų naštos ar sunkios ligos paženklintu veidu, kiti trykstantys jaunyste rašo ir rašo, nes ki-

taip negali. Jie savo kūryba įprasmina trapias gyvenimo akimirkas, užpildo laisvalaikį, o kartais ir bemieges naktis. Vienus rašyti paskatino išžiebusi talento kibirkštėlė, kitus profesija, gebėjimas valdyti žodį. Visiems esame pakantūs ir visų laukiame: ir pradedančiųjų, ir įvaldžiusių plunksną, ir jaunų, ir vyresniojo amžiaus kūrėjų.

Rokiškio žemė išaugino ne vieną žinomą literatą. Nors ne visi yra klubo nariai, bet noriai su mumis bendrauja. Čia giliai įmintos Alfonso Krasausko, Vidos Papaurėlienės, Dano Kairio, Vytauto Gasiūno, Stasio Varnecko, Irenos Varnienės pėdos. Švelniausius Tėvynę, žemę, žmogų, meilę aukštinančius žodžius kužda Vlado Liolio, Tatjanos Pliuškienės, Zitos Mironienės lūpos. O kas negirdėjo apie garsiąją meniškos sielos Kriaunų muziejininkę Algimantą Raugienę! Kiekvienas žodis subrandintas ir gerai pasvertas Mingailos Rastenio, Redos Kiselytės, Antano Žilinsko, Danutės Mažeikienės kūryboje. Pasak poetės, „Norėčiau rašyti,/ Taip sklandžiai, taip puikiai rašyti–/ Kaip jie, kaip poetai–/ Kai nerimas sielą suspaudžia./ Kai naktį, per naktį/ Žvaigždelės negesdamos švyti,/ O mintys klajūnės/ Skrajojantį kilimą audžia.../“ Įdomu klausytis Jono Balaišio sodraus balso, jo skaitomų eilėraščių, jo humoro; Laimos Biečiūnienės, Algirdo Paliūnio atlieka-

mų dainų. Širdžiai miela ir jaunųjų literatų kūryba. Tik jaunieji – reti svečiai atsinaujinusiame klube. O jų taip laukiame!

Rašančių yra, bet...Vieni rašo sau ir artimiesiems, kiti savo kūrybą slepia giliai stalčiuje, tretį išleidžia knygą. Kas gali pasakyti, kaip geriau. Kas žino? Mūsų literatų kūryba spausdinama rajono ir respublikinėje spaudoje, įvairiuose leidiniuose. Rajono laikraščio „Gimtas Rokiškis“ skyrelyje „Akcentai“ taip pat galima paskaityti mūsų literatų pamąstymų. Redos Kiselytės miniatiūrų rasime laikraštyje „Gimtinė“. 2000 metais dienos šviesą išvydo ilgai lauktas pirmasis Rokiškio literatų kūrybos almanachas „Vaivorykštė“, 2006-aisiais antrąjį almanachą „Vaivorykštė“ (sud. Stasys Varneckas) 500 egz. tiražu išleido Jeronimo Lauciaus leidykla „Trys žvaigždutės“. Jame per 40 autorių kūryba. Šiame almanache yra pluoštelis ir kraštiečio, žinomo poeto Rimgaudo Valentino Graibaus eilėraščių. Beje, jis yra ir šios knygos redaktorius. Nemažai vietos skiriama jaunimui. Knygos viršelio autorius – rajono dailininkų klubo „RODA“ dailininkas, literatas, Moksleivių kūrybos ir darbo centro dailės mokyklos vadovas Arūnas Augustis. Vasario 16-osios, Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienos, proga vyko antrojo almanacho sutiktuvs, klubo „Vaivorykštė“ įkūrimo 20-mečio jubiliejinė šventė.

Kai kurie rajono literatai yra išleidę ne po vieną knygą. Vienas brandžiausių kūrėjų – Alfonsas Krauskas. Su įdomumu skaitomos jo knygos: „Kur išaugo lietuviškas beržas“ (2004) – pasakojimas apie poeto Pauliaus Širvio vaikystę ir jaunystę, istorinė-memuarinė apysaka „Kelias atgal“ (2005), „Istorija apie pasiūtėlį Tauriuką“ (2006).

Antanas Žilinskas pirmąją knygę „Atbudimas“ išleido 1991 metais, o 1998-aisiais pasirodė eilėraščių knygelė „Kalbėjimai“. Poeto augimą ir brandą vainikuoja eilėraščių knyga „Vakarės tylos atmintis“ (2003).

Daugeliui žinomo poeto ir pedagogo Dano Kairio derlius vos telpa kūrybos aruode. Kol kas jis išleido dvi eilėraščių rinktines: „Žvaigždė sulos ašoty“ (1997) ir „Vėjas alėjuje“ (2006)

Gražiai, kartais graudžiai, kartais valiūkiškai rašo Danutė Mažeikienė. Anot Lietuvos liaudies kultūros centro vyr. specialisto Aleksandro Šidlausko, „skaitai eilėraščius ir negali nesizavėti jausmo gilumu, žodžio grynumu ir posmo skaidrumu“. 2005 metais pasirodė pirmoji jos eilėraščių rinktinė „Ilgesio žalvarnė“. Viešojoje bibliotekoje vyko šios knygos pristatymas, kuriame dalyvavo ir knygos redaktorius Aleksandras Šidlauskas.

Vytautas Gasiūnas išleido apybraižą apie kolekcionierių Povilą Gasiūną „Nesuklupęs gyvenimo kely-

je“ (1999), apybraižą „Rokiškio žemės šviesuliai“ (2001), „Bačiau už neapykantą“ (2002), knygelę vaikams „Salagirės Taranas“ (2003).

Keli rajono literatai priklauso Lietuvos kaimo rašytojų sąjungai. Tai: Antanas Žilinskas, Reda Kiselytė, Danas Kairys, Vytautas Gasiūnas ir Danutė Mažeikienė. Jie yra aktyvūs šios sąjungos nariai, noriai dalyvaujantys ir klubo veikloje. Rajoninio „Poezijos pavasario“ laureato vardą pelnė Danas Kairys, Sigitas Araminas, Vida Papaurėlienė, Danutė Mažeikienė ir kt.

Kultūros darbuotoja Nijolė Čirūnienė, Bajoruose subūrusi meniškų sielų žmones, ėmėsi kilnios misijos. Ji suvėrė ilgiausią posmų vėrinį – savo jėgomis išleido Zitos Mironienės, Stasės Junokienės ir Tatjanos Pliuškienės eilėraščių sąsiuvinius.

Knygų leidyba – ne pigus malonumas, bet kokia atgaiva sielai. Tad Vlodo Liolio žodžiais tariant, „Leiskim jai ateiti/ Į kiekvieną šeimą./ Ji sukraus mums kraitį/ Ir pakvies į laimę./“

Biblioteka, knyga ir klubo veikla – neatsiejamos. Literatų klubas „Vaivorykštė“ visada jautė ir jaučia Rokiškio viešosios bibliotekos globą. Kartu organizuojame tradicines „Poezijos pavasario“, knygos šventes, susitikimus su rašytojais, naujų knygų pristatymus, rengiame projektus. 2003 metais įgyvendinome kultūrinių mainų programą „Lietuvių ir lenkų literatūrų sąsajos Rokiškio

krašte“, 2004-ųjų gegužę organizavome Knygos šventę, 2005 – „Poezijos pavasario“ šventę kartu su neįgaliaisiais, 2006 – respublikinę „Poezijos pavasaris 2006“ šventę Rokiškio rajone. Šių metų rugsėjį paminėjome poeto, pedagogo, buvusio žurnalo „Naujoji Romuva“ sekretoriaus Alfonso Keliuočio 95-ąsias gimimo metines. Neįgaliųjų dienos centre pristatėme Tatjanos Pliuškienės eilių knygelę. Jauniesiems literatams organizavome ne vieną rajoninį rašinio konkursą. („Knyga – žmogaus proto šviesa“, „Laiškas Tėvui“ ir kt.)

Mūsų krašto literatai svečiuojasi kituose rajonuose, mokyklose, lankosi kaimo bibliotekose. Susitinka su įvairaus amžiaus poezijos mylėtojais. Klubo nariai draugauja su kaimyninių rajonų literatais. Anksčiau dažnai susitikdavo su Utenos, Kupiškio, Molėtų literatais. Pastaruoju metu bičiuliaujasi su Biržų, Dusetų, Svėdasų bendraminčiais. Vos sulaukę rudens, kelių rajonų literatai glaudžiasi „Keturių vėjų pagairėje“ Papielyje. Tai tradiciniai literatūros skaitymai, skirti Kaziui Binkiui.

„Vaivorykštės“ klubas bendradarbiauja su rajono kultūros, švietimo įstaigomis, Juozo Tūbelio, „Romuvos“ gimnazijos literatais, kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis.

Tikimės, kad visų prijuočių pažangomis „Vaivorykštė“ Rokiškio padangėje dar ilgai spindės ir neužges.

Iki kitų susitikimų!

Mingaila Rastenis

Gimė 1951 metų liepos 9 d. Utenos rajone, Narutiškio kaime. Baigęs vidurinę mokyklą, studijavo Vilniaus pedagoginiame institute. Jį baigęs, pradėjo mokytį vaikus gimtosios kalbos ir literatūros Juodupės gimnazijoje, kurioje mokytoju ekspertu dirba iki šiol. Eilėraščius rašo nuo mokyklinių metų, įkvėptas „gimtinės miškų ir ežerų bei jautės gyvą aukštaičių J. Šiožinio, A. Miškinio, P. Andriušio dvasią“. 1998 metais „Pradų“ leidykla išleido eilėraščių rinkinį „Gyvenimui aš meilę gyvenau“. 2004-aisiais išleista nauja poezijos knyga „Viduvasaris“.

Praradimai

Už vartų, už kiemo, už namo,
Už miško, už kalno, už upės
Mylėjom, svajojom, gyvenom
Likimo skaron įsisupę.

Keliavom, kentėjom, liūdėjom,
Dainavom gražiai – negražiai...
Iš šaukėm, ir rekėm prieš vėją.
Ir krito nuo medžių dažai.

Dabar jau sugrįžtam į kiemą,
Pareinam atgal į namus.
Dažnai ne kartu, o po vieną,
Todėl ir namuos neramu.

***

Ištrigau tarp sienų keturių –
Vaikščioju tarp jų lyg labirinte.
Dieve mano, nieko neturiu...
Nuo minčių aš šiandien bjauriai girtas.

Galvą skelia, daužosi širdis...
Ar išsiblaivysiu? Argi šitaip tęsis?
Norisi atidaryt visas duris
Ir iš labirinto išsilaisvint.

Rudeniop

Spanguolių ir bruknių pilnos saujos.
Žemuogių pintinės – praicity.
(Viešpatie, kaip norisi iš naujo...)
Bet kaskart skaudžiau jauti

Tą artėjimą į rudenį, į žiemą,
Į sustingusią bejausmę žemę –
Amžinąjį išnykimo kiemą,
Nebūtim paženklintąją žemę.

***

Žeme, nepaleisk iš savo glėbio,
Palaikyki dar ilgai ilgai.
Neatstumki. Aš tave apglėbsiu,
Kaip apglėbia motiną vaikai.

Nevaryk nuo medžių, nuo arimų,
Leisk kvėpuoti rytmečio vėsa,
Kol pajusiu, kad esu nurimęs,
Kad džiaugiuosi tavo amžina šviesa.

Tavo rankų man dar reikia, saulės,
Debesų lietingų ir skaidrių.
Palaikyki, žeme, dar pasauly
Prie laukų, prie kelio, prie rugių...

***

Didysis dar medonešis toli,
Dar nesužydo viržiai po pušyną,
Dar bitės nenurimsta avily,
Matyt, dar jaučia vasarą, dar žino...

Žiemos nuojauta

Nenugyventos dienos, dainos dar
neišdainuotos,
Nors rudeni dangus aptrauktas ir žolė.
Ant kranto žiemai pasiruošęs luotas,
Prie kelio baugiai glaudžias pakelė.

Nupjautos pievos, ir ražienos styro,
Ar dar pavasario sulauks? Kažin.
Subėgo žvėrys iš palaukių girion,
Iš ratų daiktus seniai perkrovė važin.

Tik obuoliai nesurinkti. Ant dirvos
mėtos,
Išblukę nuo pirmų rudens šalnų.
Tik tėvo rankoj ranką šildo vaikas,
Žiūrėdamas į dangų, laukdamas dienų,

Kai saulė, saujon šiltą spindulį įleidus, –
Kutens jo delną šiluma jauki,
Kai spindulys pataikys vėl į veidą,
Kai baigsis rudenio naktis nyki.

Bet dar ruduo. Dar bus žiema ir
sniegas.
Bus pūgos iki sopulio neramios,
Bus ilgos naktys. Ir sutrikęs miegas,
Dažnai basom bevaikštantis po namą.

Reda Kiselytė

Gimė 1968 metų balandžio 11 d. Vilkolių kaime, Rokiškio rajone. Baigusi Vilniaus universitete bibliotekinių-knygtės-bibliografijos studijas, dirbo Suvainišio ir Rokiškio miesto bibliotekose. Šiuo metu yra Rokiškio „Romuvos“ gimnazijos bibliotekos vedėja ir gimnazijos Lituanistikos centro vadovė. 1999 metais įstojo į Lietuvos kaimo rašytojų sąjungą, yra aktyvi rajono literatų klubo „Vaivorykštė“ narė. Miniatiūros spausdintos Lietuvos kaimo rašytojų sąjungos, Lietuvos liaudies kultūros centro leidiniuose, Rokiškio rajono literatų klubo „Vaivorykštė“ ir kituose respublikiniuose almanachuose, rajoninėje, respublikinėje ir užsienio lietuvių spaudoje.

Miniatiūros

Gyvenimas ne karnavalas...

Meilę aprengi kaliausės drabužiais. Tu manei, kad jai taip saugiau... Liaudies išmintis sako: „Aukštas ir pelenuose žiba...“ Supratai, kad gyvenimas – ne karnavalas... Mąstai, o gal į pasaulį išleisti meilę nuoga, bet ką žmonės pasakys?

Atverti vartai. Man?

Niekada nepėdinu pro atvertus vartus. Sustojau... Niekada nesibraunu su minia... Lūkuriuoju... Išmuš lauktoji valanda. Aš godžiai valgau raudonas uogas iš molinio dubens. Kitų dubenėliai jau tušti... Atverti vartai... Aš niekada nesibraunu pro atvertus vartus...

Savybės

Tapau skersvėjo portretą. Vasarą jį labiau mylime, žiemą – saugome sveikatą... Nežinau, kaip apibūdinti skersvėjį... Tai teigiamas ar neigiamas personažas?

Klasikinis garderobas

Vasara... Saulė... Apnuoginti kūnai... Mes kaukėmis apsirengę vasarą, žiemą... Sunku atsisakyti klasikinio garderobo...

Kas ką...

Ramią ryto tylą sudrumsčia triukšmas. Ar tyla gali sudrumsti triukšmo ramybę? Vyksta psichologinė kova. Kas ką...

Drungnieji...

Nemyliu „plaukiojančių paviršiumi“ žmonių, nemėstu drungno vandens... Myliu liepsną, myliu šaltį... Pasaulio „drungnieji“ bijo šalčio, karščio... Mums nepakeliui... Žinau... Sudegsiu...

Turtingumo laipsnis

Ir vėl rašau Tau laišką. Ne, atsakymo nelaukiu. Tai puikus mano sąžinės būstas. Kartais prisnūdęs vaikšto Pareigingumas, o Sąžinė gyvena pasiturimai... Ko daugiau reikia?

Prieš ir po...

Neturiu pinigų, bet padovanuoju Kiaulę taupyklę. Kuriu taupaus žmogaus įvaizdį. Kas belieka? Gyvenau be Kiaulės taupyklės. Dabar su ja... Svarstau. Kada dosnesnis gyvenimas?

Mįslė

Neįsivaizduoju, kokios spalvos yra Atpildas? Mąstau, ar jis gali turėti atspalvius?

Nostalgija

Vasara... Kvepia šienas, o gal tai nupjautos žolės aimana? Į kaimą išvyko kiemo vaikai... Ilgiuosi pas močiutę praleistų vasarų. Kiek daug įvykių, kurie nesugrįžta...

Paslaptieji

Šildo ir šaldo, maitina ir sukelia alkį, nedidelės formos, bet galingi... Tavo kišenėje esantys degtukai...

Jolita Čeičytė

Juodupės gimnazijos gimnazistė

***

Aš pakeliu rankas į viršų,
Įkvėpti stengiuos oro iš širdies.
Nupiešt lakia fantazijos liga,
Susirgt ja amžinai...
Užuost dar kartą gilumą nakties,
Paleist į gatvę savo sielą...
Sugaut tą žvilgsnį mielą,
Ir prisiekt tik dieną...

***

O kai pavargsiu aš tylėt,
Nuplėšiu tiesai akis.
Išmoksiu tango vilties
Ir tavo šypsnį nakties...

O kai išmoksiu matyt,
Paleisiu sielą dangaus,
Tyliai ją užauginsiu
Ir savy prisijaukinsiu...

***

Aš noriu naujo namo
Su tavo sielos šuliniais
Ir tavo šypsena juokinga.
Noriu naujo sodo
Su daugybe plazdančių žolelių,
Su daugybe bręstančių vilčių,
Su daugybe švytinčių lašelių
Tavo delno pakrašty...

***

Kur bėgi, mano basas angele?
Kur bėgi, sniego prince mažas?
Kur mano sapną tu neši?
Kur mano ašarą paskandinai?..
Tai aš,
Tai aš viena mėnuly,
Tai viskas,
Ko man reikia...
Bet akys mano sprogsta,
Siela plaukia...
Tai aš,
Mano paikas nevilties herojau...
O mano pėdsakai po tavo kojom,
Mano nerimas tavo rankoj,
Mano bučiniai po sniego spinduliais,
Tai mano rytas ant šieno paslapties,
Pasaulio nebūties...
Bet kurgi bėgi,
Mano basas juokdary?

***

Tavo sielos paragavus,
Išėjau lietaus taku
Į savo sapną
Begalybės pakrašty.
Ar matei,
Kaip saulė skęsta man išėjus?
Tik nedrįsk paguosti jos –
Manęs ji ilgisi,
Ilgis mano pasakos naktų
Ant beprotiškų stogų.

***

Pavargau tylėt,
Pavargau žiūrėt,
Pavargau nuo oro tamsoje...
Nusibodo kvailos minos,
Šypsenos dirbtinės,
Rankų mostai netikri...

***

Kai bėgau stikliniu ledu,
Užmiršau svajonę savo.
Mažas elfas kuždėjo
Man minkštą norą tyloj.
Užtemo akys lauke,
Beieškant žvakės liepsnos
Išprotėjusio vaiko delne.

***

Aš taip noriu pamiegot
Ant to bekvapio žiedo tylumoj...
Taip noriu atsitūpt
Ant vienišo pasaulio krašto
Ir paliesti dangų...
Kaip gera taip svajot,
Kai tavo rytą nupiešia juodom
spalvom...
Pabandyk išsaugot tylą savyje,
Tą bedievy trapią ašarą nakty...
Ir nusileisk su vėjais
Ant apsnigtų žiemos stogų,
Jei nori paslaptį nupiešt...

Gabija Deksnytė

„Romuvos“ gimnazijos gimnazistė

Miniatiūros

Išlauksiu

Tamsa mane laiko už rankos. Niekaip negaliu išsivaduoti. Jos gniaužtai stiprūs. Tamsa manęs nepaleis... Nepaleis iki tol, kol saulė nepatekės... Kol neišsklaidys siaubingo sapno, kol nesuprasiu sąvokos „gėris“.

Sudėtinės dalys

Tobulų žmonių nebūna... Tiesa... Kas man tai gali įrodyti? Neįmanoma pasiekti tobulybės, bet jos sieksiu... Suklupsiu... Atsikelsiu... Vėl suklupsiu, vėl atsikelsiu... Taip be galo... Tikriausiai iš to ir susideda gyvenimas?

Paieškos

Kalbu svetima kalba. Savosios nebesuprantu... Tolstu nuo savęs... Nebegaliu atsakyti už savo jausmus ir poelgius. Vis dar stengiuosi surasti būdą susikalbėti su savimi... Paieška vis dar tęsiasi...

Ar girdi?

Ar girdi, kaip lyja lietus? Jis ramus... Ar girdi, kaip šnabzdasi žolė? Ji švelni... Dangus ryškus, vanduo tyras, žemė – tikras rojus... Tereikia į ją pažvelgti kitomis akimis. Ar girdi?

Pagalbos šauksmas

Laikas lekia taip greit... Visi sapnai, svajonės, vizijos... Beprotingai lekia nepasiekdami tikslo. Skaudu... Toks gyvenimas... Taip sako daugelis... Tikriausiai aš pamažu tampu kaip „daugelis“. Pamažu visos mano svajonės tampa standartinės. Visi sapnai vienodi, mintys nuspėjamos. Bandau išsiųsti paskutinį pagalbos šauksmą... SOS

Baimė

Mane apima baimė. kažkas ne taip. kažko trūksta... Vėl chaosas galvoje. Trūksta žodžių ir mintys pavargsta... Noriu išsiveržti kaip ugnikalnis, ištaškyti savo emocijas į visas puses...

Vertinga pamoka

Po klajonių, po visų klaidų... Tu padarei mane stipresnę, išmintingesnę... Mano odą padarei atsparesnę... Atsparesnę skausmui, melui, žaizdoms...

Ačiū, kad pavertei mane kovotoja...

Kantrybė

Mane stabdo viena svarbiausių žmogaus savybių – kantrybė. Senoliai ją pažino, jautė... O mes? Šiandien skubėjimas, nekantrumas užėmė kantrybės vietą. Kartais juk taip norisi sustoti...

Kerštas

Nekenčiu keršto... Pats žodis nu-teikia priešiška... Keršydami žmonės parodo savo silpnumą, nemokėjimą blaiviai vertinti ar suprasti situaciją. Ne visada geriausiai atsilyginti tuo pačiu...

Tereikia tiek nedaug...

Seniai taip reikėjo... Taip privalejo įvykti... Taip teisingiausia, geriausia... Niekas nestovi vietoje... Reikia taikytis su visomis gyvenimo sąlygomis...

Marita Lisovskaja

Juodupės gimnazijos gimnazistė

Nematoma einu

*Pilkam rūke nematoma einu,
Kad manęs niekas nematyty.
Šviesa apakins tuos, kurių
Sielos pripildytos melu...*

*Pilkam rūke, ryškioj šviesoje
Einu nematoma, einu...*

Atskleisiu tiesą, išaiškinsiu melą

*Aš tau atskleisiu tiesą,
Kada medum pakvips,
Kada žiema ištirps,
Kada išvysiu šviesą.*

*Išaiškinsiu aš melą,
Kai gėlėmis kvėpės,
Kai aidas vėl skambės,
Kai išgirsiu tylą...*

*Aš tau atskleisiu tiesą,
Išaiškinsiu aš melą,
Kada rasa nukris,
Kada mane pamils...*

Negaliu patikėti

*Negaliu patikėti,
Kad vaikystė išėjo.
Ilgu vingiuotu keliu
Nužingsniavo,
Palikus visus tuos metus.
Prašau, paaiškink,
Nes aš nesuprantu.
Pasakyk, kodėl?
Ar kaltas lietus?*

Ir nežinai jau

*Naktis juoda kaip praraja,
O tu žiūri į ją ir tiki ją.
Virš jūros paukštis kaip viltis.
Ir nežinai jau,
Ar ištarsi: „Atėjau“...*

Ieškojimas kažko

*Ant dangoraižio stogo
Nepamatysiu akies apuoko.
Užterštam, mirtinam ore
Nesijausiu lyg sapne.
Senoj troboj močiutės
Nerasiu auksinės kėdutės...
Aš ieškau ne to...*

Mama

*Ateis mama
Baltu takeliu...
Apglėbs ranka,
šiltu delneliu...
Nušluostys ašaras,
Paglostys plaukus...
Paseks mums pasakas,
Bučiuos į skruostus...
Kaip gera man,
Kad ji šalia...
Kaip gera man,
Kad ji – MAMA.*

Nesuprantu

*Nesuprantu nei savęs,
Nei tavęs,
Nei kitų...
Ieškau tiesos
Melu apsimitęs.
Ieškau šviesos
Saule apsvaigęs.
Ir nežinau,
Nejaučiu,
Nesuprantu...*

Rasa Juškevičiūtė

Juodupės gimnazijos gimnazistė

Angelas

Bėga berniukas per dangų,
Sustingęs šypsnyis jo veide.
Graudžias ašaras braukia
Namiė pasilikus mama.

Neliūdėki – tavo sūnelis stiprus,
Jis turi gražius, nors gležnus
sparnelius.
Išmokęs skraidyti, aplankys jis tave.
Neliūdėki, mamyte, žinok – jis
jau čia...

Vienatvė

Į mano duris pasibeldė vienatvė.
Sakau jai: „Užėiki, tavęs tik ir
laukiau“.
Už lango kančia merkia akį:
– Įleisk ir mane, jei atėjo vienatvė.

Pradaręs duris, įsmuko ir skausmas.
Jis sako man: „Aš tavo draugas“.
Uždarius duris, kažkas krebžda:
– Įleisk ir mane, – ponė ašara
šnabžda.

Išsipūtęs pabeldžia į duris liūdesys:
– Labas vakaras, atėjau pas vienatvę.
O aš, pačiūpusi paltą, išbėgau į gatvę...

Praeitis

Juoda naktis – tamsi praeitis.
Liepsnoja iš pykčio ugnimi širdis.
Skęsta svajonės liūdesio ašarose,
Nutyla dejonės –
Viskas jau prarasta...

Laikau įsikibus paskutinės vilties –
Galbūt tu sugrįši iš praeities.
Trankaus po pasaulį. Kur eit?
Nežinau...
Negrįžta ta laimė. Aš ją praradau...

2006 metais išleistos rokiškėnų knygos

Sudarė **AUDRONĖ TUPALSKIENĖ**
*Rokiškio viešosios bibliotekos Bibliografijos, informacijos
ir kraštotyros skyriaus vyresnioji bibliografe*

Blaževičius, Petras

Rokiškio krašto tautodailės istorija. – Rokiškis: I. Skripkos individuali įmonė, 2006. – 138 p.: iliustr. – Tiražas [300] egz.

Rokiškėno, daugelio knygų autoriaus, leidinys, skirtas krašto tautodailės istorijai, įamžinantis dabartinėje rajono teritorijoje gyvenusius ir gyvenančius gabius tautodailininkus ir jų kūrybą.

Dainys, Gintas

Fotografijos = Photographs / sudarytoja Marija Čičirkienė; tekstas Arūno Augučio. – Kaunas: Kopa, 2006. – 208 p.: iliustr. – Tiražas 2000 egz.

Lietuvos fotomenininkų sąjungos nario, fotografo ir rajono metraštininko Ginto Dainio, mirusio prieš metus, kūrybos albumas. Leidinyje apie 200 spalvotų ir nespalvotų fotografijų, Gintauto ir jo draugų rašytos SMS žinutės, A. Frosio eilės.

Elena Mezginaitė, 1941–2005: 65-osioms gimimo metinėms: bibliografijos rodyklė / sudarė Rita Viskaitienė; nuotr. iš Rokiškio viešosios bibliotekos fondų, S. Bagdonavičiaus – Vilnius: Margi raštai, 2006. – 168 p.: iliustr. – Tiražas 200 egz.

Kraštietės žurnalistės ir poetės E. Mezginaitės, kilusios iš Petriškių kaimo, gimimo 65-osioms metinėms skirta kūrybos ir publicistikos bibliografija. Leidinys parengtas Viešosios bibliotekos Bibliografijos, informacijos ir kraštotyros skyriaus vedėjos R. Viskaitienės pagal Viešosios bibliotekos projektą, gavus paramą iš Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos ir Panevėžio apskrities viršininko administracijos.

Junokienė, Stasė

Pavasario upeliai: eilėraščiai vaikams. – Rokiškis: Bajorų šnekutis, 2006. – 52 p.: iliustr.

Pirmoji rajono literatų klubo „Vaivorykštė“ literatės poezijos knygelė, skirta vaikams, apie gamtą, metų laikus, tradicines šventes ir kitas linksmybes.

Kairys, Danas

Vėjas alėjoj: eilėraščiai. – Rokiškis: Igorio Skripkos individuali įmonė, 2006. – 176 p. – 300 egz.

Rokiškėno mokytojo lituanisto, vidurinėsios kartos poeto, literatų klubo „Vaivorykštė“ nario D. Kairio antroji poezijos knygelė. Pirmoji knygelė „Žvaigždė sulos ašotyje“, kurios pagrindinės temos – tėvynė, meilė, žmogaus būties laikinumas, pasirodė 1997 m.

Malcienė, Zita

Koncertmeisterio darbo problemos ir aktualijos / Panevėžio kolegija. – Rokiškis [i. e. Vilnius: Biznio mašinų kompanija], 2006. – 43 p.: nat. – Bibliogr.: p. 42–43 (29 pavad.). – Tiražas [40] egz.

Panevėžio kolegijos Rokiškio filialo Muzikos ir estetinio lavinimo katedros vedėjos metodinė priemonė, skirta meno studijų srities studentams, koncertmeisteriams praktikams, muzikos pedagogams. Joje išdėstyti pagrindiniai metodiniai reikalavimai koncertmeisterio įgūdžiams lavinti ir tobulinti.

Mažosios architektūros paminklų geležinės viršūnės ir kryžiai: katalogas / sudarytoja Marijona Mieliauskienė. – Rokiškis: Igorio Skripkos individuali įmonė, 2005. 149 p.; iliustr. – Tiražas 300 egz.

Rokiškio krašto muziejaus rinkinys, pristatantis geležinių viršūnių ir kryžių kolekciją. Joje yra 82 eksponatai, kurie pradėti rinkti rokiškėnų mokytojų XX amžiaus pradžioje, dar prieš įkuriant muziejų. Leidinys susideda iš dviejų dalių: pirmojoje pateikiamas RKM mažosios architektūros paminklų geležinių viršūnių ir kryžių rinkinys, antroje – geležiniai kryžiai ir mažosios architektūros paminklų viršūnės, esančios įvairiose Rokiškio rajono vietovėse.

Mikalajūnienė, Janina

Praktiniai patarimai jaunajam vargonininkui. – [Vilnius: Biznio mašinų kompanija, 2006]. – 36 p. – Bibliogr.: p. 36 (11 pavad.). – Tiražas [50] egz.

Panevėžio kolegijos Rokiškio filialo dėstytojos metodinė priemonė, skirta neuniversitetinių studijų studentams susipažinti su vargonininkams reikalinga liturgijos dalimi, pateiktos kalendorinės bažnytinės šventės ir religinių terminų žodynelis.

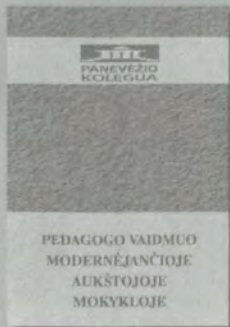
Krasauskas, Alfonsas

Istorija apie pasiutėlį Tauriuką: pažintinė nuotykių apysaka jaunimui. – Rokiškis: Igorio Skripkos individuali įmonė, 2006. – 154, [2] p.: iliustr., portr.

Kn. taip pat: Alfonsas Krasauskas / Petras Blaževičius, p. 155. – Tiražas 1000 egz.

Mokytojo istoriko, ilgamečio Rokiškio krašto muziejaus direktoriaus, rašytojo A. Krasausko trečioji knyga apie Lietuvą IX amžiuje. Apysakoje vaizdžiai pasakojama apie Apuolės kraštą, jo žmonių gyvenimą per narsaus jaunuolio Tauriuko paveikslą. Pirmoji rokiškėno knyga „Kur išaugo lietuviškas beržas“, išleista 2004 m., apie tarpukario Lietuvos sodžių, poetą P. Širvį ir jo kūrybinį brendimą. 2005 m. pasirodė istorinė-memuarinė apysaka „Kelias atgal“ apie 16-osios lietuviškosios divizijos kovos kelią. Šie ir kiti beletristiniai bei poetiniai kūriniai buvo publikuojami respublikinėje ir vietinėje periodinėje spaudoje Tautvilo Degučio slapyvardžiu.

Pedagogo vaidmuo modernėjančioje aukštojoje mokykloje: straipsnių rinkinys / Panevėžio kolegija; [sudarė Stanislava Juškienė]. – Rokiškis [i. e. Vilnius: Biznio mašinų kompanija], 2006. – 115 p.: iliustr. – Bibliogr. str. gale. – Tiražas [70] egz.

Panevėžio kolegijos Rokiškio filialo leidinyje publikuojama mokslinės-praktinės konferencijos „Pedagogo vaidmuo modernėjančioje aukštojoje mokykloje“, vykusios 2006 m. balandžio 19 d. Rokiškyje, medžiaga.

Pedagogų profesinės veiklos praktikos: muzikos bei užsienio kalbų pedagogikos neuniversitetinių studijų programose / Panevėžio kolegija; [sudarė Rasa Pletaitė-Junokienė, Stanislava Juškienė]. – [Vilnius: Biznio mašinų kompanija], 2006. – 56 p. – Bibliogr.: p. 44 (12 pavad.). – Tiražas [50] egz.

Panevėžio kolegijos Rokiškio filialo dėstytojų leidinys, skirtas muzikos ir užsienio kalbų pedagogikos studijų programų studentams, jų praktikų vadovams, dėstytojams aptariant pasirengimo praktikai etapus ir keliamus reikalavimus.

Pilkauskas, Algimantas

Istorijos skraistę praskleidus: Kriaunų mokykla. – Kriaunos: Igorio Skripkos individuali įmonė, 2006.– 92 p.: iliustr. – 200 egz.

Kriauniškio pedagogo ir literato knygelė apie Kriaunų mokyklą, jos buvusius mokinius ir dirbusius pedagogus, iliustruota nuotraukomis ir autoriaus eilėraščiais.

Pliuškienė, Tatjana

Prisiminimų vėrinys: eilėraščiai, eiliuoti prisiminimai / [redaktorė Aldona Raišienė; sudarytoja Nijolė Čirūnienė; iliustr. autorės]. – [Rokiškis]: Bajorų Šnekutis, 2006. – 52 p.: iliustr. – Tiražas 100 egz.

Žiobiškyje gyvenančios literatų klubo „Vaivorykštė“ narės, tautodailininkės, iki šiol save išreiškusios siuvinėjant paveikslus ir renginiuose skaitant eiles, eilėraščių ir eiliuotų prisiminimų rinkinys, kuris iliustruotas T. Pliuškienės siuvinėtų paveikslų nuotraukomis.

Rokiškio dvaras = Rokiskis Manor House = РОКИШКСКОЕ ИМЕНИЕ / Rokiškio krašto muziejaus leidinys; fotografijos L. Keraičio, Ž. Jasiulionio, RKM fondų. – [Rokiškis]: UAB Reklamos idėjų fabrikas, 2006. – 16 p.: iliustr. – Tiražas 1000 egz.

Rokiškio krašto muziejaus informaciniame leidinyje lietuvių, anglų ir rusų kalbomis trumpai pristatoma Rokiškio dvaro istorija su iliustracijomis, pateikta dvarą valdžiusių grafių Tyzenhauzų ir Pšezdzieckių geneologija.

Rokiškio kultūros centras: [informacinis leidinys]. – Rokiškis, 2006. – 6 lap.; iliustr.

Rokiškio kultūros centro 60-mečiui skirtas leidinys, pristatantis trumpą centro istoriją ir meninius kolektyvus.

Rokiškio dailininkų klubas „RODA“

Dailininkės Astos Keraitienės darbai

